چی لەهەگبەکەی دۆناڵد ترەمپ دایە ؟ … جەزا ئەحمەد فارس

بە پێچەوانەی پێشبینی زۆر بەی ئەو توێژەرو مامۆستایانی زانکۆ وە لە هەرێمی کوردستان کە پێیان وابوو هیلاری کلنتۆن دەڕواتە کۆشکی سپی ،دۆناڵد ترەمپ هەنگاوەکانی بەرەو کۆشکی سپی نا.

دیموکراسیەتی ئەمریکی

ئەمریکا سەلماندی نەك تەنها ووڵاتێکی دیموکراسی خوازە بۆ ناوخۆی ووڵاتەکەی خۆی بگرە یەکێکە لەو ووڵاتانەشی کە نمونەیەکی جوانی پێشکەش کردووە لە قبوڵکردنی جیاوازیەکان کە یەکێکە لە بنەما بنەڕەتیەکانی دیموکراسییە .

دۆناڵد ترەمپ ئەوەی ڕاگەیاند کە ئێستا کاتی کارکردنە ئەمە دەرخەری ئەوە یە کە ئەو هەرچەند لە کەمپینی هەڵبژاردنەکەی لەگەڵ دیموکراتەکان کە هیلاری کلنتۆن سەرۆکایەتی ئەکرد زۆر جار لێمەکردن و تۆمەتبار کردنی یەکتر بووە بەڵام ئەوە کۆتای هات و دەست لەناو دەست ئە بن بۆ ئەوەی ئەمریکایەکی بەهێز دروست بکەن .

ترەمپ ئاماژەشی بەوەشدا کە کار بۆ یەکگرتووی ناوخۆی ئەمریکا دەکات لە نێوان دیموکرات و کۆماری و سەربەخۆکان بەم پەیامەی ئەوەی پشت راستکردەوە کە ئەو سەرۆکێکە بۆ هەموو ئەمریکیەکانە نەك تەنها بۆ کۆماریەکان ئەمەش جەوهەری راستە قینەی دیموکراسی ئەمریکیەکانە کە سەرۆکەکانیان بەیەك چاو سەیری پێك هاتە جیاوازەکان دەکەن بە پێچەوانەی سەرکردە سیاسیەکانی ووڵاتانی ڕۆژهەڵاتی ناوەڕاستەوە کە بەتەنها نمایندەی پارتەکەی خۆیان یان ئەوانە دەکەن کە هەڵیانبژاردوون .

دۆناڵد ترەمپ بە شانازیەوە سوپاسی هیلاری کرد بۆ ئەو خزمەتەی کە بە ئەمریکیەکانی کردووە ئەمە پێمان دەڵێت سەرکردە سیاسیەکانی ئەمریکا هەرچەند ناکۆکی و جیاوازی ئایدیا لە نێوانیاندا هەبێت بەڵام ئامادەن کە دان بەوە دا بنێن کە بەرامبەرەکەیان کاری باشی کردووە.

لەپاڵ ئەو هەموو جوانیانەی دیموکراسی ئەمریکی لەناوخۆدا ، ئەکرێت ئەمریکا بە پێچەوانەی ئەوە وە لە دەروەی ووڵاتەکەی کار بکات بۆ بە دیهێنانی ئامانجە ستراتیجیەکانی.

سیاسەتی ئابوری دۆناڵد ترەمپ

ئەمریکیەکان لە چەندین قەیرانی ئابوریدا ئەژین، بۆ ئەوەی لەو قەیرانانە رزگاریان بێت پێویستیان بە سەرۆکێکە کە شارەزای لە سیاسەتی ئابوری و بازرگانی هەبێت نەك سیاسەتی دەرەوە، بۆیە دەنگیان بە ترەمپ دا لە بری هیلاری .
لە سیاسەتی ئابووریدا ترەمپ کە بانگەشە بۆ گۆڕانکاری ریشەی ئەکات لە ئابوری ئەمریکا لە پێناو ئەوەیە کە ئەمریکا بکاتەوە بە مەزنترین وولاتی ئابوری جیهانی .
بۆ باشکردنی باری ئابوری ناوخۆی ئەمریکا ترەمپ ئاماژەی بەوە کرد کەکار لە پێناو رەخساندنی زۆرتین هەلی کار دەکات، بەمەش بازاری ئەمریکی زیاتر چالاك ئەبێت لەناوخۆدا، لە یەك کاتدا هاوڵاتیانی ئەمریکی ئەتوانن سود مەند بن و هەروەها ئەمریکاش زیاتر هەنگاو بەرەو دروستکردنی ئابوریەکی یەهێز بنێت.
سیاسەتی ئابوری ترەمپ ئایندەی ئەمریکا دیاری دەکات یان ئەوە یە کە ئەمریکا بەرەو لوتکە ئەباتەوەو لەڕووی ئابوریەوە و ئەیچەسپێنێت یان ئەمریکا توشی شکستی ناوخۆی ئەکات و پێگەی لاواز دەبێت .
ئەمریکیەکان وا سەیری ئەم بابەتە ئەکەن لە هەردوو حاڵەتەکەدا قازانجیان بێت لە بەر ئەوەی لە حاڵەتی یەکەم حکومی جیهان دەکەن بە هێزی بوونی ئابوریەکی بەهێزەوە.
لە حاڵەتی دووەمیش کە شکستە زۆرێك پێیان وا یە کە ئەمریکا ئەبێت شکست بیەنێت بۆ ئەوەی جارێکی تر خۆی بونیاد بنێتەوە و بە هێزێکی گەورە ترەوە لەکایەی جیهانی دەربکەوێت .
مێژووش زۆر نمونەی پێداوین لە سەر شکستی هەندێك وڵات کە دواتر توانیویانە لەماوەیەکی کەمدا خۆیان ڕێکبخەنەوە و ببن بە بەهێزترین وڵاتی جیهانن دیارترین وڵات ئەڵمانیای دوای شەڕی جیهانی دووهەمە کە کەوتنێکی گەورەی لە سەر جەم بوارەکان بەخۆوە بینی بەڵام کاتێك کە هەستایەوە توانی کە ببێتە سوڕێنەری ئابوری و سیاسی ئەوروپا ولەسەر ئاستی جیهانیش ڕۆڵی کاریگەر ببینێت.
یەکێك لەوکارانەی کە ترەمپ کە گرنگی پێدەدات لایەنی ئابوری وویلایەتە یەکگرتووەکانە ، پلانی ئەوەی هەیە کە لەڕووی ئابوریەوە ئەمریکا بەهێز بکات،دور نیە یەکێك لە هۆکارە سەرەکیەکانی ئەوەی کە دەنگدەری ئەمریکی ئەویان لە هیلاری پێپەسەند تربوو ئەوە بێت کە بیانەوێت لەو کێشە ئابوریانە رزگاریان بێت کە لەناوخۆی ئەمریکا هەیە ، چونکە ترەمپ ئەوەندەی بازرگانێکی لێهاتووە پیاوێکی سیاسی نیە.

سیاسەتی دەرەوەی ئەمریکا لە سەردەمی دۆناڵد ترەمپدا

ستراتیجیەتی ئەمریکا بۆ دەرەوە گۆرانی بەسەردا نایات ئەوەی کە دەگۆڕێت بریتیە لەئامڕازەکانی بە دیهێنانی ستراتیجیەتی ئەمریکی ئەکرێت کە دیموکراتەکان ئەوکاتانەی کەلەسەر فەرمانڕەوای بوون سیاسەتی نەرمیان گرتبێتە بەر بۆ بەدیهێنانی ئامانجەکانی ئەمریکا بەڵام کۆماریەکان بە پێچەوانەوە.

کۆماریەکان بڕوایان بە وە هەیە بۆ بەدیهێنانی ستراتیجیەتی ئەمریکا ئاساییە ئەگەر بەشێوەیەکی راستەوخۆ سنوری وڵاتانی تر ببەزێنرێت بۆیە ئاساییە جارێکی تر ترەمپ ژمارەی هێزەکانی ئەمریکا لە دەرەوەی سنوری زیاتر بکات.

ئەوەی کە گرنگە لە سیاسەتی ترەمپ بریتیە لەوەی کە ئەو بەڕاستی مەبەستێتی داعش لە موسڵ و ڕەقە تێك بشکێنێت بۆ یە ئەگەری زۆرە کە ئەم دوو ئۆپەراسیۆنە خێراتر بکرێن.

هەموان چاوەڕێی ئەوە دەکەن کە لە سەردەستی دۆناڵد ترەمپ ژمارەیەك شەڕ هەڵبگیرسێت لەڕۆژهەڵاتی ناوەڕاست و جیهان بەڵام دور نیە ئەم چاوەڕوانیە هەڵە بێت وەك ئەوەی کە هەمووان پێش بینی هیلاری کلنتۆنیان دەکرد بڕواتە کۆشکی سپی .

دروست بوونی شەڕ ئەگەرێکی کراوەیە لەسەردەمی ترەمپ چونکە زۆربەی ئەو شەڕانەی کە ئەمریکا بە شێوەی راستەوخۆ بەشداری تیادا کردووە لە سەردەمی کۆماریەکان بووە.

ئەوەی گرنگە بۆ کورد ئەوەیە کە ئێمە ئەتوانین سود مەند بین لە سەردەمی ترەمپ چونکە ئەو دیدگایەکی پۆزەتیفی هەیە بۆ پرسی کورد بەڵام خاڵێکی گرنگ کەوتۆتەوە سەر سەرکردایەتی کورد کە چۆن مامەڵە دەکات لەگەڵیدا.

ئێمە ئەگەینە ئەو ڕاستیەی کە ستراتیجیەتی ئەمریکا گۆڕانی بەسەردا نایەت لە سەردەمی ترەمپ بەڵام ئامڕازەکانی سیاسەتی دەرەوە ئەگۆڕێت.

گفتوگۆ لەگەڵ ئەنوەری ڕەشی عەوڵا ... ئا/ شاخەوان سدیق

ئەنوەری ڕەشی عەوڵا

"بەداخەوە تێڕامانی ئێمە هێندەی لەسەر پێگە و کەسایەتی نووسەرە،

ئەوەندە دڵمان نەسپاردووە بە بواری جوانناسیانەی ئەدەبی”

ئا/ شاخەوان سدیق

(ئەنوەر ڕەشید عەبدوڵا) یەکێکە لە شاعیرو نوسەرو ناوە دیارەکانی ناو دنیای ئەدەبی کوردی و لەماوەی ساڵانی ڕابردوودا جگە لە بڵاوکردنەوەی چەند کتێبێکی شیعری خۆی ڕۆمانێکیشی بەناوی (پەرتگا) بڵاوکردۆتەوە، بۆ قسەکردن دەربارەی تێڕوانینیان بۆ ئەدەب و کارەکانی ئەم دیدارەمان لەگەڵ سازدا.

شاخەوان سدیق/ شیعر یەکێکە لە گرنگترین و کۆنترین ئەو ژانرە ئەدەبیانەی کە بەدرێژای مێژوو لەگەڵ مرۆڤدا ژیاوە، (کازانزاکی)ش دەڵێت(شیعر ئەو خۆییە کە ناهێڵێت جیهان بۆ گەن بکات) بەبڕوای ئێوە ئەم گرنگیەی شیعر لە چییەوە هاتوە؟ بۆ تۆ دەتەوێت شیعر بنوسیت و بۆ تۆ شیعر چییە؟
ئەنوەری ڕەشی عەوڵا / لەوەتەی یادوەریی هەیە، شیعر.. عیشق.. خودا؛ ئەو سێ ڕێگایەن ناچنەوە سەر هیچ! بەشێکن لە سێکۆچکەی پیرۆز. چەند بیانهێنیت و بیانبەیت بە زانینەکانی ئەقڵ و ئەقلانییەتدا، کەچی رەگیان دەچێتەوە سەر نەزانین. مەحاڵن و چارەی مەحاڵیشمان بۆ دەکەن. گەرچی هیچیان لە دەست نایەت، هیچ بۆشایەك پڕناکەنەوە، کەچی ناتوانین فڕێشیان بدەین. بۆ فڕێداراون.. بێنەوایان.. بێناسنامەکان، بێمنەت مەلهەمێکی روحین. رۆشناین بۆ دەهالیزە ئەنگوستەچاوەکانی نێو دەروون و تەنیاییەکانمان. گشت ئەو شتانەمان بۆ دەدوێنێننەوە، کە بۆ دواندن نەدەبوون. گشت ئەو شتانەمان بۆ دەبیننەوە، کە نابینرێن. گشت ئەو شتانەمان پێدەبیستێ، کە نابیسترێ.. یانی لە یەککاتدا دەتوانێ هیچ و هەموو شتێکیش بێ! لە لوغزەکان دەدوێ و خۆیشی بە لوغز دەمێنێتەوە. توخنی نهێنییەکان دەکەوێ و خۆیشی بە نهێنی دەمێنیتەوە. ناڕۆشنە و رۆشنت دەکاتەوە. چون موعەممایە لە ناو موعەممادا. شیعر هەروابووە و هەرواش دەمێنێتەوە!

شاخەوان سدیق / ئەگەر لەم تێڕوانینەی بەرێزتانەوە بۆ شیعر سەیری کەسایەتی شاعیر بکەین دەتوانین چۆن لە شاعیر، یان کەسی شیعر نووس تێبگەین(ماغوت) لە دیدارێکدا دەڵێت”شاعیرە ڕاستەقینەکان شاعیری ژیانن، ئەو شاعیرانەن مەرگی باڵندەیەك و لێڵ بوونی جۆگەیەك، هێندەی مەرگی مرۆڤێك نیگەرانیان دەکات” ئەم تێڕوانینە تا چەند لە ڕاستیەوە نزیکە لە کاتێکدا زۆرێك لە شاعیران تەنها لەکاتی نوسینی شیعردا شاعیرن.

ئەنوەری ڕەشی عەوڵا / لەم نەخشە و هێڵە بەیانییەدا؛ بە ستوونی و شاقوڵی دابەش کراوە، بۆ نووسەری ڕاستەقینە و نووسەری ساختە و موزەیەف. دەکرێ ئەم پرسیارە لە خۆمان بکەین، گەر تێکست نەبێ، خوێنەر و نووسەر چ نرخ و مانایەکیان دەبێ..؟ گەرچی هەتا ئێستاشی لەسەر بێت، لای ئێمە تێکست نەناسراوە، چون بە مانای وشە، پوخت لەدایك نەبووە. تێڕامانی ئێمە هێندەی لەسەر پێگە و کەسایەتی نووسەرە، ئەوەندە دڵمان نەسپاردووە، بە بواری جوانناسیانەی ئەدەبی. گەرچی دنیای نووسینیش بە جیاوازی لێکدانەوەکانەوە، نیشانیداوین، تێکست و نووسەر و خوێنەر سێینەی پیرۆزن. بۆ یەکتریی نابن و خۆ ناگرن و نوقسانن!

داخوا وابەستەیی سلڤادۆر دالی بە فرانکۆوە، عەزرا پاوەند بە فاشییەکانەوە، هایدیگەر و نازییەکان، سەر بە کولتووریی ئێمە بونایە، لە کوێی ئەم هاوکێشەیەدا دامانبنابان و جێمان بکردنایەتەوە..؟ مەگەر هاوبێوا بە بەهانەی هەڵوێستەوە، بە گومڕاییەوە سەنگەسارمان بکردنایە و دامانبشێرینایە و لە بەهای هونەریی و فیکرییان کەم بکردنایەتەوە و بە خۆزلزانییەکەوە بمانگوتبا: چیتر تابلۆ و گوتارەکانیان بە پولێکی قەڵپ ناکڕین! ڕێونکەرانە چاوەڕوانی خودایەتیمان لە نووسەر و ئەهلی هونەر هەیە، لە کاتێکدا ئەویش بە گۆشت و ئێسقانەوە مرۆڤە و، مرۆڤیش مەحکومە بە وێستگە و قۆناغە جوداکانی گەشەکردنی جەستەیی و مانەوی، مەحکومە بە هۆرمۆنەکانی. مرۆڤ پێچیدەترینی نێو بوونەوەرەکان بێ، چۆن بتوانین کورتی بکەینەوە بۆ یەك ڕەهەند، یەك بەها و یەك هەقیقەت..!؟ یاخود.. نا، مرۆڤ و بەهاکانی، پۆڵین بکەین بەسەر باش.. و باشتر.. و باشترینیندا..؟ ئەمە و گەلێك ڕێگەی ترتاقیکراونەتەوە، هەموو شتێکیان پێنەوتین و رستێك گرێی ترمان رووبەروو بوەوە. مەسەلەن نووسەر هەیە، کە تێکستی دەخوێنینەوە بە سیحر و جادوی خۆشەویستی سەرسامت دەکات و لە ناوەندی ڕۆشنبیرییشدا لە باشترینەکانە. کەچی لە پەیوەندیی کۆمەڵایەتی و کۆڕی یاراندا، بێڕۆح دیارە و خاڵییە لە خۆشەویستی..؟ ئیتر بڵێین ئەم کەسایەتییە درۆزن و موونافیقە و نووسینەکانیشی ناخوێنینەوە، کە ئەم حوکمە ئاسان و حازر بە دەستەیان لە کۆڕ و کۆمەڵی ئێمەی داخراودا لە باوترینەکانێتی بۆ هەڵسەنگاندنی یەکتریی. گەر ئەمانە نا، ئەی چی..؟ ئەم ڕاستییە سادەیە، پێمان دەڵێتەوە دەبێ لە شوێنی ترەوە بڕوانینە ئەو پەیوەندییەی نێوان نووسەر و تێکست. چون هەیە لە هونەری نووسین و خەیاڵکردنەوەدا کەسێکی بە دەربەستە و حیسابی ورد و درشتی خۆ دەربڕینەکانی بە هەموو ئەو پێودانگانە دەپێوێ کە لە پرۆسەی نووسیندا تووشی دێت. کەچی لە هونەری هاوڕێیەتی و

دۆستایەتییدا، بێخەیاڵ و بێدەربەست و خەمسارد و بگرە خۆپەرستیشە.
ئەم گرفتەش ناچارمان دەکات، درشتە خودی مرۆڤ وەك کۆیەك وەربگرییەن، کە دەرەنجامی کارلێکی وردە خودەکانێتی: خودی کۆمەڵایەتی، خودی روحی، خودی ئیستاتیکی، خودی سیاسی، خودی فەلسەفی.. تاد دەشێ ئەم وردە خودانەی من ناوم بردن، پێپلیکانەی ژۆر پێی یەکتریی بن، ئەو درشتە خودەی چاومان لێیەوەیەتی پێی بگەین. هەیە خودە ئیستاتیکییەکەی لە بەرزترین پلەدایە، کەچی خودە کۆمەڵایەتییەکەی لە پێپلیکانەی خوارتردایە. هەیە خودە کۆمەڵایەتییەکەی لە بڵندتریندایە، کەچی خودە ئەدەبییەکەی نەویترینێتی! روانین و چاوەڕوانی ئێمە لەم خودانە، زادەی تێگەیشتن و نرخاندنەکانمانە. گەر بە هەرەمیانە و پەیژەییانە چاو لێبکەین، بە دەرئەنجامێکی جیاواز دەگەین.
ئەگەر.. نا، ئەویتر هاوسەنگیەکەی، دەگەڕێتەوە بۆ ئەوەی لە هەموو شتێکدا بازنەیی و هێشوویەو گشت وردەخودەکانی ناوخۆی، هەموویان هارمۆنییکیەتیان لە نێواندایە. ئەزموونەکان پێماندەڵێن: گەر ئەمە نایابتریینیان بێ، بێ چاوەڕوانییەك کە نووسەر لامان دروست دەکات یاخود بۆی دروست دەکەین، ئەم جنسە لە کەمینەکان بوون و دەبن. بیرمان نەچێت جوانیش هەمیشە کەم بووە لە هیچ دەورانێکی مێژووی بەشەرییەتدا، زۆر نەبووە. جا گەڕان و عەوداڵ بوون و بە مەراقگرتنی ئەوەش: داخوا نووسەر ئەوەی دەیڵێ، هەر ئەوەیە دەیکات..؟ دەکرێ پێدرێژی و زماندرێژی و پێ خستنە ناو ژیانی تایبەتی نوسەرەوە هەبێت، کە رەگی بە فزولیەتی ئێمەوە هەیە، ئەوەندە پەیوەندیی بە مەرجەکانی نووسین خۆیەوە نییە! لە ناوەندی ئێمەدا نەخۆشییەکە بە جۆرێك دایڕزاندوین و ترسناکە، جار هەیە حەز لە ستایلی نووسینی کەسێك ناکەیت، یاخود ئێرەیی پیدەبەیت. بەمەوە ناوەستێ و دڵی ئاو ناخواتەوە. نەك لە رووی کۆمەڵایەتییەوە خۆشی پێینایەت، دەیبوغزێنێ، بەرهەمەکانی بۆ ئەوەی بیخوێنێتەوە بە کەم دەگرێت، بە کوردییەکەی بەدویژدانییانە خراپەکارییەوە لێیدەخوێنێ.
ئالێرەدایە، ئەوەی هەقیقەتەکان پۆڵێن دەکات، چێژی ئەدەبی و سەروسەودای جوانییەکانیان نیین، بەڵکو پێشداوەری رق و بوغزو گرێ دەروونییەکانن. بۆیە لەو زەمینەدا، ئاسایی دەبێ ناو و ناتۆرەی سەیر سەیر دابتاشرێ و پێوەبلکێنرێت. گشت ئەم وردە پرسیار و وردە وەڵامانە نەمانبەنە بەر درشتە وەڵامێك کە بڕوا بە هەمومان بهێنیت. کەوابێ مەرج نییە، نووسەرەکان کە وەسوەسە و خەونی ئیلاهییانەیان هەیە، دەبێ خۆشیان خوداوەندێك بن..؟ مەرج نییە، چون ئەدەب خۆی پڕە لەو پارادۆکسیانەی دەبنە بیناسازی تێکستەکە. بۆ دەبێ ئەم پارادۆکسەش نووسەرەکە نەگرێتەوە..؟ لە کاتێکدا نوسەر

لەگەڵ هەبونایەتیدا لە ناکۆکیدایە، بۆ دەبێ لەگەڵ خۆیشیدا ناکۆك نەبێ..؟! ئایا مرۆڤ بەو هەموو لێکدژییانەی خۆیەوە، چۆن ڕێدەکات و چۆن بیر دەکاتەوە و لە ڕێی خود نووسینەوەی خۆیەوە، چ ڕەهەندێکی ترمان لە خودە ئیستاتیکییەکەی پێدەبەخشێت..؟ بۆ من لە سەروو هەموو چاوەڕوانییەکانەوەیە. نووسین و بەخششە ئەندێشەییەکانی بۆ من و خۆی بۆ خۆی. ئیتر ئافەریدەکردنی دوژمنێکی وەهمی، دوورخستنەوەمانە لە دنیای نووسین بە گشتی و ئەدەبی بە تایبەتی!

شاخەوان سدیق/ زۆر جار دەوترێت پرۆسەی نوسین بەسەرهاتی تەواو نەبووی هەریەکێك لە ئێمەیە، یان کاتێك مرۆڤ دەستی بە هێنانەدی خەونەکانی ناگات پەنا بۆ نوسین دەبات وەك ئەوەی بەختیار عەلییش لە دیدارێکدا دەڵێت" مرۆڤ کاتێك لە هەموو شتەکاندا فاشیل دەبێت ڕودەکاتە نوسین و دەبێت بە نوسەر" بەڕاستی نوسەر بوون دواکارتی فشاری مرۆڤە بۆ بەردەوام بوون لە ژیان، یان نوسین بۆ دەستڕاگەیشتنی مرۆڤە بە ئاشنابوون بە دیوێکی کەی ژیان و کەشف کردنی دونیا یەکی نوێیە؟

ئەنوەری ڕەشی عەوڵا / لەمناڵێتییدا هەموو شتێك بە گەورە دەبینیت، کە گەورە دەبیت.. هەموو شتەکان بچکۆلە دەبنەوە! ئەوەی دیسانەوە توانای بە گەورە نیشاندانەوەی شتەکانی هەیە، هێشتا.. مناڵە! نووسین گەڕانەوەی خەسڵەتەکانی ئەو مناڵێتییەیە، کە لە کۆڵانەکانی خەیاڵکردنەوەدا بە خەبەردێتەوە. لەبەر ئەم راستییە سادەیەش بۆ، نوسەرەکان چەندێ ئایندەخوازیش بن، ناتوانن بۆ رابردووە (کە مناڵێتیی لەوێیە) ئەو هەنگاوە بنێنەوە. چون نووسین گەڕانەوەی ئەو رابردووەیە بەپێ وچاوی مناڵێتییەوە. بەوەدەچێ رەگەزێکی بنەڕەتیتر بۆ کردەی نووسین " دیسان خەڵقکردنەوە" بێت. خەڵقکردنەوە، هەر لە وشەیەك و مناڵێتی خۆتەوە، هەتا مرۆڤەکانی تریش. سروشت، گەردون دەگرێتەوە. گرتنەبەری ئەم پرۆسەش زۆبێ یاخێ بەردار، هەر بە زمانەو لە ڕێی زمانیشەوە وەڵامەکەی وەردەگرینەوە و ساغ دەبێتەوە، کە ئێمە بۆ دەنووسین..؟ هەر لەبەر ئەمەش بێت، دەتوانین ڕێ بە خۆمان بدەین، کە نووسین " میمیسیس/ تەقلید و لاساییکردنەوە" نییە، بەڵکو خۆی خودی ژیانە. بەڵام ژیانکردنێکی تاك و تەنهایانەیە، لە ڕێی فەنتازیاوە، ژیانکردنێکە توێشەبەرەکەی ئەندیشەکردنە. هەتا نزیکبونەوە لەوەی، ئەوە تەنها تێ نیت لە ژیاندای، بەڵکو ئەوە ژیانیشە، لەوێدا " لە نوسیندا" هەناسە دەدا و دەژێتەوە. نوسین لێی دەوەشێتەوە، ببێتە جێکەوتە و لە بری ژیان خۆی نیشان بداو

بنوێنێتەوە. گەر وا نەبا، هەندێ نوسەر ئیرەییان بە نوسینەکانیان نەدەبرد. کە ژیانی تێکستەکانیان لە ژیانی خۆیان نەمرتر و درێژترە. لەبەر ئەوەی نووسین بە سروشت بزۆز و بزێوە بۆ گۆڕان، بەو پێیە، ناتوانین مەرجێکی نەگۆڕ بۆ کردەی نوسین دابمەزرێنین و هەموومان وەکو یەك رازی بکات. چونکە نوسین لەوە سرکترە لە قەفەزی مەقولە و ستایڵێکدا زیندانیی بکەین. ئەوە کوشتنی پێکهەڵپژان و کارلێکی جیاوازییەکانیشە. ئەوەی لە ژیانیشدا نەگۆڕە، ناتوانی ژیان بە یەك رەنگ و یەك مۆدێل ببینی.. ناتوانی بە یەك دەنگ ببیستی.. یەك بۆن و یەك تامی هەبێت. مادام ماکی ژیان فرە دەرگا و فرە رێگایە. کەوابێ هەرکەس دەتوانێ لەو رێگایە بدوێ کە فەنتازیا یان واقیعییانە رۆیشتووە پیایدا. هەیە نوسین بەو شادەرگا و دەروازەیە دەبینێ کە لێوەی دەچێتە ناو قەڵای هەبوونایەتیەوە. هەموو ئەمانە راستن، چون بەڕاستی لە رێی نوسینەوە خۆیان گۆڕاوەتەوە. واتا کردەیەك خۆتی تیا دەگۆڕیتەوە، بەڵام بەم هەموو کردە و کۆشانەشەوە، هەرگیز ناگەیت بە دوا مەنزڵ. گەرچی نوسین ناخودئاگایانە چاو لە دووی ئەو مەنزڵەیە کە کەس پێی تێ نەناوە، هەرگیز پێی ناگات. بەڵێ وێستگەی جیا جیا هەیە، کە پێی تێناوە. ئەویش ئەو تێکستانەن دەیخوێنینەوە. دەشێ بتوانین ناوی بنێین وردە مەنزڵەکان. نووسین گەڕیدەیی بوونە بە نێو توێی دڵی ئەو وردە مەنزڵانەدا! ئا لەوێدا نوسەر مارشاڵی فەشەلەکانی خۆی و دنیایە! دڵنیکخۆتە مارشاڵی فاشیلەکان بوو. لە ئەدەبدا" ئەم جیهانە باڵایە و بەرکەماڵە دەرونییە" قبوڵکراوە مارشاڵی فەشەلەکانی خۆت بیت، لێ لە ژیانی واقیعییدا کە تەوقدراوە بە سەدان تەلبەندی سەلماندن و بەڵگە و مەرجی لۆجیکیی نەگۆڕ و ئەقڵانی، جێی توانج و تەشەر و تانووت لێدانە. گرنگ نییە فاشیلە یان سەرکەوتوو، بەڵکو گرنگ ئەوەیە ئێمە پرسیار لە بارەی بەهای شتێکەوە دەکەین کە نووسینە! وەك بڵێی: ئەو پەرستگایەی لە سوجدەبردن و نوێژی وشەکانەوە، لەسەربەرماڵی پەرەیەکدا، بگەیت و وەسڵ بە پرتەوی خودای مانا و ئەودیوو ماناکان! گەرچی دوا گەیشتنیش نییە..

شاخەوان سدیق/ زۆرجار دەوترێت کاری ئەدەب دەرخستنی ناشیرینیەکانی ژیانە، بە هێندەی باسکردنبێت لە جوانییەکانی، بەڕاستی ئێوە پێتان وایە ئەدەب و تێکستی ئەدەبی بۆ کاری ڕەخنەگرتنن لە ژیان، یان ئەدەب خوڵقاندنی دونیایەکی نوێیە لەو دیو ژیانی واقیعیەوە، بەگشتی پەیوەندی ئەدەب بە ژیانەوە چۆن دەبینن؟

ئەنوەری ڕەشی عەوڵا / ئەوەی بە هیچ کلۆجێك. ناهێڵێ، ژیان لە میکانیکیی بوونەوەدا پەژموردە ببێ، بەرەو مردارەوەبوون بچێ، پەیبردن و دینامکییەتەکانی ئەدەب و هونەرە. لە بەرئەوەی هەرچیەك بۆ ملپێکەچکردنی مەرامەکانی خۆی، بیەوێ روحی بڵندی ژیان وەدەربنێ و سەرفی بکات، ئەدەب لە نێو دڵی بانگەوازەکانی خۆیدا کە ” گەڕانەوەیەکی هەتا هەتاییە” ئەو شتە سەرفکراو، فەرامۆشکراو، کەنەفتبوو، هێزلێبڕاوەی ژیان، لە خۆیدا، لە دۆخێکی تردا، هەڵدەبژیرێ و بە بەرزترین شێوە بەرهەم دەهێنیتەوە. بەو لەونەش بەرجەستەی دەکاتەوە، کە لێوانلێو زیندوێتیی لێبچڕێنێتەوە. بە رادەیەك گەر ژیان بدەیتەوە دەست خۆی، لەوەی لەو واقیعە فەوتێنەرانەدا هەبووە و بەسەریدا هێنراوە، لەو بە فەنتازییادا کرنەیدا خۆی ناناسێتەوە. وەك بڵێی لە پەیمانێکی نوێدا بێت، خودایەکی تر، بە بونیادی سیستەمە بەهاییەکانی، بە پەیام و مەکتوبە ئیستاتیکییەکانی خۆی ئافەریدەی کردبێتەوە. هەڵبەت ئەم سیحر و جادووە سەرمەدیی و بێسنوورەش، بێ هیچ زیادەڕەویی و گومڕاییەك، جودا لەهەر بوارێکی تر، لە خاسڕەویی ئەدەب و هونەرێکی باڵا دەوەشێتەوە!

شاخەوان سدیق/ کاتێك بەر نوسین یان دەقێکی تۆ دەکەوین لەگەڵیدا بەر زمانێکی جیاواز لە دەربڕین دەکەوین، دەمەوێت بپرسم زمانی جیاواز یان جیاواز نوسین، تاچەند بۆ نوسەر گرنگە؟ ئایا زمانی جیاواز مەرجە بۆ پرۆسەی داهێنان؟

ئەنوەری ڕەشی عەوڵا / هەر وەك چۆن تۆوێك لە هەموو خاکێك و کەش و هەوایەکدا ناتروکێ و شین نابێ. ئەو زەمینەی نوسەریش لەسەری وەستاوە، بووەتە پێگەی و لێیەوە دەڕوانێت، وەك وێڵگەردێك بۆ خۆی و بوون و دنیا تایبەتەکەی دەگەڕێت، تۆوی زمانیشی پشتبەستوو دەبێ بە ریشەداکوتانی ئەزمون و تێرامانەکانی، هەر بەو ماتەرانەشە لە دەستی دێت خۆی فۆرمێلە و شێوەباز بکات. تۆ بڕوانە.. لە چل و شەش کرۆمۆسۆمی دایکمان باوکمان پێکهاتوین، کەچی ئێمە ئەوان نین، تەنها خۆمانین. نەك پەنجە مۆری دڵ و رۆحمان، شەپۆلی بینین و هەناسەدانیشمان لەوان ناچێت. منیش هەروا چاو لە زمان دەکەم. زۆر سادە، شێوازی بەیانکردنی تۆ کەسایەتیی تۆیە، لەو بوار و ئەتمۆسفێرەدا کە خۆتی پێدەردەبڕیت. بۆچی ئەو زمانەی کتێبە پیرۆزەکانی پێ نوسراونەتەوە، لە زمانی گشتی ناچێت..؟ چون میتافیزیك و سوپەرناچوڕاڵیەت و روحانیەت سەرپەنایەتی. لە ئینجیلدا هاتووە: شەرابی تازە نابێ بکرێتە مەشکەی کۆنەوە هەتا

نەدۆڕێ! ئەفکار و بیرکردنەوەی تازەش، ناکرێ بکرێتە مەشکەی زمانە کۆنەکەوە. هەروەك ئەوەی لای زۆربەی ئێمە ئیدامەی هەیە و لەسەری دەلەوەڕێن و سەروکارییان لەگەڵیدا هەیە و بەوپەڕی دڵنیاییەوە بەرگریی لێدەکەن. لێ نوسەرێکی تر کە نادڵنیابێت، بەرامبەر، ئەو زمانە مێگەلییەی هەموو لەسەری راهاتوون و کاوێژی دەکەنەوە، چون پێیانوایە ئەمە (صراگ مستقیم) ەو نوسین دەبێ هەر وەهابێت. بۆیە هەموو لە دەوری سەری بەردەرەشەکەی زمان بگەڕێین و شەیتانی لەعینیش بە خۆکە بەردی بەدنیازی، مەرام و بوغز و گرێ دەرونیی و نابووتی و نادانیەکانمان سەنگەسار بکەین. من بە دوعای ئاوا ناڵێم ئامین! خۆ جولەکە و کریستیانیتی و ئیسلامیش، لە شیکێدا جیاواز دیارن، لێ جەوهەری هەرسێکیان لە ئەسڵی یەك خاك و خێڵەوە هاتوون و هەڵقوڵاون. بۆیە زمانی ناوکۆیشیان هەر دەتوانێ سەروسەودایان لەوە زیاتر نەبێت: لە خێڵەوە هاتوین و دەچینەوە بۆ خێڵ. ناخودئاگا، هەر بەو پێودانگگەلە زۆرینەمان مامەڵە لەگەڵ زماندا دەکەینەوە. بەڵێ.. هەموو ئیلاهەکانی زمان، دەبێ، لەبەردەم یەك شازمانی خودای مەزندا هەڵوەشێنەوە، خەسڵەتی ئایینی تەوحیدییش لەمە زیاتر نەبووە و نییە. بۆمنیش، وتەبێژەکانی ئەدەبی کوردیی بە یەك شاشەقامی زماندا رێدەکەن، بە جیاوازی ئەوەی دەیانەوێ چ بڵێن، هاوڕا و هەمڕەنگ و هاورەگەز و هاوئاهەنگن لەیەك پەیمانێکی کۆمەڵایەتیدا، کە دەبێ زمان وەك کۆرسێك پیایدا بڕوات و دەنگدانەوەی ئەو راستییە حاشاهەڵنەگرە بێت. یەعنی دامەزراندن و بە ستانداردکردنی یەك فەرهەنگی نەتەوەیی گشتی، کە دەبێ هەموو پێڕەوی لێبکەین، و تەعمید و غوسڵی خۆمانی تیا دەربکەین، هەتا لە لایەن دژبەرەکانەوە تووشی بێئیمانی، رۆح پێخۆری، فەوزای زمان نەیەین. هەڵبەت ئەوەی لەم کۆڕاڵ و رێکەوتنە دەستەجەمعییەش لابدات، وەك لادانێتی لە ئایینی تەوحیدیی، کە بە هەڵگەڕاوە و کافر و زەندیق ناوزەد دەبیت، و بەم رێکەوتنە گشتی و مێگەلیانەش بێت، هەرکەس دەتوانێ فتوات لەسەر بدات و خوێنت حەڵاڵ بێت. جا ئەم تایبەتییەتە، ئەم خۆڕاپسکانەی باس و خواسەکان لە ئەسیریی، ئەم گیان رەهابونەی زمان، کە لە قوڵایی دڵی ئەزمونەکانمەوە سەر ڕاستانە گەرەکێتی خۆی بخوڵقێنیتەوە، لاوازییە یاخود هێزە.. خۆدۆزینەوەیە یاخود ونبوون.. پوکانەوەیە یاخود داهێنان نازانم..!؟ گەر هەقی ئەوەم پێ بدرێت، منیش خوداوەندێکی بچکۆلانەم لە خۆمدا کەشف کردووە، کە لە خودای گشتی ناچێت، ئەمە. ئەوە لە مندا بە پیت و وشە و ئایدیاکانی خۆیەوە دەئاخفێ و منیش دەیژنەوم. بەڵێ بۆ من، ئەمە تەنها ماڵ جیایی "ماهییەت و جەوهەری" ستایڵی منە، لەم مێگەلستانە بە رەسمی کراوەی زمانی کوردیدا! ئەو ئاوە گەورەکان رشتویانە، من چیتر پێی

لێناخەم. وەك مناڵێك ئاوس بە فەنتازياكانى سەرقاڵى خۆڵەبەتانێ و ياريكردنم لە نێو وردە هەقيقەتەكانى خۆمدا..!

شاخەوان سديق/ ڕەخنەگرى گەورەى ئەڵمانى (مارسێل ڕايخ ڕاينسكى) دەڵێت" دەبێت ڕۆمان چێژمان پێببەخشێت، چێژى خوێندنەوەو كات بە سەربردن" تاچەند پێتان وايە ئەدەب بە تايبەت ڕۆمان بۆ چێژو كات بە سەر بردن بێت، ئێوە لە ڕۆمانەكەتاندا (پەرتگا) تاچەند ڕەچاوى چێژى خوێنەرتان كردوە، بۆ لە دواى ئەو ڕۆمانەوە كارى ترمان نەدى؟ دواى (پەتگا) ڕۆمانى ترى تۆ دەخوێنينەوە؟

ئەنوەرى ڕەشى عەوڵا / من بەرگدروو نيم، هەتا كەتەلۆگێك بدەمە دەست خوێنەر و رەخنەگرەكان و بڵێم: هەڵبژێرن بە ئارەزووى قەڵەوى و بنسێتى و كوڵەبنەيى و بەژن زراڤى (چێژ و مەعريفەى) خۆتان. بڵێم هەتا دەڵب و تەسك و تروسك نەبێت، بفەرموون.. چۆنچۆنى بنوسم، بە دڵى ئێوە رێ بكەم، بيربكەمەوە و خۆم دەربڕم، هەتا كەيفخۆش بن و ئارەزووەكانتان تێر بكەم . ئاخر نوسەر سوزانيى نييە، هەتا بە پێى حەز و شەهوەتبازيى موشتەرييەكانى خۆى ئارايش بكا. دوكان و بازاڕ دانانى سياسيش نييە هەتا نان بكڕێ و بفرۆشێ بە نرخى رۆژ، وە لە خەمى ئەودا بێت بزانێ لايەنگريى زۆرە، لەوێوە ئەو دڵنيايە دەستەبەر بكات كە راستى و دروستى موبارەزە كردن و خوێندنەوەكانى بۆ واقيعى حاڵى حيزب و كۆمەڵگاكەى لە چ ئاستێكدايە. داخوا مەبەست لە هەستى چێژبينين دەبێ چى بێ..؟ چێژى ئازادى، چێژى ئەقڵى، چێژى ئيستاتيكيى. لاى بودا هيچ چێژێك نييە، وەك چێژى ئازاديى. دەرهەق بە رۆمانى پەرتگا بانگەشەى هيچ بەهرەمەندييەكم نەكردووە، تەنها لەوێدا من مومارەسەى ئەو ئازادييە بوداييەم كردووە و هيچى تر. هەيە دەترسێ رووبەرووى لاوازييەكانى خۆى ببێتەوە و روحى هەلاهەلابووى خۆى بە رووتى و پەرتبوويى ببينێتەوە. پەرتبوون لە نێوان خوليا جەستەيى و رۆحييەكان. پەرتبوون لە نێوان وەهم و واقيعدا.. پەرتبوونى لە نێوان مەنفا و نيشتماندا.. پەرتبوونى ئەوەى دەتەوێ بيڵێيت و كەچى زمانێك نادۆزيتەوە، كە پڕاوپڕى ئەو لەتبوونانە بێت. ئالەوێدا، بە قەولى ماريا فارگاس يۆسا: " راوى ناديار، ئەو گێڕەرەوەيە، كەسێتييەكى شيزۆفيرييانەى هەيە، وەكو خەياڵپڵاوێك هەروا بۆ خۆشى دەكرێتەوە و شت دەدركێنێ و قسە لەگەڵ خودى خۆى دەكات، لە كاتێكدا رووى دەمى لە خوێنەرە. ئەو بزدان و جێگۆڕكێيانەى راوى مايەى سەرلێتێكدانە ". دەى هەيە چێژ لەمە نابينێ. لە كاتێكدا لاى كانت " لە دەرەوەى ئاماژەكردن، بە هەستى خودەوە، جوانى و چێژ خۆى لە خۆيدا هيچ نييە" گەر بەو پێوانە

کانتییه بێ ” ئەو خودێتییه كێیه، كه توانای پێناسه و حوكمدان و فتوای هەیه بەسەر قەشەنگی – بوونی ئەدەبی و هونەرییدا- ..؟ ” كەچی لای شۆبنهاوەر كه دەچێتە ناو لۆچەكانی هەبونایەتیمانەوە، پێیوایه: خواستی خۆپەرستیی، چێژێكه كه بۆ مرۆڤ لە هەر چێژێكی تر باڵاتره. ئەم چێژەش تەنها له رێگەی بەراوردكردنی خۆت لەگەڵ ئەوانیتردا دێتەدی. دەبێ ئەو توانایيه له كوێوه بهێنیت، له كۆمەڵێكی نەخۆش و دڵ و دەروون كرمەڕێزبوی وەك ئێمەدا، مەرزی ئەو هەموو راز و نیازە دەردەدارانەیه ببەزێنیت، كه له ژێرپەردە و به ناوی جوانناسییەوە شەڕی عوقدەكانی خۆیان دەكەن و دەبێ دڵیكی خودایانەت هەبێ، هەتا بەرگەی پێوەدانەكانیان بگریت و به سنگێكی فراوانەوە لێشیان قبوڵ بكەیت..؟ بەڵێ دوای پەرتبوونی مرۆڤی ئێمە له پەرتگادا. بۆ دوو ساڵیك دەبێ، مژۆڵی رۆمانیكی تر بووم، كه باس له سەرگەردانی مرۆڤ دەكات بۆ بيبينەوەی ماڵێك كه ببێتە سەرپەنای روحی، به ناوی (ماڵیخۆ)، له رێكخستنەوە و پاكنووس كردنیدام.

ڕۆمانی كرێمستی … نووسینی: كەریم كاكە

[بۆ خوێندنەوەی ئەم ڕۆمانە كليكی ئێرە بكەن ......]

گۆڤاری شیكار ژمارە 14

[بۆ خوێندنەوەی ژمارە 14ی گۆڤاری شیكار كليكی ئێرە بكەن ......]

شتێك لە نووسین … سەباح ڕەنجدەر

1

زۆر نییە لەناو ڕەخنە و لێكۆڵینەوەی ئەدەبی كوردیدا ناونیشان وەك بابەتێكی سەربەخۆ و گرینگ، بەهای پێبەخشراوە و مامەڵەی لەگەڵدا دەكرێت. لە هەموو بار و بوارەكانیشدا ناونیشان و ناوەرۆك دەچنەوە سەر یەك ماك و بنەما، ئەویش ناوەندە. واتە: دەقەكە، ئەگەر ناونیشان داهێنانبێت، دەبێتە هەستگەرمی و سرووشێك، داهێنانێكی تر بەدوای خۆیدا دەهێنێت. هەڵبژاردنی لەسەر بنەما و بیرێكەی: ئەفسانە و ئەفسوون هەڵبژاردنێكی هۆشمەندانە و داهێنەرانەیە، لە وێنە و سرووش و دەربڕیندا بەدەردەكەوێت و وزەی ئەو هەستە دەدۆزێتەوە، كە لە ناوەرۆكدا بەدواداچوون و هەنگاو هەڵێنانە بۆ كۆكردنەوەی تاڵە تیشكەكان و وزەی ڕاستەقینە و هەوێنی شیعرەكە. لە ناوەرۆكدا دەقی نوێبەخش یەكەیەكی یەكگرتووی تێدا نییە، چونكە ژیان پارچە پارچە بووە و جۆرێك هەڵوەشێندراوەتەوە. هەندێك جار پارچەكان لێك دوورن و هەندێك جاریش لێك نزیك. گرینگ ئەوەیە لە هەردوو بار و بواری لێك نزیكی و لێك دووری پارچەكان هەرەم و دەربڕینی ژیانن و بنەمایەكی پەیوەندییان هەیە. هەست بە پچڕانی پەیوەندیی نێوان ناونیشان و ناوەرۆك ناكەین. ئەم دوو بار و بوارەی لێك نزیكی و لێك دووری دابەش دەبن بەسەر دوو خاڵدا:

خاڵی یەكەم: ئەو دەقەی، كە دەقێكی نوێبەخشە یەكەیەكی یەكگرتووی تێدا نییە، ناونیشانەكە دەبێتە تاڵە تیشكێك لە ناوەرۆكەكەدا.

خاڵی دووەم: ئەو دەقەی، كە دەقێكی ئاساییە یەكەیەكی یەكگرتووی تێدایە، ناونیشانەكە دەبێتە ڕامانی سەرەكی و بە تەواوی جەستەی دەقەكەدا شۆڕدەبێتەوە و دەبێت بە ڕایەڵ و تانوپۆ، لە ناونیشانەوەش درێژە بە شیعرەكە دەدات ناونیشانەكانی من وەك تاڵە تیشكێكن بۆ مانا و ناوەرۆكی دەقەكان. نەك وەك ڕامانی سەرەكی بەتەواوی جەستەی دەقەكەدا شۆڕبووبێتەوە، هەروەها تاڵە تیشكەكان لەخۆیدا كۆ دەكاتەوە.

ناونیشان ناتوانێت ڕایەڵ و تانوپۆی ناو دەق ڕێكبخات، لەبەر ئەوەی ئەو خۆی هەوڵدەدات بە زمانێكی نەرم لەگەڵ ڕەگەز و توخمەكان پەیوەندی دروست بكات و هاوگونجان پەیدا بكات، لە ناوەڕاستی هەشتاییەكاندا: (ئەحمەدی مەلا) زێدی خۆی: (زەردك) بۆ ناونیشانی

کۆشیعرێکی بەکارھێنا. ئەمە دەستپێشخەری و دیاردەیەك بوو لە ناونیشانی کۆشیعری کوردی، زۆریش بەجوانی گەیشتووە بە ناوەندی خۆبوونی داھێنان.

بەشێك لەناونیشانی کۆشیعری کوردی بەلامەوە وردبوونەوە و مەودایەکی ھونەری و دۆخگۆڕن و سەرسامبوومە پێیان، نەشمتوانیوە سەرسامی خۆم بەرانبەریان بشارمەوە، ئاستێکی باڵایان بەدەقەکان داوە و ھۆکارێك بوونە لە ھۆکارەکانی داھێنان و گەلێك پنتیش لە ناوەرۆکدا ڕووندەکەنەوە، ئەو ناونیشانەی سەرسامیان کردوون ئەمانەن:

یەکەم: سەمای بەفری ئێواران – ی جەلال بەرزنجی.

دووەم: سووتان لەبەر باراندا – ی ڕەفیق سابیر.

سێیەم: تەمە سپییەکانی ڕۆح – ی کەریم دەشتی.

چوارەم: ھێلانەی نغرۆ – ی مارف عومەر گوڵ.

پێنجەم: تاڤگەی مەند – ی نەژاد عەزیز سورمێ.

شەشەم: کاتێ قامیش بەئاگا ھات بووبووە بلوێر – ی سامان دزەیی.

ناونیشان بەلای منەوە بەسەر سێ دۆخ و ئاستدا دابەشدەبێت و تێدەپەڕێت: ئەوەی لێرەدا وەك بار و بوار و دۆخگۆڕین، بەجۆش و ئەمەکەوە دەمەوێ ئاماژەی پێ بدەم. ناونیشانی: (خەون واخۆی گێڕایەوە)یە. سرووشی ئەم ناونیشانەم بەجۆش و سرووشێکی دووربەدووری ناونیشانی: (زەردەشت وا دوا)ی نیتشەوە لا دروست بووە و لە داڕشتنیدا ھاوگونجانێکم بەکارھێناوە، ھەروەھا ناونیشانی: (کاتێ قامیش بەئاگاھات بووبووە بلوێر)، لە سروشت و سرووشی دێرە شیعرێکی: (مەولانا جەلالەدینی ڕۆمی، لە سروودی نەی) وەرگیراوە. ئەوەی من گەرموگوڕییەکی زۆر شاراوەیە، ئەگەر خۆم ئەم گەرمی پێبەخشینەی ئەزموونی خۆم نەھێنمە بەرباس، کەس ھەستی پێناکات و خاڵێکی ھاودەقی لێ نادۆزرێتەوە، چونکە زۆر بە ئاگاییەوە لە ناوەندی ناونیشانەکەی نیتشەوە بەھرەم وەرگرتووە و چوومەتە دەرەوە، یان ناونیشانەکە لە سەرسامیی خۆی وەستاندوومی و بەڕێی خستوومەوە بۆ دروستکردنی سەرسامی خۆبوونی خۆم. ھەرچی سامان دزەییە لە ناوەندی دێڕەکەی □□می نەچووتە دەرەوە و ماوەتەوە، ھەروەھا ئەوەندەی من ئاگادارم، واشبزانم ئاگاییەکی ڕوون و وردم لە شیعری نوێی کوردیدا ھەیە. وشەی (ئاو)، وەك ناونیشان یەکەم جار: (سامی شۆڕش) لە ژمارە (1)ی بڵاوکراوەی (نۆبەرە)، ساڵی 1970 بەکاریھێنا، شیعرێکی تێدا بڵاوکردەوە بە ناونیشانی: (بووکی ئاو). ئەم ناونیشانە بۆ سەرەتای حەفتایەکان ناونیشانێکی دۆخگۆڕ و کاریگەر بوو، پاش چوار ساڵی: (عەباس عەبدوڵڵا یووسف) بەجۆرێك لە جۆرەکان وەریگرت، یان گواستییەوە، کردی بە ناونیشانی نامیلکەیەکی بەناونیشانی: (ئاو). جا نازانم ئەم شێوازی وەرگرتنە دەچێتە چ

خانەیەك، وەرگرتن، یان گواستنەوە، یان.... تاد، بەڵام هەندێك ناونیشان هەیە. دەقاودەق وەرگیراوە، یان گواستراوەتەوە، یان.... تاد، (بەفری گەرم – الپلج الحار) لە بنەڕەتدا ناونیشانی ڕۆمانێکی: (یوری بونداریف)ە، (غائب نعمە فرمان) وەریگێڕاوەتە سەر زمانی عەرەبی. (نەوزاد ڕەفعەت) لە ساڵی 1992، دەقاودەق وەریگرتووە، یان گواستوویەتییەوە، یان.... تاد، کردی بە ناونیشانی کۆشیعرێکی خۆی.

من هەروا بە سادەیی ناونیشان وەرناگرم و بە قووڵی و وردبینییەوە، فەزای زاڵی دەخوێنمەوە و جێگای بایەخمە، ناونیشانی دۆخگۆڕ واتای جیابوون و جیاوازییە. لەو دۆخەوە خوێنەری نموونەیی تێدەگات نووسەر قووڵبینە، یان ڕووکەش.

ویستم لە ناونیشاندا کارێکی تایبەتمەند پێشکێش بکەم، لە جێگای پیت و دەنگدا وێنەبکێشم. واتە: ئەگەر ناونیشانی شیعرێکم: (باڵندەی مەلەوان) بێت. لە شوێنی ناونیشان وێنەیەکی ماسیگرە، یان قورینگ.... تاد، بکێشم. لەیەك کاتدا هەم شێوەی وێنە و هەم نیشانەی نووسین بدات. ئەو ویست و هەوڵەم تەنیا وەك بیرکردنەوەیەك مایەوە و جێبەجێم نەکرد، پێکهاتەی شێوە کارکردنەکەشم بنیاد نابوو. جێبەجێ نەکردنەکەشم تەنیا لەبەر ناکارایی و ئاستی شارەزانەبوونی نەخشە سازەکانی ڕۆژنامە و گۆڤارەکان بوو.

ساڵی 1993 لە ژمارە ( ) لە ( ) هەوڵێکم لە شێوازی ناونیشان پێشکێش کرد. شیعرێکم بە ناونیشانی: (سەباح) لە (پاشکۆی ئەدەب و هونەری کوردستانی نوێ)دا بڵاوکردەوە. مامەڵەم لەگەڵ چوار توخمەکەی بوون، وەك پێکهاتەی گەردوون و جەستەی خۆم کردبوو. (با، خۆڵ، ئاگر، ئاو). لە هەر بەشێکی سەربەخۆدا ناوی توخمە مامەڵە لەگەڵ کراوەکەم وەك ناونیشانی لاوەکی لەژێر بەشەکە دانا بوو، نەخشەسازی ڕۆژنامەکە هونەرمەند: (هەڵگورد جوندیانی)، ئەم شێوازی ناونیشانەی بە ڕیزپەڕ و نامۆ زانی، بەنابەدڵی کاری تێدا کرد، ئەنجام هەوڵەکەی منی بە تەواوی نەگەیاند. لە دوای بڵاوبوونەوەیدا، بۆم ئاشکرا بوو ئەم شێوازە سووریالییە فەرەنسییەکان لە سەرەتای دروستبوونیان پێشکێشیان کردووە. ئەم هەوڵەشم وەك سەرەتایەك مایەوە و لێی دوورکەوتمەوە، بەڵام ناونیشان بەوێنە وەك پڕۆژەیەکی دواخراو لام ماوەتەوە و لە کۆشیعرێکم تا بۆم بکرێت و بتوانم پێشکێشی دەکەم، دەشزانم لە شێوە کارکردنەکەمدا بەرەو کوێ دەڕۆم و چ هێڵ و هێمایەك دەکەم بە ناوەند.

سەنگێك هەیە ناوی مێژوو، هەموومان وەك شیر دەکوڵێنێت، بۆی دەردەکەوێت چەندمان هەوێن دەبین و چەندیشمان هەڵدەبزڕکێین.

لەناو کۆمەڵگای کوردیدا هیچ سەرچاوە و وزەیەکی ئەدەبی بە ئاستی شیعر نەبووەتە بنەمای پەیوەندی و مایەی بەرهەمهێنانی بیرکردنەوەی چالاك. واتە: ئەندێشەی چاك، کرداری چاك، گوتاری چاك. هەروەها بەو پایە کۆمەڵایەتی و ڕۆشنبیرییەش پەسند نەکراوە و نەدرەوشاوەتەوە.

گیانی زمانی دەربڕینی کوردیش، تا ئێستا هەر بە تەنیا لەناو پرۆژە شیعرییەکاندا زیندووە، کوردیش ویستی شیعر نووسین و هەستیاریی شیعری زۆر بەهێزە، تواناکانی خۆی تێدا تاقی دەکاتەوە، هەڵکەوتە کۆمەڵایەتییەکەشی وەری دەگرێت و ڕەوایی بە بەردەوامبوون و پەرەسەندنی دەدات، داهێنان بە وەرگرتنی قووڵاییەکانی ژیان بەرهەم دێ، لەم بەرهەمهێنانەشیدا ژیان دەخاتە ناو پرۆژەی دۆزینەوەوە.

ئەگەر دەربڕینێکیش لە فۆرمی ئاستدار و تیشکۆی خۆماڵییەوە دانەچۆڕابێتە ناو بوون و زەمینەی تەواوی دەربڕینەوە، بەهیچ شێوە و کەشوهەوایەك ناتوانێت نوێبەخش بێت و بێتە ناو پرۆژەی دۆزینەوەوە.

بۆ شاعیری نوێبەخش وەرگرتنی قووڵاییەکانی ژیان زیندووبوونەوەی زمانە، زمانی دۆزینەوەش زمانێکی یەك ئاراستەیی نییە، بەپرسیاری زۆرەوە لە ئاستە هەمەچەشنەکانی خۆی دەکۆڵێتەوە، قووڵاییەکان هێزی وشە و ئەزموونی تێدا نوستووە، لە دەربڕیندا ئەم هێزە تاقی دەکرێتەوە و دێتە ناو پرۆژەی دۆزینەوەوە.

بەشێوەیەکی سەرەتایی نوێبەخشی لە ژیان و بیر و بیرکردنەوەی کۆمەڵگا دەرکەوتووە و هەنگاوی بۆ نراوە، بنەماکانی گۆڕان بەرەو پێداویستییە هاوچەرخەکان و هۆشیاری دەبێتە پێوەری دۆزینەوەی ئەدەبی، هەروەها نوێبەخشی هۆ و ئامانجە بۆ پەیوەندیکردن بە چالاکییەکانی ژیانەوە، بەشێك، بەشێکی لابەلاش نییە لە ژیان. ڕاستەوخۆ ناوکی ژیانە، مرۆڤ لە بار و بواری بەختەوەریدا وەك خوداوەندێکی ڕاستەقینە دەژێنێت، ئەفسانە و ئەفسوونێکی واشی تێدایە گیان و جەستە لە بێندی بحەوێنێتەوە.

بابەت وروژاندن و شێوازی شاعیر هەستکردنە بە چرکە زیندووەکانی ژیان و شۆڕبوونەوە بۆ ناو ناواخنی سروشت و لەدایکبوونی وەرزەکان و گونجان و تەبایی نێوانیان. واش بەرانبەر ڕابهێنێ هەست بەم شۆڕبوونەوە و گونجان و تەباییەی نێوانیان بکات.

هەستی نووسینیش بە ساتەوەختی زۆر ناسك، یان زۆر دژوار تێدەپەڕێ. تێڕوانینەکان ئاڵوگۆڕیان تێ دەکەوێ و دەڕسکێن.

شیعری ڕاستەقینەی خاوەن جیهانبینی، کە خودی مرۆڤ دابڕێژێتەوە، لە ژیری و پەند و سۆز و تاسە و ترپەی گەرمی دڵ و خەونی ڕۆمانسیانە

بەدەر نییە، ئەگەر شیعریش ڕووت کرایەوە لە ژیری و پەند و سۆز و تاسە و ترپەی گەرمی دڵ و خەونی ڕۆمانسییانە بە هیچ جۆرێك ڕاستەقینە و خاوەن جیهانبینی نییە، کە خودی مرۆڤ دابڕێژێتەوە.

شاعیری نوێبەخش هیچ کاتێك چاوەڕوانی هاندان و ستایش ناکات، هەر کاتێکیش چاوەڕوانی هاندان و ستایشی کرد، ئەوە بڕوای بەوە نییە ئەوەی کە نووسیویەتی خۆبوونی و داهێنان بێت. دەربڕینی نایاب بەهۆی کرداری گەیاندن و هۆشیاریی زمانەوە لە ئاستی ئاسایی دەپەڕێتەوە بۆ ئاستی ئێستێتیکا و خۆبوونی، دەبێتە خاوەن پرسیار لە نێوان وریاییی زمان و وریاییی ئاخاوتن.

زمانی ئێستێتیکا، شێواز و ئەدگاری خۆی لە دەربڕینکردن و دەربڕینەوە وەردەگرێت. لە ئەزەلەوەش گیان، گیانی جەستەیەکە شێوەیەکی دیاریکراوی چرکە زیندووەکانی بۆ ژیان و نەشونما دۆزیوەتەوە، شێوازیش ناوەند و گیانی نووسەرە، هیچ گیانێکیش بۆ جەستەیەکی دیکە وەرناگیرێت.

شێواز و شیعرییەت و زمان، ئەزموون بۆ دیاردەکانی ژیان و وێناکردنی کۆمەڵگا پێشنیازیان دەکات، دیاردەکانی ژیان و وێناکردنی کۆمەڵگاش پەیوەندی بە هەموویانەوە هەیە، بەشدارین لە چالاککردن و بەڕێوەبردنی، پەیامی هونەریی مرۆڤگەلێکە، کە هەوڵی سڕینەوە و لەبەینبردنی ئەو شتانە نادات، کە ژیان دەخەنە بار و بوارێك بەرگری لە بە ژیانبوون و ئازار و ئازادیی خۆی دەکات.

ژیان و بوون و دنیاش لەناو شیعری نایاب و ئێستێتیکی و خۆبوونیدا نوێن، لەناو ڕۆشنبیریی کوردیدا نوێبەخشی هێشتان بە ڕوونی شوێنی شیاوی بۆ نەکراوەتەوە، ئاخاوتن لەبارەیەوە دەبێتە هەرا و زەنا، پێویستە ئەو بڕیارانەی لەم بارەیەوە بوونەتە مایەی سەرنجی کەمەیەکی کەم، بە ئاستێکی دیکەوە بخرێنە ناو ئاخاوتنەوە.

ئایە ئاخاوتنەکانمان لە خودی نوێبەخشیی دەقەوە دەرچوونە، یان لە دەرەوەی دەقەوە وەرگیراون و لە جەستەی تەنك و ناسکی دەقدا پراوەی پێ دەکەین، کە جەستەی تەنك و ناسکی دەق هیچ پراوەیەك وەرناگرێت جگە لە پراوەی گیان نەبێت.

نووسینێك گەیشتبێت بە ئاستی دەق، پەیوەندیی ئاستداری چارەنووسسازی بە ئێستێتیکا و خۆبوونییەوە هەیە، کە هەمیشە وەك سەرچاوەیەکی ڕوون، هێزێکە بۆ بەرهەمهێنانی سەرچاوەی دیکە، بەرەنجامی خودێکی هەژاو و هۆشمەند و وریایە. بەشێکیش لە خودی هەژاو و هۆشمەند و وریا گەیشتوون بەو هەقیقەتە، کە شیعر بگەڕێتەوە ناو سۆز و هەست و ڕوونی و ئاشکرایی لە دەربڕیندا، ئەمەش وەك دیاردەیەك پێویستە بخرێتە ناو ئاخاوتنەوە. زۆر جاران گۆڕانکارییە ڕەچاونەکراوەکان کاریگەریی ڕاستەوخۆیان لەسەر

چۆنیەتیی بیرکردنەوەی کۆمەڵگا و بیر و دەربڕینی تاکی نووسەرەوە هەیە. دەبێتە بابەتی نووسینەکانیان، بەڵام نابێتە مانای ڕوون و دیار، بگرە لە چێژدا دەبێتە سرووشی مانا و چالاکیی وێنە، سرووشی مانا و چالاکیی وێنەش شاعیر لەوە نزیك دەخەنەوە بچێتە ناو جیهانبینیی تەسەوفەوە و لەو جیهانبینییەوە پەی بەنهێنییەکان ببا و بە هەقیقەت بگات. واتە: شاعیر پەیبەر و شیعریش پەیپێبراو.
سەنگێك هەیە ناوی مێژوو، هەموومان وەك شیر دەکوڵێنێت، بۆی دەردەکەوێت چەندمان هەوێن دەبین و چەندیشمان هەڵدەبزڕکێین.

3

پانتایی جیاکارم لە بەرهەمەکانمدا خوڵقاندووە، لە پانتاییەکدا دەستنیشان ناکرێم. ئەرێ لە پانتاییە شیعرییەکاندا، دەچمەوە سەر چ پانتاییەکی خۆ تایبەتیکردن. تایبەتکار بۆی هەیە تەواوی هەبووەکانی، کە توانای کاریگەرییان تێدا دەرکەوتووە، ڕاکێشێتە ناو بیرکردنەوەی چالاکی، کە بەردەوام هێما و هێماپێکراو بەرهەم دەهێنێت. لە یەك کاتیش لەناو هەموو پانتاییەکاندا کار بکات و دەستیان بۆ ببات.
بەرانبەر بە ئاگایی خۆم جەنگاوەرێکی مەشقکردوو و ئەهلی زیندووێتی دڵ و یەکێتیی ئەشقم، پانتایی ئێستێتیکا و ڕێبازی وردبوونەوەم لە ژیانمدا هەڵبژاردووە، دەمەوێت بە ڕاناوی نادیار زمانی تێدا هەستیار بکەم، هەستیاریی تەواوی زمانی کوردی لە شیعری کلاسیکیماندا تواوەتەوە و دەرکەوتووەتەوە. کاتێك شیعری کلاسیکی دەخوێنمەوە هەست دەکەم تەواوی زمانی کوردی ڕووبەڕووم وەستاوەتەوە. دەمباتە ناو جیهانێك، کە قسەی لەبارەی دۆزینەوە و چرکە زیندووەکانی بوون کردووە، نەك گێڕانەوە. خەون و ناوەندی وشە: هەوڵدانن بۆ خۆناسین. لە ماڵی گەورەی شیعردا هەموومان پێکەوە داوای شیعرییەت زمانێکی و نەرم دەکەین، ئەو داوایە وزەی گەشەکردنی کرۆکیجوانی و بەرزکردنەوەی ئاستی هەقیقەتی گیانی و درامای ژیانە. نەرمیی زمان لە نەرمیی ئەو کەرەستەوە دێت، کە دەربڕینی لێ دەکات، زمان شانەیەکی زیندووی زۆر قووڵە لە جەستە و پێکهاتەی مرۆڤ لە گێڕانی دید و پەیوەندییەکاندا.
جیاییی تاقیکردنەوەی من ئەوەیە: جیهانی پارچە پارچە دەخوڵقێنم و پەیوەندیی هێما و هێماپێکراویش دەپچڕێنم و دەستنیشانیان ناکەم. سەرچاوەکانی نووسین و ئاستەکانی دەنگ و تێبینیکردن و سەرنجدانم، لە جوانیی بێگەرد و بێ هاوتای ژیان وەردەگرم، دەگمەن و تاقانە دەبن بە هێما و هێماپێکراو.
شیعر چەند بچێتە ناو ژیان و دنیای خودایی و هەقیقەتی ڕۆژگارەوە،

هێندەی دیکە گیانی تا هەتایە پەروەردە دەکا و دەیپارێزێت و ئەفسانە و ئەفسوون لەخودی خۆیەوە برەو پێدەدا.

شتێك لە نووسین، کە وەك ئەزموونێك پێشکێشم کردبێت، بەکاربردنی زمانی خەونە بۆ زمانی نووسین و ڕاچەناندن و چالاککردنی ناخی پڕ توانایی و یادەوەری. دواجار تواندنەوەی چالاکییەکانی بیر لە هەستیاریی نووسیندا.

چامەی درێژی فرە دەنگ و ئاستدار، پڕۆژەیەکی کامڵە و لەسەر ئاستی بوون و کرانەوەی بەردەوام ڕادەوەستێت، سروشتی دایکی هەستەکانمە، ئاسۆیەکی ئەفسانە و ئەفسوون ئاساییە، ناتوانم لێی دەربازبم، بە کامڵترین فۆرمی شیعریی دەزانم و پەیڕەوی دەکەم، لە ڕایەڵ و تانوپۆی ڕستەکانیدا توانای جووڵاندنی فرە دەنگی و فرە پەیوەندی دەڕسکێت. مانا و زمان دەگەڕێتەوە ئەو ئاستدارییەی هێزی نووسین ئاشکرای دەکات و دەیهێنێتە گۆڕێ. واتە: قووڵبوونەوە بە ناخی بیندراو و شەپۆلی کات و شوێن سیمای بوون.

سەنگێك هەیە ناوی مێژوو، هەموومان وەك شیر دەکوڵێنێت، بۆی دەردەکەوێت چەندمان هەوڵ دەبین و چەندیشمان هەڵدەبزڕکێین.

4

ڕوانینی گەردوونی بار و بوار بۆ گەشەسەندنی شیعر دەڕەخسێنێت، ببڕای ببڕێ پەیوەندیی بە شۆڕشی گەیاندن و فۆرمەکانییەوە نییە. خەیاڵ و ئەو ئاسۆیەی جیهانی بەهۆیەوە وێنا دەکەیت، لە دەرەوەی کەناڵەکانی ڕاگەیاندن کاری شیعرییەت بەڕێوە دەبەن، لە کەڵك وەرگرتن: دەست واڵا و دیموکراسین، سەرسامیی خۆشیان بە نەشونمای نوێبەخشیی گیانی ژیان ناشارنەوە.

دەتوانین لەوە دڵنیابین، کە شیعر هەموو سەنگایی ساتە وردەکانی بە تەنیا خستە سەر هەڵقوڵانی خەیاڵ، وەك بەرزایی و ناوەندی کاریگەر چووە ناوی و کرۆکی ژیانی بە هۆیەوە وێنا کرد. بێگومان لە بار و بوارێك نزیك دەبینەوە، شیعری تاك دەنگی دەبێتە خۆنیشاندانێك و دەربڕین لەو بار و بوارە بێهێزەدا.

دەکرێ لە بچووکبوونەوەی دنیا لە بینینی شاشەدا، یان هەر فۆرمەکی گەیاندنەوە، شیعری فرە دەنگ لە چنین و ڕایەڵ و تانوپۆی توند و تۆڵی ببێتە جێگرەوەی خەیاڵ، وەك بەرزایی و ناوەندی کاریگەر.

لە شیعری فرە دەنگیدا خەیاڵ ڕەگەزی سوودبینینە، بەرزایی و ناوەندی کاریگەر نییە. نیشاندانی باوەڕ و گیانی کراوە و دەوڵەمەندیی ئەم شێوازە، بەئەندازەیەك لە چیرۆك و شانۆنامە و ڕۆمان و داستان و ئەدەبی پەخشاندا بە ئاشکرایی دەگاتە لووتکەی بینین و تێگەیشتنی ڕوون.

لە شیعری درامیدا گفتوگۆ لەگەڵ هەست و ئەقڵی خوێنەر و شاکەس و کەسایەتییە جۆراوجۆرەکان دادەمەزرێنێت، هاوتاییەك دەدۆزێتەوە لەباری نووسیندا پەیڕەوی دەکات. لە پێکهاتە و بنەمای منی شیعریدا پێکدێت و دەبیندرێت، خۆی لە منی تاکە کەسی شاعیر دەکشێتەوە، [illegible] و ئاستی شاکەس و کەسایەتییە جۆرا و جۆرەکان و چێژێك دەگەیەنن، چێژی ئاراستەکراوی شاکەس و کەسایەتییە جۆراوجۆرەکان و واتاناسی.
زۆرێك لە شیعری ئیمڕۆمان، لەسەر سیستمی تاکدەنگی منی شاعیر وەك ڕەگەزێکی کارپێکەر بەڕێوە دەچێت، ئەم شێوازەش وەك هونەر هەرچی پێبوو بەخشی، چاوەڕوان ناکرێت هونەرێکی کاریگەری پێ مابێت بۆ بەخشین و سەرسامی، چونکە هیچ شتێك ڕوونادات قسەکەر یەك قسەکەرە و پانتایی نووسینەکەی داگیرکردووە، هەروەها بوونی شیعریش وەك شێواز و شێوە دەخاتە مەترسییەوە. لە کارایی و زیندوویی و هێز دووری دەخاتەوە، کە کارایی و زیندوویی و هێز بار و بوارێکن هەمیشە زیندوومان دەکەنەوە و سەرچاوەی سەرسوڕهێنەرن.
یەکەمین کردەی هەستیارکردنی زمان، ڕستەکان بە مەبەستی گەیشتن بە چاوگە دەنگییەکان درێژ دەکاتەوە، چاوگە دەنگییەکانیش هەمیشە ئاگایی زمان تێیدا دەبێتە بار و بواری ڕاستەقینەی نووسین و وزەی ترپە و ئاواز، لەم بار و بوارەیەوە هەستیاری زمان ڕوو دەدات.
چەند ترپە و ئاوازێکی لێ دەبێتەوە بەناو خۆیدا دووبارە پەخش دەبێتەوە، جۆراوجۆریی ترپە و ئاواز: خەسڵەت و مۆرك و ماکی ناسینی ئەم چەشنەن، پشت بە وێنەهێنانەوەی یەك لە دوای یەکیش نابەستێت، زیاتر گۆڕانەوە دەکاتە خۆبووژانەوە و دەرکەوتن و ئاراستە وەرگرتن.
سەنگێك هەیە ناوی مێژوو، هەمووومان وەك شیر دەکوڵێنێت، بۆی دەردەکەوێت چەندمان هەوێن دەبین و چەندیشمان هەڵدەبزڕکێین.

5

دەقەکانم، ئەوانەی چاپم کردوون و ئەوانەی چاپیشم نەکردوون، هەمیشە لەسەر مێزی کارکردن دەستیان بۆ دەبەم، هەر چەند ڕستەیەکیان دەستکاری دەکەم و چەند لاپەڕەیەکیان دەخەمە سەر و چەند لاپەڕەیەکیشیان لێ لادەدەم. تا ئێستاش نەگەیشتووم بەدوا داڕشتنیان.
ئەو هونەر و دڵەڕاوکێیەی دەستکاریکردنەش لە کارکردنی بۆ وچانی کاتژمێر، گواسترایەوە ناو بار و بواری دەروونیی شاعیریەتیی من.
کاتژمێر تەکان دەدا بەرەو ناو دەقی کات. دەقی کاتیش هەمیشە ئەو چرکەیەی جوانە تێیدا چاوەڕوانیت، کە هێز دەخاتە ئەو چرکەیەی بۆی دەڕوات، ڕۆیشتنی منیش هەمیشە بەرەو دەقی شیعرییە. هەموو شتەکانی کاریگەرییان بە نەشونمای ژیانەوە هەیە. لە زەینمدا ئامادەیان

دەکەم و دەیانکەم بە بەشێك لە چالاکییەکانی بیرکردنەوەم. دەستکاریی بەردەوامیش کارێکی دروستە بۆ نووسەری پڕ توانا و ئەزموونی پەڕینەوە، بۆ ناو پرسیارەکانی، کە بوون بەیەك جۆر دەستنیشان ناکەن، بەرگری و دەربڕین لە داهێنان دەکەن، چونکە هەر جارێك، کە دەستکاریی دەکات، بەو نیازە بە تەواوی ژیان لەناو دەقەکەیدا ببینێت، یان ژیان بە تەواوی بهێنێتە ناو دەقەکەیەوە و بیگەیەنێت بە ئاستی خەونی نووسین. ئەویش یەك لە مەحاڵەکانی نووسینە، نووسین هەوڵدەدات بۆ مەحاڵ، مانەوەش لەناو ئەو مەحاڵە سووربوونی نووسەرە بۆ بینینی ژیان بە تەواوی لەناو دەقی بێگەرددا.

سەنگێك هەیە ناوی مێژوو، هەموومان وەك شیر دەکوڵێنێت، بۆی دەردەکەوێت چەندمان هەوێن دەبین و چەندیشمان هەڵدەبزڕکێین.

6

شاعیر، سەر گەرمییەکانی خۆی لە سنووری بیرکردنەوە و جیهانبینییەوە دەست پێدەکات و گیان و هەستەکانی چالاکە بەگشت جوانییە هاوبەشەکان. ئاراستەی ئاڵۆزکردنی جوانییە هاوبەشەکان نییە. سادەکردنەوەیەتی، بەرپرسە بەرانبەر بەرزبوونەوە و ڕسکاندنی ڕوانینی پڕ شیعرییەت و جووڵەی ئاخاوتن لە زماندا، پەیوەستیشە بەوەی پەیوەندییەکانی نێوان جوانی و فۆرمەکانی کۆمەڵگا وەك پرۆژەیەکی پەرەپێدان و پەرەپێدراو وەربگرێت.

کاری گوتار دامەزراندنیش لە پەیوەندییەکانەوە بکاتە وێنەیەکی ڕاستەقینەی ئەزموونکراوی هەقیقەت و بەهای مرۆڤ. لە هەمان کاتدا لە تواناکانی دەربڕیندا بەرزیان بکاتەوە ناو ڕایەڵ و تانوپۆی ڕستە و ترپە و ئاوازی ویژدانیان، لێیەوە وەك نیشان و نیشانە پیشانیان بدات، هەروەها دەسەڵاتی هەستیاریشی بەسەر ئاشکراکردنی چارەنووسی جوانی لە شێوازی نادیاردا، پشتگیر و پاڵپشت لە بەرزبوونەوە و بەهێزکردنی و داکۆکی لە مانەوەی بکات.

تەوەرەکانی هەست و سۆز و خەون بخاتە گەڕ بۆ هێشتنەوەی بەردەوامیی چێژی گیانی. جوانی وەك ڕەگەزێکی چالاك و بنیادنەر، لە پێکهاتەی دەقدا بکاتە ناوەندی بەیەکگەیشتنی پەیوەندییەکان و باوەڕهێنان بە هەقیقەت و تواناکانی ژیان. بۆ واتای ڕاستەقینەی لەناو دەوروبەرێکی بێ هێز لە هۆشیاریی فیکریدا، ئاکار دابڕێژێت. بەدواداچوونی مێژووی گیان و ئەوانی دیکە و چاونەترسیش بەرەو ڕووی ئەم ئاکار داڕشتنە بکاتە ماڵی هەر هەموومان و گەوهەر و ناوکی هونەری مانا دەرنەکەوتووەکان لە چرکە زیندووە دەگمەنەکان هەڵداتەوە.

کردەی نووسین وەك سەرەتایەکی هەمیشەیی و خاڵە یەکتربڕەکانی کات و شوێن بپارێزێت. بە فراوانییەکی ئاستدار و کاریگەریش بانگەوازی لایەنداریی تەواوی ڕابگەیەنێت، دواجار بە ئاستی بەهای مرۆڤ بیناسێنێت، بپرسێت ئەرێ ئاستدارییەکانی شیعر و مرۆڤ چین، لە واقیعدا جێبەجێیان بکات و جێی پەسندی بن. تا چەند توانیویەتی جوانی و هونەر بگەیەنێتە ئاستی ژیان و درکاندن و بەهای مرۆڤ.
سەنگێك هەیە ناوی مێژوو، هەموومان وەك شیر دەکوڵێنێت، بۆی دەردەکەوێت چەندمان هەوێن دەبین و چەندیشمان هەڵدەبزڕکێین.

7

وشە لەناو فەرهەنگدا بە یەك مانایی سنووردار و پابەندە، بار و بواری هەڵکۆڵینی نەماوە و چەسپاو و جێگیر و نەگۆڕە، لەسەر ئاستێکی چەسپاو و جێگیر و نەگۆڕیش پەیوەندی بۆ دەستنیشان کراوە. واتە: لەناو ژیان و بزووتنەوەی بەرەو پێشچوون کار و چالاکی لێ وەرگیراوەتەوە و خانەنشین و لا کەنارە و ئاستداری لێ وەرگیراوەتەوە.
شاعیر لە وشەکانی ناو ژیاندا دەچێتە کەشی زاڵ و ڕۆشنی خۆیەوە، وشە لە ساتێکی وردەکارانەدا لە ژیان ئەزموون دەکات. شیعریش، هێز لە خودی زمان وەردەگرێت، بەزمانی ناو ژیانیش شیعرییەتی دەڕژێتێ و پەیوەندییەکانی بە جیهان دەبەستێتەوە، کار و چالاکیی وشە گەرمەکانی ناو ژیان، وشە بۆ هێزەکانی ناو فەرهەنگیان لە خەیاڵگەی نووسەری خود وریا دەربەدەر کردووە. هەست بە نائومێدییەکی ترسناک دەکەم لەو وشانەی لەناو فەرهەنگاندا وەنەوز دەدەن. دوای گواستنەوەیان بۆ ناو ڕستەی شیعریی کتوپڕ خەوی دووبارەکردنەوەی لێ دەکەوێت. لەباری دووبارەکردنەوەشیاندا، بچووکتر دەبنەوە. دەستەواژە لەناو فەرهەنگدا خۆشباوەڕ و بێ ئومێدە، بەیەك مانایی دڵی داکەوتووە و فۆرمەکانی کۆتایی پێهێناوە.
شاعیریش لەناو فەرهەنگدا سڕ دەبێت و وێناکانی کورت دەهێنێت، نەك سەرسام. لە وشەکانی بەردەست و زەینی خۆیەوە دەست پێدەکات و ئاسۆی هاندان و فەزای زاڵ دەبێت. ڕۆشنبیرانی ئەکادیمی و فەرهەنگنووس و زمانەوان لە وشەکانی ناو فەرهەنگدا کار و چالاکییەکانیان بەرهەم دێنن. لە فەرهەنگدا ئاستی جیاکاری زمان نییە. هەموو داهێنانێکی زمان لە ئەدەبدا لە دەرەوەی فەرهەنگ ڕوودەدات، دەقی نایابیش لە کرۆکدا لە پەیوەندیی زمانەوە هێز و سەرکەوتن وەردەگرێت، ئاسۆیەك هاندەریەتی، ئاسۆی ئاستداری و پێکهاتە و پێکهاتن.
لەناو مێژووی ئەدەبدا، ئەدەبێك نییە لە وشەکانی ناو فەرهەنگەوە سەرکەوتنی بە دەست هێنابێت، بۆیە فەرهەنگ لای من بووە تەلیسمێکی

بکوژ، زوو خۆم لە قەڵەمڕەوی دەسەڵاتی دەرهێنا. ژیان فەرهەنگی شیعرە، هەر شاعیرێکیش هانا بۆ وشەکانی ناو فەرهەنگ ببات، نامۆیی و دەستەپاچەیی خۆی بە شیعر ئاشکرا دەکات. مامەڵەی لەگەڵ وشەی ئامادەکراوە، بایەخی ساتە هۆشیارییەکانی ناوەوەی خۆی لە دەست داوە. واتە: ڕۆڵی بەکارهێنانەوەی لەبیرچووەتەوە و هەست بە کاریگەریبوونی ناکات. ئەگەر نووسینێکی ئەدەبیش ساتە هۆشیارییەکانی ناوەوەی نووسەر، خرۆشانی تواناکان و چالاکیی نەبووبێت. دەقێکی بەتاڵە لە ئەفسانە و هۆشیاریی نووسین.

سەنگێك هەیە ناوی مێژوو، هەموومان وەك شیر دەکوڵێنێت، بۆی دەردەکەوێت چەندمان هەوێن دەبین و چەندیشمان هەڵدەبزڕکێین.

8

وەك پرۆژەیەك مانیفێستی شیعریی خۆم ڕاگەیاند، بۆ ئەوەی ئەم ڕاگەیاندنە ببێتە پاڵپشت و تیشکێ بۆ ئەزموونی شیعریم. مانیفێست و خۆڕوونکردنەوە، پەنجەمۆر و ڕوانینی تایبەتیی نووسەرن، بە کەرەستەیەکی خەمڵیو و ئەزموونێکی ڕاستەقینەوە بەرانبەر نووسین و ئاسۆی چاوەڕوانی نووسین. بۆ نووسین و گەڵاڵەکردنی، بە قووڵی سەرجەم دەقەکانی خۆم بە توانای گۆڕان لە ژیان و هونەر، هێنایەوە ناو زەینم. لە مەودای خاڵی لاوازی، تا خاڵە سەرسوڕهێنەکانی ئەزموونم وەرگرت، بەوپەڕی هۆشمەندی جیاکاریی هەستکردن لە مەوداکانی مامەوە و تێفکریم، تا بووە پرۆژەی باش بیرکردنەوە و گفتوگۆیەکی ڕۆشن. بنەماکانیم لە شەوق و کاکڵە و ناخی ئەو مەودایانە دۆزییەوە، کە لە واقیعی نووسیندا هێناومەتە گۆڕێ. ئەو واقیعەی چێنیشی بیر لێ دەکەمەوە و دەیجووڵێنم.

پێش نووسین بیر لە مانا ناکەمەوە، دوای نووسین مانا دەدۆزرێتەوە، هەروەها بیر و ڕاکانی ڕامگەیاندوون، هەموویان لە دەقەکاندا شوێنی ژیربێژی و ئەو ئاماژە و نیشانانەی تێیدا بەرهەم هاتوون، ئاشکران. چارەسەری هەندێك لە هەستە ڕۆمانسییە سەرەتاییەکانیشم کردوون، هێڵم بە ژێر دێڕِە لاواز و سەرسوڕهێنەکانی کێشاون. خەونم کردووە بە فۆرمی دەستپێکردن و دووبارە گەڕانەوە بۆ واقیعێکی دامەزراوی خەونی.

سەنگێك هەیە ناوی مێژوو، هەموومان وەك شیر دەکوڵێنێت، بۆی دەردەکەوێت چەندمان هەوێن دەبین و چەندیشمان هەڵدەبزڕکێین.

9

شیعر وەك درێژبووەوەی قۆناخی پێشتری وەرناگیرێت، لە هەندێك

ڕەگەزدا یەك دەگرنەوە، لە زۆر ڕەگەزیش تەواو ئاستیان دەکەوێتە نێوان، دژی قۆناخ و ڕێباز و قوتابخانە و دابەشکردنم، دەقی داهێندراو بەسەر تەواوی ژیاندا دابەش دەبێت.

ژیان و خوێندنەوەی ڕووداو و دیاردەکان بەیەك ئاراستە نایەن، بە جیاکاری بیری یاخی و کەرەستەکانی شیعری لە کەشی شێوە گۆڕیندان، ئاستیش بەرەو گۆڕان و تێکەڵاوبوون وەردەگرن. هیچ قۆناخێکیش ناتوانێت قۆناخی پێشەخۆی تەواو لەناو خۆیدا ون بکات، داهێنانەکانی لە گۆشەیەکی تەنگەبەر گەمارۆ بدات. جیاکارییەکان سروشتین. جیاکارییەکانی ئەو قۆناخ و ئەزموونانەی لە داهاتووشدا دەبنە هۆ و مایەی گفتوگۆی گۆڕانکاری هەمدیس هەر سروشتی دەبن.

شیعر لە زماندا ڕەونەقی شیعرییەت بەدەست دەهێنێت، زمانیش بە ئاراستەی هاتنی، ئاستی گۆڕان و تێکەڵاوبوون وەردەگرێت.

ئایە زمانی قۆناخەکانی ژیان درێژەپێدەر و دووبارەکردنەوەی یەکن. بە جیاکاریی ئەو دەستکەوتە هونەرییانەی لە ئاکامی پەرەسەندنی بیر و پێویستییە کۆمەڵایەتی و شارستانییەکان ئەزموون کراون و دامەزراون، یان بابەت و مەبەستەکان شێوازیان دەگۆڕێن و نیشانەکانی هەست پێدەکرێن. زمانی شیعر، شیعرییەت لە زمانی قۆناخێکی دیاریکراو وەرناگرێت. واتە: زمانی شاعیرێك، لە زمانی شاعیرێکی ترەوە دەست پێناکان، هەموو سەردەم و مەوداکان ڕادەکێشێتە ناو بازنەی بەڕێوەچوونی خۆی، هێز دەڕژێنێتە ناو تەکانەکانی بۆ بەکاربردن و ئاماژە ژیربێژییەکان.

هیچ قۆناخێك نابیندرێت، داهێنان تاجی لەسەر هێمایەکی دلێری نەنابێت و ئەستێرەیەکی بەرهەم نەهێنابێت. نموونە: قۆناخی کلاسیکی تاجی داهێنانی خستە سەری: (نالی). قۆناخی یەکەمی نوێبەخشی، تاجی داهێنانی خستە سەری: (گۆران). لە قۆناخی دووەمی نوێبەخشیدا، ئاستێکی تر دێتە گۆڕێ و ناتواندرێت داهێنەرێك وەك تاك و ئەستێرە دەستنیشان بکرێت و هەموو هونەرەکانی تێدا کۆبووبێتەوە.

نموونە: هەندێك فۆرم و شێواز و گوتاری شیعریی لای: (لەتیف هەڵمەت) هەیە. لای: (ئەنوەر قادر محەمەد) نییە. هەندێك فۆرم و شێواز و گوتاری شیعرییش لای: (شێرکۆ بێکەس) هەیە. لای ئەوانی تر نییە، یان هەندێك فۆرم و شێواز و گوتاری شیعریی لای : (فەرهاد شاکەلی) هەیە. لای هیچێکیان نییە. کەواتە: لەم قۆناخەدا فۆرم و شێواز و گوتاری شیعری پەرەی سەندووە و ئاستی کۆی وەرگرتووە، تاك وەك ئەستێرە و هێمایەك وەرناگیرێت. فرە هێمایی هاتووەتە ناو داهێنانی شیعری کوردییەوە، بەڵام لە قۆناخی کلاسیکی و قۆناخی یەکەمی نوێبەخشیدا، هەموو هونەرەکان لە هەریەك لە: (نالی و گۆران)دا کۆبوونەوە. بۆیە تواندرا وەك تاك و ئەستێرە دەستنیشان بکرێن. لەگەڵ ئەمەش

قوتابخانە و قۆناخ و ڕێباز و تەوژم…. تاد، لەناو دەچن. تەنیا شیعر، شیعری بێگەرد. بە پلەی یەکەم دەمێنێتەوە. درێژەپێدان و مێژوویی نین. هەندێ باری قووڵی سەرسامی تەسەوف لە شیعری ئەمڕۆ دەبیندرێن و دەربڕین لە ژیان دەکەن.

سیماکانی لە قۆناخی کلاسیکی ڕەونەقیان بیندراوە، وەك پێویستییەك لەمڕۆدا ئەزموون دەکرێنەوە، ئەو پێویستییە ونبوونی نوێبەخشی نییە لەناو کلاسیکدا، ئەو شتانەی لە ڕۆژ و ڕۆژگاری خۆیاندا بەرەو بە ئەدەبیوون دەچن، شتەکانی لەناو کۆمەڵگادا ئەدەبن و ئەوانی تواناشیان تێدایە ببنە ئەدەب، دەقئاوێزان بە جیاکاریی، بنیادی دامەزراندنە. هێڵی ڕوونی ڕوانینەکان بخاتە باری قووڵبوونەوە و سیما هاوبەشەکان بناسێنێت. زمانی جیاکار، ترپە و ئاوازی جیاکاری لێ دەبێتەوە. شێوەکانی دەربڕینیش لە ترپە و ئاواز وەردەگرێت. وەك فۆرم و پێکهاتەی ڕستە بەندیش جیاکارییەکان بەرەو چەندان ئاراستەی جیاکار ڕاماندەکێشن و بە کارامەیی بە گەڵمان دەخەنەوە بۆ دوانەخستنی ژیان، کە ژیان خۆی کردەیەکی دواخراوە. خاوەن فۆرم و توانایەکی سەرسوڕهێنیشە.

سەنگێك هەیە ناوی مێژوو، هەمووومان وەك شیر دەکوڵێنێت، بۆی دەردەکەوێت چەندمان هەوڵن دەبین و چەندیشمان هەڵدەبزڕکێین.

من چێژ لە سەردەمی خۆم. واتە: چرکە زیندووەکانی ئێستا وەردەگرم و بە ئاسێ و دوورییەکی گەرم و ئاسوودەی دەزانم، ڕۆژ و ڕۆژگارەکانی تێدا بەناویەکدا دەچن و بەیەك دەگەن، خۆم فریو نادەم بە ڕابردوو و داهاتووەوە، ئەمە منی دوورخستەوە لەوەی شیعری خۆسوورکردنەوە و هەڵوێستی دروستکراو بنووسم. ئەدەبێکی بە کاکڵ و زیندوو، لە گومانی ناڕوونی ڕابردوو و داهاتووەوە بەرهەم نایەت. لەم لێوردبوونەوەوە هەستم بۆ ژیان و هەڵبژاردنی شتەکانی دەوروبەر، پێکهێنان و شیکردنەوە هەڵوێستی وەرگرت. شەپۆلی هۆشیاری لە ناخمدا خۆی هەڵاوێشت و بەڵگەی ئەوەی پیشان دا، لە ناختدا پەیامبەرێك خوڵقاوە پێویستی بە دەربڕین و نووسینی کتێبێکە بۆ هەمووان، کتێبی بۆ هەمووانی من شیعرە، شیعری بێگەردیش پەیامی نییە، بەڵام مانا و سرووشی هەیە. واتە: هەست بکەیت شتێك هەیە و بیرت پێدەکاتەوە.

لەو خرۆشانەی خەون و واقیع و ژیان داوایان لە گیانم کرد، پێویستە کۆمان بکەیتەوە، خاڵی بەیەکگەیشتنمان شیعرە. فەزای زیندووی پەیامبەریەتی لە بوونم ڕسکا. گۆڕانێکی ڕیشەیی لە ڕوانینە سەرەتاییەکانم بەرپا بوو، بەڵام لە ڕووبەڕووبوونەوەیەکی گیانیی یەکەمین ئامادەبوونی نووسین لە سەلیقە و چێژمدا چەخماخەی دا. خۆی

وەك كاتێكی بەرجەستە لە بینین و نووسین پیشان دا. ژیان و مەرگم لەناودا كردە سەرمەشقی پایەداربوون.

سروشتی دەربڕینیش دەگۆڕێن، هەندێ جار واقیع و ژیان جێدەهێڵم و دەچمە ناو خەون. هەندێ جاری دیكەش خەون جێدەهێڵم و دەچمە ناو چركە زیندووەكانی واقیع و ژیان. ئەم جێگۆڕكێكردنە بیركردنەوە و گفتوگۆ و بینین و دەروونم ئازاد دەكەن و دەچمە ناو كەشی نووسین. واتە: دۆزینەوەی واقیعی نووسین. نووسینیش لە هەموو شوێنێكدا هەیە، لە هەندێك شوێندا بەڕوونی و سادەیی، لە هەندێ شوێنی تردا بە نیمچە ڕوونی، لە هەندێ شوێنی تریشدا بە شاراوەیی. تا لە بۆشاییەكانیش پێویستە شاعیربم، لە مردنیشدا وەڵامی پێداویستییە شیعرییەكان بدەمەوە. سوپاس بۆ خودا چارەنووسی لەدایكبوونم لە وڵاتێكدا بووە، شیعری تێدا شتێكی جەوهەری و خۆشەویستە.

سەنگێك هەیە ناوی مێژوو، هەموومان وەك شیر دەكوڵێنێت، بۆی دەردەكەوێت چەندمان هەوێن دەبین و چەندیشمان هەڵدەبزڕكێین.

11

نووسین لەبارەی دەقەكانم ڕێكخراون، ئایە بوونەتە هۆیەك لە دید و دیدگایانەوە بە خۆمدا بچمەوە، ڕەخنە ئامرازێكە بۆ باش تێگەیشتن لە ئەدەب، جۆرە سەرلێشێوانێك بۆ خوێنەر بەدی ناهێنێت. سەربەخۆیی دەق و خوێنەر گرینگە، كردەیەكی شارستانی و زانستییە، ڕۆشنبیر سەداسەد خۆشحاڵە پێی، بەڵام لەو ڕەخنانەی وەك مەبەست ڕایدەكێشمە ناو ئەو نووسینەوە یەكێكیانم بۆ دەستنیشان نەكرا پسپۆڕانە لەناو دەقێكم بە پرۆگرامێكی ئەكادیمی، یان خەیاڵێكی داهێنەرانە كاری كردبێت و بەشێك لە كردەی ڕەخنەیی لەناو خۆیدا هەڵگرتبێت. كەم ئەزموونی و كەم و كورتیی دەقی منی خستبێتە بەردەم كۆمەڵێك نیشانەوە، یان خوێنەری خستبێتە خوێندنەوەیەكی تایبەتییەوە، كە پشت بە میتۆدەكانی ڕەخنەگر ببەستێت.

ئەو دیاردانە وامان لێ دەكەن بپرسین، ئەرێ ئەم نووسینانە بۆ ڕێكدەخرێن. هەقیقەت لە كوێیە. ئایە هیچ لەو نووسەرانەی، كە ڕۆشنبیریی خۆیان ئامادەیی لە نووسینە ڕێكخراوەكەدا نەبینیوە، توانیویانە پەیوەندییەكانی نێوان دەقەكانم بخوێننەوە و خۆیان تێیدا ئامادە بكەن بۆ كارێكی زانستییانە، كە توانای مانەوەی هەبێت، خاڵێك، یان چەند خاڵێكی قەناعەت پێكەر بخاتە ناو گفتوگۆوە، كە مەترسی بێت بۆ ئەو بیروڕا هونەرییانەی من پێشكێشم كردوون، ئاراستە و بڕوای ئەدەبیی منیان پێكهێناوە.

ڕەخنەگرانی ئەكادیمی و خەیاڵ داهێنەریش، توانیویانە پانتاییەكی هەمیشە ئامادەی ئەزموونم پیشان بدەن. هەستیارییەكی قووڵی تێدابێت

لەناوی ئاسوودە بیر بکەمەوە و پەیوەست بم بە خەونی نووسین. هەمیشە بڕوایەکی پتەویشم بە جیهانی منداڵییەوە هەیە. ئەو هەستە پاکەی لە گیانی منداڵیەتی پەروەردە کراوە. هەمان هەستی پاکیش لە سروشتدا دەجووڵێت. منداڵی و سروشت ناوەندێکن لە هەموو لایەکەوە بۆیان دەچم.

لە پەیوەندییە برادەرییەکانم بە هەموو هەستەکانمەوە ڕێز لەبەرانبەر دەگرم، کەچی زوو لەوە حاڵی دەبم بەرانبەر پێویستە وەك گوێزێکی پووچ لە لێژاییدا فڕێ بدرێت. چێلەکە پشت و پێش و تەنیشتی خۆی دەبینێت. خاوەنی بینین و مەودایەکی بێشوماریشە. بە پێچەوانەی چێلەکە یەك ئاراستەی بینینم بۆ ژیان هەیە. ئاراستەی بینینی هەقیقەت و بەرزایی ڕۆشنبیری و داهێنان، پەیڕەویشی دەکەم. چ زیانێکیش بەو هۆیەوە پێم بگات پێی زەرەرمەند نابم.

دیاردەی بێزراو لە ئەزموونی شاعیریەتیی من بیندراوە، هەبووە بە نووسینێك بردوومیەتە کەشکەڵان، دوای ماوەیەکی ئێجگار کورتیش هەر خودی هەمان کەسی خاوەن ئاراستەی کەشکەڵان، بوونی ئەدەبیمی ڕەت کردووەتەوە، کە ئەو ماوە ئێجگار کورتە ناتواندرێت وەك گۆڕان و ئەزموون لە دید و دیدگا تەماشا بکرێت.

ئەگەر نووسەر خۆی لە ئەنجامی ئەزموون و کارکردنی لەناو ئاماژە ئەدەبییەکاندا گەیشتبێت بەو دوو ئاراستەیەی کارکردنە و هاتبێتە سەر ڕۆشنایی باوەڕێك، وەك ئاکامی وەرچەرخانێك بیر لە ئاستەکان دەکەمەوە و پێی خۆشحاڵ دەبم. ئەگەر مایەی سوودوەرگرتن بێت، سوودیشی لێ وەردەگرم، بەڵام ئەگەر لەژێر چاوڕوونی و ڕازیکردنی دژەکانم ئەو هەڵگەڕانەوەیەی کردبێتە داو و هێڵێك و کردەی نووسینی بەدوادا ببات، لەوانەیە بتوانێت لە ماوەیەکی ئێجگار کورتدا بە چەند ئاراستەیەکی دیکەشدا کێش و نیشانە و ئاراستەکردن وەربگرێت.

کاری ڕەخنەگر لەسەر ئەم پایە دەوەستێت سەنگی ئەدەب لە ڕۆشنبیریی کوردیدا دەربخات. هەندێك نووسین لە ئاستی هەرە بەرز ڕایانگرتووم. بێگومان ئەمەیان زێدەڕۆیی تێدایە. هەشە بە شێوەیەك دایپڵۆسیوم لە نزمترین ئاستی ئەدەبی دیاریکراوی کردووم. ئەمەشیان بێگومان ونکردنی ڕۆشنبیریی تێدایە.

خۆشم لەو دوو بەرەی دژ بەیەکە باش حاڵیم، داهێنان لەو پاداشتە نییە، کە لە ڕەخنەگر، یان هێزی باڵادەستی سیاسی وەردەگیرێت. خورپەی دڵ فەرمانڕەوایی بەردەوامیی داهێنانە. دیارییەکە خودا و زمان ئەو خورپەی دڵەمان دەدەنێ و ئاشکرای دەکەن.

هیچ ڕستەیەك لەبارەی نووسینێك نامدرەوشێنێتەوە، ئەگەر هەست و دەروونی نووسەرەکەی تێیدا ئازاد نەبێت، تا سەر ئێسکان گیر بخوات لە خوێقاندنی دوو دیوی و کلکایەتی، لەگەڵ هەموو نووسینێکدام،

تەنیا لەگەڵ ئەو نووسینەدا نیم ێك و بوغز و تاکتیکی سیاسەت تێیدا دەستەڵاتدار بێت. ئەو نووسینانە هۆشیاریی ڕەخنەیان تێدا بەکار نایەت. زیاتر چاودێریی نووسین و هەڵکووتانە سەر و پەلاماردانن. ئەم جۆرە ڕەتکردنەوانەش تەنیا شکست بۆ خاوەنەکەی تۆمار دەکەن. شکستییەکەش دەبێتە بابەتی لادانی ڕەخنە لە میتۆدە ڕەخنەییەکان و ئەم و ئەو ڕازیکردن لەسەر ڕەنجی ئەو دەقانەی خاوەنی هەقیقیترین بنەمای شیعرییەتن.

هەندێك لە نووسینی بێزراو، یەك لەوانە لە ژمارە(126)ی هەفتەنامەی: (پاشکۆی عێراق–28/2/1990)، بەناونیشانی: (عاجباتی هەشتەم لە جیهانی ئەدەبی کوردی)، بە شێوەیەکی گاڵتەجاڕانە ئاماژەیان بەو وێنە شیعرییە: (شەمەندەفەر گوێ بەڕێژەی مێژوو دەکرتێنێت) داوە.

لە ئایندەشدا گاڵتەکردن بە ئەزموونی سەرکێشان بەردەوام دەبێت. پێش منیش گاڵتە بە ئەزموونی سەرکێشانی دی کراون، دواتریش بوونەتە هێمایەکی ڕوون و زۆر درەوشاوە. نموونە: گۆران، کە توانیویەتی سیمای داهێنانی تاقانەی خۆی دەربخات، چووەتە ناو هەندێك کێڵ و کۆمەڵ، نیمچە ڕۆشنبیری کەم ئەزموون و ناڕۆشن بە: (هەلوور بەلوور تەکامە- زەرد و سوور و شەمامە) تانەیان لێداوە. لەبەر ئەوەی شیعری لە دەرەوەی ژیان دەرهێنا و کردی بە ژیان، ئاسۆ و دووری و پانتاییەکیشی بۆ خوێنەری نموونەیی جێهێشت. ئەم دەربڕینەیان وەك بەهانەیەك دەهێنایەوە، کە لەسەر ئەم کێشە خۆماڵییە سیماکانی شیعری کوردی دەرخستووە و بە کارامەیی و وردی هەوڵی تێگەیشتنی کێشە خۆماڵییەکانی داوە، من لێرەدا سەرنجەکانم دەرخستووە و لێم نەکۆڵیوەتەوە. واتە: ئەم دەربڕینەم تەنیا بۆ ڕوونکردنەوەیە . بەهەرحاڵ ئەرێ ئەو ڕێزدارانە کێ بوون و لە مێژوودا چییان پێکرا. لەمڕۆدا ئێمەمانان چەندیان دەناسین، وەك ڕەگ و سەرچاوەی چێژبەخش پەیوەندییە نادیارەکانی خەیاڵکردن و بیرکردنەوەمان لێك ئاشکرا بکەن. لە لێکجیابوونەوە و پێکەوەبوونیانیش هاوگونجانێك نیشان بدەن، یان لە پانۆرامای داهێنان لە کوێندەر دەستنیشانیان بکەین. ئەوانەی هەقیقەتی داهێنانی مەزنیان زانیوە ئەوە دەزانن، کە (گۆران) توانی دیوانی نوێبەخشی شیعری کوردی بنووسێت، لەگەڵ تێپەڕینی ڕۆژگار پێگە و ناوبانگ و شاعیرییەتی زیاتر بدرەوشێتەوە لەوەی، کە خۆی لە ژیاندا مابوو، هەیبوو. کەواتە: بەرهەمهێنانی شیعری بێگەرد ئەفسانە و ئەفسوونی هەموو سەردەمەکان و بەگەڕخەری هێزی ژیانە. لێکدانەوەی شیعر، یەك لەو گوناهانەیە، کە لێخۆشبوونی بۆ نییە، لە لەدەستدانی ئەزموونی ئێستێتیکای بەشێك لە نووسینی کوردی، لە لێکدانەوەی ئەم وێنە شیعرییەم، بەدڵ داوای بووردن لە

گیانی بەهێزی ئەم گوناهە دەکەم، ڕەنگە خوێنەر هەندێك جار تێگەیشتنی بۆ دەق بگاتە ئاستی تێگەیشتنی نووسەرەکە و قووڵتریش بچێت.
دەقی من کەم تا زۆرێك هۆشیارییەکی جیاکاری هێناوەتە گۆڕێ و لەناو کولتووری کوردییەوە هاتووەتە بەرهەم، ڕەنگە هۆیەکەشی ئەوەبێت ویستبێتم لەناو ئەم کولتوورەدا هەوڵ بۆ خۆبوونی خۆم بدەم. ئەم وێنەیەش بەرهەمی بیری گەرمی منە، خەیاڵی شاعیرییەتیم لە هێنانە پێشەوەی منداڵی تاقی کردووەتەوە.
یەك لە جەژنەکانی حەفتایەکان، جەژنانەکانم پەنجا فلس بوو، لەگەڵ یەك لە کوڕەکانی مامم چووین پەنجا فلسەکەمان خستە سەر هێڵی ئاسنینی شەمەندەفەر بەو نیازەی، کە بەسەریدا بڕوات پەنجا فلسەکە گەورە دەبێت و فۆرمی سەد فلسی وەردەگرێت. بە ئەنجامی ئەو کردارە دەتوانین چێژ زیاتر لە جەژن وەربگرین. کەچی بە شێوەیەکی وا هەردوو دیوی پەنجا فلسەکەی سڕییەوە شوێنەوار و نیشانەی پارەی پێوە دیار نەما. جا شەمەندەفەر لە چێژی جەژنێك بێبەشی کردووم و چێژی ساتێك لە منداڵیی کوشتووم و نەفەسبڕ دنیای ئەفسووناوی دەستکاری کردم.
لەم وێنەیەدا سڕینەوەکەم وەك کاردانەوەیەك کار پێکردووە و جووڵاندوومە. بەلای زۆرێك شەمەندەفەر هۆی گەیاندن و گەشت و خۆشحاڵی و بڕاچەی ئاواتە، بەڵام لە دید و دیدگای ئەو کاتی من وەك دڕندەیەکی ترسناك تەماشا دەکرا، هەروەها وەك وێنەیەکی ڕووبەڕووبوونەوە و گرژبوون بەکار براوە. شەمەندەفەر هاوتا کراوە بە کەسایەتیی دیکتاتۆر و جووڵێندراوە، کە نەشونماکردنی ژیان و زمان و نیشانە دەسڕێتەوە و دەوروبەرێکی نالەبار و بەربەستە بۆ گەشەکردن و پێشکەوتن.
هێزی خود لەم وێنەیەدا دەسەڵاتدارە، دەقئاوێزانییەکی نیشانەناسیشم لە نێوان هێزی نووسین و هۆشمەندیی کۆمەڵگادا دۆزیوەتەوە. دۆزینەوەی ئەم دەقئاوێزانییە لە کێشی ڕەخنەنووسێك نییە، کە خاوەنی پرۆژەی دۆزینەوە نەبێت.
کات و شوێن و هێما و هێزی خودی چالاك لە دەربڕینەکانمدا وێنەیان زۆرە، بەڵام تا بڕێی پێ سرووشی هەمەچەشنی مرۆڤ و شێوە و شێوازی تەقینەوەی خۆرا.
لەبارخراپیی کێشە و گرفتی ڕەخنەی ئەدەبی کوردیدا، هەندێك لە نەوەی پێش خۆم و نەوەی دوای خۆمی گوێڕایەڵیان، بەهەوڵی گرووپێکی لێك نزیك، نووسینم لەبارە ڕێکدەخەن. بە ئاشکراش کار بۆ ئەم هاوکارییەیان دەکەن. گرووپ دووبارەکردنەوەی ڕەفتاری خێڵایەتییە، بەهەمان جۆر و دەستووری سەلەفییانە بەڕێوە دەچێت. هەر

خەوندیدەیەك ئەفسانە و ئەفسوون و ناوەندێکی زاڵ و کاریگەرە لە نووسیندا، ئەو ئەقڵییەتە کۆنخوازانەی بڕوایان بە بیرکردنەوەی ئەوی دی نییە. ترسی هەڵوەشانەوە وەك عەلیشیشی گیڤبووەوە دەیانباتەوە ناو قەبارەی سروشتیی خۆیان. کەواتە: دژایەتیکردنەکە بە سروشتی و تۆمارکردنی ناکۆکیی ئەوی دی وەردەگرم. نووسەر بینینی ژیان و سەیری دنیاکردنی، بووە کۆنترۆڵکردنی ئەوی دی، لەگەڵ دەروون و بیرکردنەوەی خۆی گەییوەتە کۆتاییەکی بێزراو. نووسەرێکیش لەگەڵ خودی خۆی گەیشتە کۆتایی، گوڕنەتەڵە و چەنەباز و منگەمنگکار و دەعبای پەلوپۆ شکاو و مردۆخە، پێویستە بچێت داوا بکات لە خانەی پیر و پەککەوتووەکان ناونووس بکرێت. بگرەوبەردەم لەگەڵ ئەوی دی نییە، بینینی ژیان و سەیری دنیاکردنم لەگەڵ دەروون و بیرکردنەوەی خۆمدا، هەمیشە لە ئەزموون و نیشانە ناسیدایە. گرووپ دەستکردی دەسەڵات و هێزی باڵا دەستی سیاسییە. کار پێکردنیشی بە نیازی ڕێ پێ بزرکردن و دووچاری گرفتکردنی ئەوی دی، خۆی ترسێکی کەمەرشکێنە لە ئەزموونی پڕ شایەن بە ئاماژە، باوەڕ پتەویشم بەهێزی خەونبینیم بۆ نوێبەخشی، وا دەبینم یەك یەك دەگلێن و ڕووبەڕووی داهێنان شەرمەزار و چاو بەرەوژێر دەبن. خاوەن پرۆژەش دەبێت بە خاوەنی ئەو سەرووەرییە بێدەنگەی کە دەقە، هەرووەها جیاکاریی نەوە جیاکارەکانیش بە دیاردەیەکی تەندروست دەزانم و ڕێزی لێ دەنێم، بەڵام بێز لەو بارە ناسروشتییە دەکەمەوە لەسەر بنیادی ڕوانین دروستی ناکەن و ئیرەیی و حوکمی پێشینەی بێ سوود بەڕێوەی دەبات. بە هیچ جۆرێکیش بیرم لەوە نەکردووەتەوە هێڵی هاوبەشی خۆم لە شیعری کوردیدا جیا بکەمەوە، بەڵام هەردەم ئەو بیرکردنەوەیە دەمخواتەوە، کە هەنگاوێکی چوست و بنچینەیی دیکەبم لە ئەزموونی قەناعەت پێهاتووی خۆم. لە هەموو ناوەندێکی بە گێچەڵیش دوور دەکەومەوە، سەرگەرمی بەدیهێنانی خەونی نووسین دەبم، جۆشێکی خۆڕسك و لەخۆوە و باشم بۆ خوێندنەوە و نووسین لا پەیدا بووە. لەگەڵ ئەمەش: سەرجەم ئەزموونی هیچ شاعیرێکی کوردم بەدڵ نەبووە، بەڵام شیعری تاك تاك و هەڵبژاردەم بەدڵ بووە و ماچم کردووە. ئەم بارەی خۆم بۆ ئەزموونی ئەوانی دی، بەهەمان چەشنیش لای ئەوانی دی بۆ ئەزموونی خۆم بە ڕەوا دەزانم.

لە سەرجەم دەقەکانیشدا ئاراستەیەکی خەونیم، یان نیمچە خەونیم دەربڕیوە، خەون سرووش و سروشتی پێغەمبەرانە، خودا دەیدات بە کەسی پەیامدار. من وەك کەسایەتی، خەونێکم لە شیعرەوە بەرهەمهاتووم، خەونیش ڕادەگەیەنم. نادیارییەك لە خەوندا هەموو گەمارۆکانی شکاندووە، نووسین ڕاوی ئەو نادیارییەیە. خەون درەوشانەوەی واقیعە، زمان لە دەقی خەونیدا ئامرازی گەیاندن نییە، ئامرازی

سرووش و چالاکیی وێنە و ناسینی ڕەنگەکانە. ئاسانە بگەیت بە ئەوی دی، بەڵام ئاسان نییە بگەیت بە خودی وریای خۆت، کە گەیشتی بە خودی وریای خۆت، دەرەوە و ئەوی دی بەلاتەوە دەبنە شتێکی لاوەکی، یان زۆر لاوەکی. گەیشتووم بەو قەناعەتە ڕەهایە، تەمەن و کات هەر هێندە بار و بوار و ماوەم دەدەن بزانم من چیم لە ژیان دەوێت، بە گرینگیشی نازانم، بزانم دەرەوە و ئەوی دی چییان لە من دەوێت.

ئیلتیزامم بە بڕوا هونەرییەکانی خۆمەوە هەیە، کولتووری نیمچە تایبەت بە خۆشم هەڵبژاردووە و کاری پێدەکەم. هەستیش دەکەم کۆمەڵگای ئێمە چووەتە ناو نەریت و ڕابردووەوە، پێویستە دەربهێندرێت، مانەوەی توانا و ئەزموونی هەڵدەبزڕکێنێت و زیان بە گەشەسەندنی دەگەیەنێ و خەمڵینی دوا دەخات.

لەو هەموو گۆچەڵانەی پێم کراون، تەنیا وەك نموونە و ڕوونکردنەوە: تیشکێك لە یەکێکیان وەردەگرم و مەودایەك دادەمەزرێنم: لە 6/3/1985 لە هۆڵی بەڕێوەبەرایەتی ڕۆشنبیری جەماوەری هەولێر، یەکێتی نووسەرانی کورد – لقی هەولێر، کۆڕێکی شیعر خوێندنەوەی بۆ کۆمەڵێك شاعیر ڕێکخست، ڕێکخەر و کۆڕگێڕ: (محەمەد خدر مەولوود) بوو، من بەشی پێنجەمی (زێوان)م خوێندەوە. کۆپلەیەك لەم بەشەی خوێندمەوە ئەمەیە:

(من کەوتنی خۆم خۆش دەوێ
باوەشمی تێوەردێنم) زێوان: ل41

کۆڕگێڕ بەم کۆپلەیە کاریگەر بوو. تاسەی بەردەوامیشی بۆی هەبوو، هەر چەند جارێك یەکتریمان دەبینی باسی ئەم کۆپلەیەی دەکرد. ویستی کۆچیرۆکێك چاپ بکات. داوای لێ کردم ئەم کۆپلەیە وەك کلیل بەکار بهێنێت و ناونیشانی کۆچیرۆکەکەی بکاتە (کەوتن)، لە کاتێکدا ئامادەبوو هەموو دەربڕینی ڕۆحی خۆی لەژێر کۆپلەیەکی زێواندا ناودێر بکات. دواتر ساردییەك کەوتە نێوانمان و زێوانیش وەك کتێب چاپکرا. لە ژمارە (15)ی ڕۆژنامەی: (ئاسۆ – 14/11/1989)، نووسینێکی لەبارەی زێواندا نووسی بەناونیشانی: (دەقی مردوو: زێوان= جل و بەرگ=.)، کارێکی بە زێوان کرد، مەگەر ڕەشەبا بە داری بەری کرد بێت.

سەنگێك هەیە ناوی مێژوو، هەموومان وەك شیر دەکوڕێنێت، بۆی دەردەکەوێت چەندمان هەوێن دەبین و چەندیشمان هەڵدەبزڕکێین.

شێوازی خوێندنەوە بەشێك لە بەهای چێژی لەناو خۆیدا هەڵگرتووە، سەرەنجام ئەم گواستنەوەی چێژەش دەبێتە بەشێك لە ڕۆشنبیریی گوێگر.

شیعر وەك دەق، شیعر وەك شێوازی خوێندنەوە. دوو یەکەن لە یەك

سەرچاوەوە پەرەیان نەگرتووە.
وەك دەق دەسەڵاتی جوانی و بیرکردنەوە لە چێژدا دروست دەکات.
وەك شێوازی خوێندنەوەش، دەنگ و جووڵە و ئاوازی پیت و هێماکانی دەست و ڕوخسار، ڕۆڵی جوانی و بیرکردنەوە دەگێڕن و دروستی دەکەن.
ئەزموونی شیعر خوێندنەوەی ناو هۆڵ و بەر میکرۆفۆنم هەیە، بەڵام شێوازی خوێندنەوە و دەنگ و جووڵە و ئاوازی پیت و هێماکانی دەست و ڕوخسارم پەیوەندیی خۆی لەگەڵ گوێگر نادۆزێتەوە، نەتوانینی گواستنەوەی مانا و جوانی لە نائاگاییم دەجووڵێت و مەوداکانی بیرکردنەوەی خۆم لەگەڵ مەوداکانی چێژی گوێگر سەرچاوەکانیان تا ڕادە و ئاستی ڕژانە ناویەك لێك نزیك نابێتەوە.
لە 15/9/1985: (دەزگای ڕۆشنبیری و بڵاوکردنەوەی کوردی) نووسینگەی هەولێر، کە: (مەحموود زامدار) بەرپرسی بوو، کۆڕێکی شیعر خوێندنەوەی بۆ کۆمەڵێك شاعیر لە هۆڵی بەڕێوەبەرایەتی ڕۆشنبیری جەماوەری هەولێر ڕێکخست، من شیعری: (دابارین)م تێدا خوێندەوە.
(حوسێن عارف) سەرنووسەری گۆڤاری (کاروان) بوو، دوای تەواوبوونی کۆڕەکە ئەم گەورەییەی نواند و بە بزەیەکی باوکانەوە شیعرەکەی لێ وەرگرتم و لە ژمارە (43) گۆڤاری کارواندا بڵاوی کردەوە.
ئامۆژگاریشی کردم، شێوازی شیعر خوێندنەوەم باش نییە. ئەم ئارەزووە لەناخی خۆم بمرێنم، کە لەبەر میکرۆفۆن دەربکەوم و بناسرێم. پێی گوتم: میکرۆفۆن بۆ گۆرانیبێژ سەکۆی تاقیکردنەوە و خۆپێشکێشکردنە، تۆ شاعیری و بەرەو شیعری جیهانبینی دەڕۆی. لەم چوار شاعیرەی تر، کە شعریان خوێندەوە جیابووی. لەم بار و بوارەدا زمان و شێوازت بە هونەری جۆراوجۆری قووڵبوونەوە دەوڵەمەندبکە.
دوای ئەم گەورەیی نواندنەی هەمیشە وەك داهێنەرێك و مرۆڤێکی گەورە تەماشام کردووە و ڕێز و شکۆیەك لە نێوانمان بەردەوامی هەیە.
شیعر شوێنی ڕاستەقینەی گرتووە. چڕبوونەوەی چێژی کۆمەڵگای کوردیش لە شیعردا بووەتە ناوەند. هیچ هونەرێکی دی هێندەی ئەم بەشە پەروەردەی چێژی کۆمەڵگای نەکردووە. هەندێك خورپەی بزربووی ناخ هەن، ڕەگەزەکانی دیکەی ئەدەبی نایدۆزنەوە. تەنیا شیعر لەباری دەروشانەوەیدا دەتوانێت بیاندۆزێتەوە. نووسین و هونەر ئاراستەیان بەرەو ژیان و چێژە، بەڵام کردەی داهێنانی پەتی، ستایشی ژیان نییە لە پێناوی چێژدا، تێڕوانینی نوێ لەبارەی ژیان و چێژ دەخوڵقێنێ و دەیکاتە قەناعەتی مرۆڤ، مرۆڤی نوێبەخش و بەخشندەش ڕازەکان دەدۆزێتەوە.
سەنگێك هەیە ناوی مێژوو، هەموومان وەك شیر دەکوڵێنێت، بۆی دەردەکەوێت چەندمان هەوێن دەبین و چەندیشمان هەڵدەبزڕکێین.

به هیچ شێوەیەك بڕوام بە تێپەڕاندن نییە، بگرە بڕوام بەگۆڕان و جیهانبینیی جیاکار هەیە. تا ئێستاش نەمتوانیوە بڕوا بەوە بە□□نم: (نالی)، (باباتاهیر)ی تێپەڕ کردووە، هەروەها: (گۆران) جەستەی شیعری کلاسیکی بەتەواوی جێهێڵاوە. ئێمەمانیش خاڵی جیابوونەوەی ڕەهامان لەگەڵ نەوەی پێش خۆماندا نابێت. دەقئاوێزانییەکی بەهێز لە نێوان هەموو نەوەکاندا ئاشکرایە و لەوانەی دوای ئێمەمانیش بەردەوامی دەمێنێت. وا دەبینم هەر ڕۆژ و ڕۆژگارێك جیهانبینیی خۆی بەسەر کەسی خاوەن جیهانبینیی ڕۆشنکار و هێمای هەمەچەشن دەسەپێنێ. وەك چۆن هەموو وەرزێك بە فراوانی سەیری ئاو و هەوای تایبەت بەخۆی دەکات و دەیسەپێنێتیش، ئەم ئاو و هەوایەش کەم و زۆرێك کاریگەری بە بارستی خۆی بەسەر نەشونمای درەختەکان جێدەهێڵێت. ئەوەی تێبینیم کردووە نەوەی پێش ئێمە ستوونی ژیانیان هێنایە ناو شیعر و ئەزموونیان کرد. ئێمە ستوونی و ئاسۆیی و بازنەیی ژیان و خەیاڵ و خەونمان هێنایە ناو شیعر و فراوانتر ئەزموونمان کرد و درەوشاوە و دەوڵەمەندتر ناساندمان.

نەوەی دوای ئێمەش کۆمەڵێك جیهانبینیی زیاد دەکەنە سەر قۆناخی شیعری ئێمە. ئەمە یاسای ژیانە و دەبێت قبووڵمان بێت. قبووڵکردنی ئەم هەقیقەتە ناوەندێکی چەسپاوە لە بڕوابەخۆبوون و هەقیقەت بینین و دیاردەکانی پەیوەندیدار بە چییەتی بوونەوە.

پ□ر□ژەی تێپەڕاندنم نییە، زیاتر خەوندیدەی پێکھێنانی هێڵ و هێماکانی خۆمم، شیعرییەت سیمای ڕوونی گشت نەوەکانە و شانەیەکی زیندووی زۆر قووڵە لە جەستە و پێکهاتەی مرۆڤدا.

دەقئاوێزانی دەتگەیەنێت بە فۆرمی ڕۆشنبیری و بیرکردنەوەی چالاك و دەتدرەوشێنێتەوە. ئەگەر ڕۆشنبیرییەك دەقئاوێزانی لەگەڵ گیانی بەهێزی ڕۆشنبیریی دنیا نەهێنێتە ئاستی هەست پێکردن، نەیتوانیوە لە پەیوەندی و گفتوگۆ و بیرکردنەوەی ئەوانی دیکەدا، ببێتە کەسایەتییەك: بتوانێت زانستی ژیان کۆ بکاتەوە. ڕۆشنبیرییەکیش نەتوانێت ببێتە کەسایەتییەك. زانستی ژیان کۆ بکاتەوە، لەناو ڕۆشنبیریی دنیادا خەیاڵی باش بەڕێوە نەچووە.

لە بەرزبوونەوەی هێڵی هونەری دەتوانێت لەناو ڕۆشنبیریی دنیا نیشتەجێ بێت و لە گەڕان بۆ بنەڕەتیش چالاك و بەرهەمدار بێت، خەسڵەت و ئاسۆی خۆبوونی بدۆزێتەوە. چرکەساتی ئاسۆی خۆبوونیش، چرکەساتێکی گەرم و ئاسوودە و چڕە لە ژیاندا.

سەنگێك هەیە ناوی مێژوو، هەموومان وەك شیر دەکوڵێنێت، بۆی دەردەکەوێت چەندمان هەوێن دەبین و چەندیشمان هەڵدەبزڕکێین.

لە دامێنی هەر دەقێکم، مێژوویەك تۆمارکراوە، بڵێی بڕوام بەوە هەبێت نووسین هەڵچوون و کاتی تایبەتییە، یان بەهرە و سرووش ماوەیەکی دوور و درێژ بەردەوام بەشدار و هاوکارم بن لە نووسینی بەشە پێکهـێنەرەکانی دەق. لەو تەمەنەی نووسینمدا، کە نزیکە چارەگە سەدەیەکە بەکامی دڵ لەناو سنوورەکانی لە هاتوچۆدام، ژیان هاندەر و هۆکاربووە بۆ وزەی خرۆشان. ڕاوی چەند دەقێکم کردوون، ئەوانەی نووسیویشمن هێشتان لە نووسینیان تەواو نەبوویمە و نەگەیشتووم بەدوا داڕشتنیان. بڕواشم وایە بەهرە و سرووش کار لە ئامادەبوونی نووسەر دەکەن بۆ کەشی خرۆشان، بەڵام وەك هاندەر و هۆکار و خورپەیەکی شاراوە نەك شتێکی بنەڕەتی و تەواوکەری بنیادی بەردەوامیی نووسین، لە نووسیندا زیاتر تێڕامان و خەون و ئێستێتیکای ویژدانی، بە پلەی یەکەم کاریگەری و بەشداریی بەردەوامیم دەدەن□. ئاخی وریام ئامادەی بنیادی بەردەوامیی نووسین دەکەن.

سەرەتاکانی نووسین لە هۆشیاری و یاداشت و خەونمدا ئامادە دەبێت. چاوەڕوانی کەشی نووسین دەکات. لەوانەیە ئەم کەشە چێژبەخشە شکۆ و بەهرە و سرووشی نووسین بێت و بنەماکانی بەڕێوە ببات، کە ژیان و سروشت و دڵبەر وەك تۆیەکی گەردوونی ببینێ و مامەڵەی ئێستێتیکی لەگەڵدا بکات. تا ڕادەیەکی زۆر باش نووسین پێویستی بە ژیری هەیە، تا دەستت بەسەر ئامرازە هونەریەکانیدا بشکێت، ئەفسانە و ئەفسوونی نووسین بەهۆی بەهرەیەکی پەروەردەکراودا بەجێ بهێنێت.

سەنگێك هەیە ناوی مێژوو، هەمووومان وەك شیر دەکوڵێنێت، بۆی دەردەکەوێت چەندمان هەوێن دەبین و چەندیشمان هەڵدەبزڕکێین.

لەناوەوەی خۆم، بە بۆچوون و تێگەیشتنی زاهیدێك ژیانم هەڵبژاردووە و بە چاوی دەمار و خوێن و پشت سەیری تەواوی شیعری کوردی دەکەم، شیعری: زمان و ئێستێتیکی و مرۆڤدۆستانەشم خۆشدەوێت، شیعر وەك توانا و ئەزموون هەڵگری وزەی ژیانە. لەناو شیعریشدا ژیان دووچاری نەسرەوتن و هەندێك جەنگی پێویستی کردووم. بوێرییەکانی ڕووبەڕووبوونەوە بەرانبەر ئەو مەترسیانەی لە لەناوچووندا دەبن بە هەست، کتێبی دەگمەنن. هەوڵ دەدەم تێیان بگەم، دواجاریش بیانووسم، ئەو ژیانەم لا جوان و پەسندە، هەست و خەون لەناو دەقی شیعریدا دەیکەنە ئاماژە و ئاخاوتن. لە ئاخاوتندا لە خاڵی هاوبەش نزیك دەبینەوە، یان دەگەین بە وەڵامێك بۆ ئاخاوتن. خەون و یادەوەری لە سێبەریدا بە یەکتری دەگەن و دەبن بە واقیعێك لە

واقیعەکانی بوون. لە نێوان پەسندکردن و ڕەتکردنەوەی خوێنەرانی هۆشیار و خوێنەرانی ئاساییدا، نووسین لەکوێ خۆی دەدۆزێتەوە. جیاکاریی نێوان خوێنەری زۆر و جەماوەر ئاشکرایە. قۆناخی شیعری کلاسیکی کوردی پڕ خوێنەرە، بەڵام جەماوەری نییە.

ئەو مشتومڕە لە نهێنیی ئەو دەقانەدا بە دەست دەکەوێت، وەك سەرچاوەی چێژبەخش پێویستمان بەخوێندنەوەیانە. پەیوەندییەکی دڵخۆشکەریان لەگەڵ مووچڕك و تەزوو و خورپەی شاراوەی ناخ پێکهێناوە.

من یەك بەباری خۆم، کە پەستی دامدەگرێت و لە هەموو دنیا بێ ئومێد دەبم پەنا بۆ دیوانی: مەحوی، یان دیوانی: حاجی قادری کۆیی، یان دیوانی: گۆران، یان دیوانی: دیلان، یان دیوانی: ئەحمەد تاقانە…. تاد، دەبەم. لە شیعری کوردیدا ئەمانە نموونەی دەگمەنن. ئامادەم دەکەنەوە بۆ گرینگیدان بە هەموو بوارەکانی ژیان، یان دەگەمە فۆرمی گەیشتن بە هەموو شتەکان و ناخی خۆم. هەر هەموو ئاستێکیش ڕێز لە ژیان دەنێت و هەوڵی بەرەو پێشەوە بردن و گەشەسەندن و بیرکردنەوەی باشتر دەدات، هەریەکیش بە تێگەیشتنی خۆی چێژی لێ وەردەگرێت. نووسەریش لەسەر بنەما و فراوانبوونی مەوداکانی زمان و هێشتنەوەی بە زیندووێتی ئەو متمانەیەی دەبێتە خەونێکی بەدیهاتوو، لە خەونەوەش دەست پێدەکاتەوە. من خەونم هەیە، لە خەونەکانمدا دەست پێدەکەمەوە و دەچمە ناو مەوداکانی بیرکردنەوە و نووسین.

سەنگێك هەیە ناوی مێژوو، هەموومان وەك شیر دەکوڵێنێت، بۆی دەردەکەوێت چەندمان هەوڵن دەبین و چەندیشمان هەڵدەبزڕکێین.

16

وشەی: خەون و منداڵی و مردن، بێئاگاییم دەجووڵێنن و لام دووبارە دەبنەوە، دەبێت لە پەرەسەندنی خۆیاندا قسەم لەبارەیانەوە هەبێت و چوارچێوەیەکیان بۆ بگرم، فەزا و ڕەگەزی ئەم وشانە دیدگای منیان دیل نەکردووە، زیاتر بەلای خۆیاندا بەکێشیان کردووم. لەناو مندا ڕەگیان وریایە و بەگەشەکردنم ناساندوون، کەشوهەوان بۆ ئەزموونی خەونیم، لە شیعردا ئیلتیزامم بە فەزای بوونەوە هەیە، نەك فەزا و ڕەگەزی هاندەر و هۆکار. بوون لە دەقدا دەبێتە شەپۆلی مانا و جوانی و شیعرییەت. شیعری من مەبەستی مێژوویی تێدا نییە. داڕشتنێکی بوونی و گەردوونی و خەونییە. کار لەناو خەون دەکەم بۆ دروستکردنی جیهانبینی، خەون و منداڵی و مردن پرسیاری ئەزەلین، نەکراوە وەڵامێکی ڕەها بۆ پرسیارەکانی ئەزەلییەت بدرێنەوە، هەر وەڵامێکی دەبێتە کۆمەڵێك پرسیاری دیکە بۆ ئازادکردنی واقیع. دووبارە نیاز و کەڵکەڵەی گەڕان و دۆزینەوە گەرم دەکەنەوە،

دەمانخاتە بەردەم ئازادیی دەربڕین و هۆکاری گێڕاو، خەون و خەیاڵ و توانا و ئەزموونمان دەجووڵێنێت، دەکرێت ئەم پرسیارە دوابخرێت بۆ دوای کۆتایی زەوی، یان دوای دۆزینەوەی بزەی مۆنالیزا و بەختیاری تا هەتایی، بڕوا بە بەختیاری تا هەتایە، کاریگەرترین و بەپیتترین ناوەرۆکی مێژووی گیانی پێکهێناوە.
سەنگێك هەیە ناوی مێژوو، هەموومان وەك شیر دەکوڵێنێت، بۆی دەردەکەوێت چەندمان هەوڵ دەبین و چەندیشمان هەڵدەبزرکێین.

17

بەلامەوە گرینگە هەموو ئاستێك ببێتە لایەنگری دەقەکانم، یان نا. بەهای دەربڕینی ئازاد شوێنی نووسینی لە جیهان دۆزیوەتەوە، بە تەواوی مانای ئازادی، ئازادیم لە جۆری بیرکردنەوە و هونەرە جوانەکان و چێژی نووسین بۆ خۆم دابین کردووە، ئازادی لەناو هەستیاریی نووسین دەتوێنمەوە، کەسی دووەمیش بەهەمان ئازادی بەڕێوە دەچێت. منی وەك نووسین بەلاوە گرینگە، یان نا. ئەو قەناعەتەشی لا وێنا دەکەم بە هەموو توانای گیانی و هێزی ئەقڵیمەوە ئاماژەکان بە دەربڕین و ناوەندی بەرهەمهێنان بگەیەنم، بارێکی گیانیش لەناوەندی نووسین چێژی هاندانم دەگەیەنێتە پلەی توانەوە و تێکەڵاوبوون بە زۆرێك لە شتەکان. هەوڵیش دەدەم ژیانی چێژدار و بەجوانی پەیوەست بخزێنمە گیانی گەردوون و ئادەمیزادەوە. گەردوون و ئادەمیزادیش بگەڕێنمەوە باری یەکەمین فڕین. ئێستێتیکای هاوبەش و ڕۆشناییەکانی ناو دەق دەکەمە هونەری لێکدانەوە و تێگەیشتن بۆ پەخشکردنەوەی ڕۆشناییەکانی خەیاڵ و ئەندێشەی وەرگر. وابەستەی کولتووری پڕ چالاکیی کوردیم، ئەو کولتوورەی پەیوەندیی بەهەر هەموو کۆمەڵگاوە هەیە. بەرهەمی هۆشمەندییەتی، کەواتە: ئێمە ناوەڕۆکی گشتیی کولتوورین. تێکۆشانێکی سەخت دەکەم، ناوەڕۆکێکی دەوڵەمەند و بە پیت و فەڕ بم.
کولتوور بەو بارە زیندووەی خوێقاندوویەتی، بەناوبانگترین جۆری دەربڕینی ڕۆشنبیرییە. تا پاشەڕۆژێکی دووریش هەر بەو شێوە چالاکەی دەمێنێتەوە. مامەڵەی من لەگەڵ نووسیندا مامەڵەی ئیماندارە لەگەڵ خودا و سەرچاوە. خودا و سەرچاوەش دەبنە پرسیار و گفتوگۆ، پرسیار لە چییەتی بوون و نەبوون و شوێنەزا و گەردوون. دواجاریش دەمەوێت بزانم ئەو دۆزینەوانە چین، کە پێیان گەیشتووم، پرسیار و گفتوگۆمان چۆن بوونەتە یەکانگیربوونەوەی ئاستێکانی ناوەند و نووسینیان لێوە درێژ بووەتەوە.
سەنگێك هەیە ناوی مێژوو، هەموومان وەك شیر دەکوڵێنێت، بۆی دەردەکەوێت چەندمان هەوڵ دەبین و چەندیشمان هەڵدەبزرکێین.

جوانی لە سادەیی و قووڵبینییەوە دەخوڵقێت. لێڵیش شتە سادەکان لەناو دەبا و دڵی جوانی تێدا هێور ناکرێتەوە، شتە جوانەکان بە سادەیی دەوترێن. لە بەشێك لە بەرهەمی هەشتایەکانم لە بنیادی قووڵی تەمومژدا کارم کردووە، تەمومژ لە ئەنجامی جوانیی زمان دروست دەبێت، لێڵیش لە ئەنجامی بنیادی ڕووکەش و هەڵەی زمانەوە.
نموونە: بێزمانێك. واتە: لاڵێك دەچێتە لای مر□ۋ□ك، داوایەك دەخاتە ڕوو. بێزمانەکە لای خۆی مانا و لێکدانەوەیەکی بۆ داواکەی هەیە و دەزانێت چی دەوێت، بەڵام لەبەر ئەوەی ڕوونیی زمانی نییە. ناتوانێت داواکەی لە بەرانبەر بگەیەنێت.
شاعیر هەن ڕوونیی زمان و جیهانبینییان نییە. لە دەروون و هەستی یەکئاستیی خۆیان مانایەکیان بۆ نووسینەکەیان داناوە، بەڵام ناتوانن ئەم مانایەیان بە شێوازێکی ڕوون لە بەرانبەر بگەیەنن، لێڵی ئەم نەگەیشتنەیە. ژیان خۆی پڕە لە شێوازی گۆڕان و جموجووڵ و هاندان و هۆکار، تەنانەت ڕەنگی سروشتیش گۆڕان لە خودی خۆی پەروەردە دەکات. درەخت لە پارچە زەوییەکی بچووکدا کەشوهەوای نەشونما وەردەگرێت، هەموو ساڵێکیش گەڵاکانی خۆی لەناو دەدا و هێمای ڕوون و شێوازی گەڵا نوێیەکانی دەکاتە کردەیەکی ڕاست. یەك شێوازیش لە ئەزموونی خەوندیدە و وێڵی دۆزینەوەی ژیانی بە پیتدا، دەسەڵاتدار نابێت. مانەوە و کارکردنیش لەناو شێوازێك ڕایەڵ و تانوپۆی داهێنان هەڵدەوەشێنێتەوە، هەموو سەربەخۆیی و دەسەڵاتێکی کەلکێشیش زەوت دەکات، گیانی بەردەوامبوونیش دادەڕزێنێت. ئەو شێوازەی لەناوەڕاستی هەشتایەکانەوە ئەزموونم کرد، هەوڵم دا لەو ئەزموونەدا کار لەناو زمان بکەم و مانای بابەت بمرێنم.
ئەزموونێك بوو، ویستە هونەری و کەلکێشییە زمانەوانییەکانم تێیدا پێشکێش کرد. دوای ئەم پێشکێشکردنەش خواستی گۆڕان لەناوەوە هەژاندمی، هەستم کرد کارێکی دیکە هەیە بۆ کردن، دنیایەکی دیکەش هەیە بۆ بینین و شێوازی ژیان. کاتێك ڕێگا بەخۆم دەدەم ئەزموونێك واز لێ بێنم و سەرگەرمی ئەزموونێکی دیکە بم، دیارە وەك ئەزموون گەیشتووەمەتە دوا ئاستی و لام تەواو بووە، ئەگەر لەناویشیدا بمێنمەوە دووچاری خۆدووبارەکردنەوە و پ□کەوتە دێم، خۆدووبارەکردنەوە و پێکوتەش کەشی نووسینم لەبەرچاو دادەخەن، لەو بار و بوارەدا هێزی خود و ڕستە کاریگەرەکانی مرۆڤی نوێبەخشیش بۆ جوانی و ژیان، بێ کاریگەر دەبن.
سەنگێك هەیە ناوی مێژوو، هەموومان وەك شیر دەکوڵێنێت، بۆی دەردەکەوێت چەندمان هەوێن دەبین و چەندیشمان هەڵدەبزڕکێین.

ڕاگەیاندن کەناڵ و ناوەندێکی خزمەتگوزارە بۆ کردەی ڕۆشنبیری. لەناو ڕۆژنامەوانیی کوردیدا گەیشتووم بە ئەزموونی بەپیتی زۆرێك لە نووسەرانی کورد و سوودمەند بوویمە بە بیر و بۆچوون و فۆرمەکانیان. لەلایەکی دیکەشەوە هێندەی لە بەشێك لە ڕۆژنامەوانی بە ناهەق لەبارەی منەوە نووسراوە، هێندە بەهەق لەبارەی ئەهریمەنەوە نەنووسراوە. سەرەڕای ئەمانەش بەبێ هیچ هۆیەك بە مەبەست و هەڵەی ئەنقەست ناوم لە لێکۆڵینەوە و چاوپێکەوتنە ئەدەبییەکان دەسڕنەوە. بەشێك لە ڕۆژنامەوانیی کوردی هەوڵی تێدا دراوە هەقیقەتی شیعری من بشێوێنێت. لە ڕۆژگاری ژیاندا ئەوانەی لە چێژی باوخوازەوە تەماشای ڕستە کاریگەرییەکانی ژیان دەکەن تاوانکارن، نوێبەخشەکانیش قوربانیی ئەو هێزە باڵادەستانەن، کە تاوانکاران دەجووڵێنن و ئامادەیان دەکەن بۆ بەجێهێنانی مەرام و تاکتیکە سیاسی و شکستە ئەدەبییەکانیان، دیمەنە سادە و کاریگەرەکانی ژیان وەردەگرم بە تێکەڵاوکردنی فۆرمەکانی گەیاندن چەند ئاستێکی زمانەوانیی شیعرییەتی تێدا دەکەمە ستوونی تایبەتکردن و درەوشانەوە. وەك دەقی بە ئەدەبوو دەیخەمە بەردەم کۆمەڵێك نیشان و پرسیار، شتە سادەکانیش بەردەوام لە سرووتی تایبەتی و دانایی لەناو خوڵقاندنی نووسین زانیاریی ویژدانی و گەرمایی هەستەکانن. بوونمان لەناو خۆیاندا لەپێناو ژیان و جیهانبینییەکی باشتر بەرجەستە دەکەن، تا لە ژیان کاریگەری و کردەوەی خۆیان نیشان بدەن.

سەنگێك هەیە ناوی مێژوو، هەموومان وەك شیر دەکوڵێنێت، بۆی دەردەکەوێت چەندمان هەوێن دەبین و چەندیشمان ه□دەبزڕکێین.

20

بێدەنگی لە قووڵایی نەزاندراودا پەیوەندیی دیکە لەگەڵ ژیان و بوون و گەردوون دەدۆزێتەوە، پەیوەندییە ساردبووەکانیشی لەگەڵ واقیع زیندوو دەکاتەوە. هەندێك شت لە واقیع وەردەگرێت، لە بیرکردنەوەی ڕێکی دەخاتەوە و ئامادەی گوتنی دەکات. پێکهاتەی سرووتی کەسایەتیم لە نیشتەجێبوون لەسەر زەمین بۆ خۆ گونجاندن لەناو سەرچاوەکانی ژیان وا هەڵکەوتووە. ئاخاوتن لەناو دەق دروست دەکەم. لە قسەکردندا خودی ئامادەکراو دێتە پێشەوە، لە ئاخاوتنی ناو دەقیش ئەفسانە و ئەفسوونی خودی وریا و هۆشمەند. ئەگەر زۆر بدوێم، تێڕامانی ناوەوەم دەکوژێت و بنیادی ئامادەبوونی بەردەوامیی نووسینم دەشڵەژێ، ئەفسانە و ئەفسوونی خودیشم بەتاڵ دەبێت. زۆر دوان تەنیا بۆ کەسی سیاسی گونجاوە، بار و بوار بۆ

گفتوگۆ لەگەڵ ئەوی دی دروست بکات، نووسەریش بار و بوار بۆ تێڕامانی تاکییەتی و هەستەکانی خۆی دەستەبەر دەکات. خۆم بە تێگەیشتن لە کرێکی ڕۆژگار و بێباکی گرتووە، پرۆژەکانم بەهۆی زمان و ئەفسانە و ئەفسوونەوە پەرە پێدەدەم، نازانم ئەوەی نووسیومە باشە، یان نا. بەڵام بەو ڕاستییە گەیشتووم پێویستە لە هەوڵی تێڕامان و بێدەنگی بەردەوامبم، کە دەقی بێگەرد بێدەنگییەکی بەردەوامە.

بێدەنگی لای من مانا قووڵەکانی خەون و گەردوون ئاگادار دەکاتەوە و پرسیاری ژیان و بوونی هەیە و دەیکات بە توانا و ئەزموون.

سەنگێك هەیە ناوی مێژوو، هەموومان وەك شیر دەکوڵێنێت، بۆی دەردەکەوێت چەندمان هەوێن دەبین و چەندیشمان هەڵدەبزڕکێین.

21

هەمیشە خۆم لە گفتوگۆ و دیمانە ڕۆژنامەوانییەکان بەدوور گرتووە، ئەو دەسکەوتانەی لە بار و بواری شیعرەوە بە دەستم هێناون، دەکرێ بکرێنە جێگرەوەی هەموو گوتن و نووسینێکی دیکە. هیچ نیازێکی گوتنیشم نییە لە دیمانە ڕۆژنامەوانییەکان بیکەم بە ناوەندی دەربڕین و درکاندن. هەموو ساتە هۆشیاری و نهێنی و هەستکردنەکانی ڕایەڵ و تانوپۆی نووسینیان چنیوم، لە هەناوم خۆیان ڕاپسکاندووەتە دەرەوە و لە دەقەکانم درکاندوومن. خۆ تەرخانکردنیشم بۆ بەرهەمهێنانی دەق بەلاوە گرینگ و ناوەندە. دەق بنەمای پەیوەندییەکان جوان و فراوان دەکات، فۆرمەکانی دەروونیش دەگۆڕێت.

سەرەتا شتە گشتییەکان دەدۆزمەوە. دواتر گیانی بزێوی شتەکان دەنووسمەوە و هەستی تێدا دەخوڵقێنم.

نووسین و قسەکردن لەبارەی شیعر بە کردەی دۆزینەوە تێ ناگەم، زیاتر گواستنەوە و گەیاندنە. هەوڵ دەدەم خۆمی لێ بپارێزم، لەگەڵ ئەوەش لە هەموو بابەتێك پتر، تامەزرۆی خوێندنەوەی دیمانە ڕۆژنامەوانییەکانی شاعیرانی بە ئەزموون و ژیننامەی کەسایەتییانم.

تێڕوانین و زۆر وردبوونەوەش لە شیعردا دەمانباتەوە بۆ سەردەمی لەدایکبوونی یەکەمین مرۆڤ. نووسین ناتوانێت لەبارەی یەکەمین مرۆڤ ڕستەیەك، تەنیا ڕستەیەك بەهێز بکات، تەنیا لەرزەی گیان دەتوانێت لەناویدا وردبێتەوە و بگات بەباری تێڕامانی یەکەمین مرۆڤ.

سەنگێك هەیە ناوی مێژوو، هەموومان وەك شیر دەکوڵێنێت، بۆی دەردەکەوێت چەندمان هەوێن دەبین و چەندیشمان هەڵدەبزڕکێین.

هیچ بیانویەک ڕەوا نیە بۆ برسی کردنی خەڵك ! .. سەردار عەبدوڵاحەمە

جەنگ لە گەڵ داعش ئەو بیانووەیە کە خەڵکی کوردستانی پێ دەترسێنرێ و دەکرێتە بیانوو بۆ برسی کردنیان و مووچە بە کرێکاران و مامۆستایان فەرمانبەران وپێشمەرگە وپۆلیس وخێزانی شەهیدان وخانە نشینان نادرێ یا نیوە مووچە وچارەکە مووچەیان پێ دەدرێ . دەسەڵاتدارانی سەرمایە لە هەموو کاتێکدا بیانوو□ک دەدۆزنەوە بۆ ئەوەی خەڵکی کرێکار وزەحمەتکێش تەنانەت توێژەناوەندەکانی کۆمەڵگا وەک مامۆستا وفەرمانبەر برسی بکەن نانیان ببڕن و بکە بیانخەنە ناو لەشکری برسیەکانەوە. بیانووی شەڕ لە گەڵ داعش یەکێکە لەو بیانوانە کە دەسەڵاتدارانی موفتە خۆری بورژوازی کورد بە کاری د□ێنی بۆ ئەم مەبەستە.

خەڵکی کوردستان زۆر لەوە هۆشیاترن باوەر بەم درۆ شاخدارە بکەن کە دەسەڵاتدارانی سەرمایە لە کوردستاندا بە کاری دەهێنن بۆ فریدانیان وە چاک لەوە گەیشتوون سەروەت و سامانی کوردستان زۆر لەوە زیاترە کە هەم شەڕی داعشی پێ بکرێت وهەم مووچەشی پێ بدرێ ، داتاکانی خۆیان سەبارەت بە دەسکەوتی بەرهەمی نەوت و گومرگ و باجەکانی سەر خ□□ک □□زانە ڕاستی ئەو بۆچونەمان پێ دەڵێن ، ئەوەمان پی دەڵین ئەو هەموو پارەیە کە بەدەست دێت ئەگەر بەیەکسانی دابەش بکرێ باشترین ژیان بۆ خەڵک دابین دەبێ و باشترین شەڕیشی پێ دەکرێ لەگەڵ داعشدا .. ئاشتی هەورامی ووتی : ئەگەر نرخی١ بەرمیل نەوت ببێتە ١٠٠ دۆلاریش ئەم بارودۆخە هەروا دەبێت ، ئەمە ئەوە دەگەیەنێ ئەو پارەیە بۆ گیرفانی بازرگانە سیاسیەکانی دەسەڵات دەچێت بۆیە بارودۆخەکە هەروا دەمێنیتەوە ، هەروەها نیچیرڤان بارزانیش ووتی : ئەوەی ئێمەو بە سەر ئەم میللتەماندا هێنا لە شوێنێکی تر بوایە شتی زۆر خراپ ڕووی دەدا . ئایا ناکرێ ئەم قسانە س□ل□م□نەری ئەو ڕاستیە بن کە ئەم دەسەڵاتە خۆیشی دەزانێ تاوانبارە بەرانبەر بە خەڵک؟ برێخت ڕاستی ووت : هەرکەسێ لە ڕاستی تێ ناگا گ□م□ژ□یە ئەوی تیێ دەگاو خۆی لی لا ئەدا

تاوانبارە . دەسەڵاتی کوردی خۆی لەو ڕاستیە گەیشتووە کە
تاوانبارە بەناو ئەوانەی دەوروپشتیان وکەیلەکانیان تێ نەگیشتوون
دەنا دەبووئەمڕۆ ئەوانیش لە ڕیزی ملیۆنی خەڵکی کوردستاندا بوایەن
و داوای سزادانی ئەو تاونبارانەیان بکردایە نەک بە ئەو دەسەڵاتە
بپاڕێنەوەو بکەوزێنەوە .
ئایا دەکرێ شەڕی داعش ببێتە پاساو بۆ ئەم تاوانەیان ؟داعشێک کە
خۆیان ودەستەکانیان لە ئیمپریالزمی ڕۆژئاوایی دروستیان کردوە
دەستیان گرتووە و هێناویانە ئەم ناوچەیەوە تا بتوانن رێگا خۆش
بکەن بۆ ئەم تاوانە گەورەیە ی بەرانبەر بە خەڵک ئەنجامی دەدەن وە
تەمەنی دەسەڵاتەکەیانی پێ درێژ بکەنەوە . مێژوو نیشانی داوە ئەو
جۆرە پاساوە و جۆرەکی فریوکاریە و ناکرێ تا سەر بێت بە
دەسەڵاتدارانی چەوسێنەر وەکو دەڵێین پەتی درۆ کورتە بەزۆریش درێژ
ناکرێتەوە . خۆپیشاندانەکانی ئەم هەفتەیەش ئەوەیان نیشان دا کە
چیتر مامۆستیان و کارمەندان و کرێکاران باوەر بەم پاساو و
درۆیانە ناکەن . خەڵکی کوردستان تەجروبەی حیزبی بەعسیان لەلایە کە
کاتی خۆی لە ساڵەکانی هەشتاکاندا شەڕی ئێران و عێراق هەبوو وە
شەڕی ١٩٩١ و ٢٠٠٣ لەگەڵ ئەمریکا وهاوپەیمانەکانی هەبوو هەمیشە لە
لای پروپەگاندەکانی سەدام وبەعس ئەو شەڕانە دەکرانە بیانوو وە
پاساو بۆ ئەوەی خەڵکی عێراق هەموو نەهامەتیەک قبوڵ بکەن لە
بەرئەوەی ووڵات لە حالەتی شەڕدایە ونیشتمانمان لە مەترسیدایە و
دەیانگووت ناڕازی مەبن و بە دەنگ بن. کەچی دوای شکستی ئەو ڕژێمە
وە پاش ڕووخانی دەرکەوت کە سەدام وکوڕەکانی و بنەماڵەکەی چەندە
سامانیان کەڵەکە کردبوو ، چەندە کۆشک قەلایان لە بن دەستدا بوو
چەندە ئاڵتوون ودۆلاری سەفتە کراویان لابوو .
زۆر جار هتلەر وسەدام وخومەینی و بەشار ئەسەد وقەزافی و بن عەلی
وعەبدولاسالح و پاشای سعودیەو وئەمیرەکانی خەلیج دەبنە نموونە لە
جیهاندا بە زاڵم بوونیان وە دەخرێنە تای تەرازووەوە تا
سەرکردەکانی تریان پی بپێون کە من باوەرم وایە سەرکردەکانی کورد
ئەگەر بەم ترازووە بپێورێن کێشی تاوانەکانیان کەمتر نابێ
لەتاوانی ئەو دیکتاتوروفاشیستانە لە بواری گەندەڵی دزی کردندا .
ئەگەر بە خەڵکی دەڵێین ئارام بگرن ئەمە لە شەڕداین لە گەڵ داعش
ئایا خۆیان ئارامیان گرتووە ؟ ئایا کە نانی ئەو خەڵکە دەبەن بەم
پاساوەیان لە خۆشیانی دەبەن ؟وەڵامەکەی ئەوەیە نەک خۆیان ئارام
ناگرن و نانی خۆشیان نابەن بەڵکو بە بیانووی ئەو شەڕەوە
بەرپرسەکان سەفتە ی دۆلارەکانیان بەرزتر وبەرزتر دەکەنەوە بازار
بە بانکەکەکانی تورکیاو ئەوروپاش زیاد دەکەن بەهۆی کەڵەکەی
سەرمایەکانیانەوە لەو بانکانەدا . مەشکی خەڵکیان بردووە بەوەی

دەڵین ئەمە لە حاڵەتی جەنگداین دەبی وەزعەکە قبوڵ بکەین وە فریوکارانە لە ڕاگەیاندنەکانیانەوە فریوی خەڵک دەدەن ، وەک نێچیرڤان بارزانی ووتی : ئەمە مەمنوونی خەڵکی کوردستانین کە تەحەمولی ئەم وەزعەیان کردووە ......بەڵام ئایا خودی نێچیرڤان ودەسەڵاتدارانی تر ئەو تەحەمولەیان کردووە و مووچەیان وەرنەگرتوە وسامانیان کە نەکردوەتەوە وە بەردەوام لە خۆشترین ژیانی شاهانەدا نەبوون ؟!.

هەموو مەترسی داعش لە ساڵی ٢٠١٤ وەیە واتە ٢ ساڵە بەڵام دزین و بە تاڵان بردنی سامانی کوردستان و سیاسەتی برسی کردنی خەڵکی کوردستان و گەندەڵی ٢٥ ساڵە دەستی پێ کردووە بەڵێ بیانووی شەڕلە گەڵ داعش بۆ برسی کردنی خەڵک بیانوویەکی پووچە مەگەر تەنها کەسانی بێ ئاگا باوەڕیان پێ بهێنن.

تاکە هۆیەک بووتە هۆی ئەوەی ٢٥ ساڵە ئەم دەسەڵاتە ئەمەی بە بچێتە سەر نەبوونی بەدیلێکی سیاسی شۆڕشگێڕە کە لە هەوڵی تێکخستنی خەڵکدا بێت بۆ بە دەست هێنانی دەسەڵاتی خۆی کە سامانی کۆمەڵگا بداتەوە بە کۆمەڵگا و بەیەکسانی دابەش بکرێ وە سەرجەم تاکەکانی کۆمەڵگا لێ ی بەهرەمەند بێت ، وا هەست دەکەم ئێستا خەڵک خەریکە بەو ئاکامە دەگات کە تەنها خۆڕێکخستن لە دەرەوەی بازنەی حیزبەکانی دەسەڵاتدا ڕێگا چارەیە ، وە لە خۆپیشاندانەکانی ئەم دواییەدا ئەو تروسکەی ئاسۆیە دەبینرێ بەڵام هێشتا پێویستی بە کاری زیاترە بۆ هەڵهاتنی و بۆ ڕزگار بوون لە دەست ئەم جانەوەرانەی دەسەڵاتی ئێستای هەرێمی کوردستان.

سەردار عەبدوڵا حەمە
١٢/١١/٢٠١٦

بە بەشداریی بەرهەمی سینەماکارانی کورد فیستیڤاڵی

کورتە فیلمی تاران بەڕێوەدەچێت … مەنسوور جیهانی –

بە نمایشی بەرهەمی سینەماکارانی کورد و 41 وڵاتی جیهان سی و سێیەمین خولی فیستیڤاڵی نێودەوڵەتی کورتە فیلمی تاران بەڕێوەدەچێت.

سی و سێیەمین خولی فیستیڤاڵی نێودەوڵەتی کورتە فیلمی تاران بە سەرۆکایەتی "فەرید فەرخوندە کیش" و بە نمایشی بەرهەمی سینەماکارانی کورد و 100 فیلم لە سینەماکارانی 41 وڵاتی جیهان لەوانە: ئیتاڵیا، تورکیا، ئەرمەنیستان، کۆریای باشوور، چین، ژاپۆن، هیندستان، قرقیزستان، عێراق، فەڕەنسا، ئەڵمانیا، کەنەدا، ئەمەریکا، ئەرژانتین، سویسڕا، سوید، ئیسپانیا، هۆڵەندا، بەریتانیا، یۆنان، رووسیا، شیلی، ئێکوادۆر، بڕازیل، پۆڵەندا، دانیمارک، قیبرس، ئۆرۆگۆئە، ئەندونیزی، پێڕۆ، ئیرلەندا، هەنگاریا، زیلاندەنۆ، ڤییەتنام، ئێران و هەروەها هەرێمی کوردستان لە چەندین بەشی جۆراوجۆر، لەوانە: بەشی پێشبڕکەی نێودەوڵەتی، بەشی پێشبڕکەی "سینەمای ئێران" لە لقەکانی فیلمە چیرۆکییەکان، فیلمە دیکۆمێنتارییەکان، فیلمە ئەزموونییەکان و فیلمە ئەنیمەیشنییەکان، بەشی پێشبڕکەی "وڵاتانی ئاسیایی"، چەندین بەشی دەرەوەی پێشبڕکەی و چەندین بەشی دیکە لە ڕۆژانی 8 تا 14ی نۆڤەمبەری 2016 لە کۆمەڵەی پەردیسی سینەمایی "چارسوو" لە شاری تارانی پێتەختی ئێران بەڕێوەدەچێت.

لەم خولەی فیستیڤاڵدا، هەروەها ڕێوڕەسمی ڕێزلێنان لە سینەماکاری ناوداری ئێرانی "عەباس کیارۆستەمی"، کۆڕ و کۆبوونەوەی پسپۆڕانی "سینەما و یەک ڕوانین" لە لایەن چەندین دەرهێنەری بەرچاویی ئێرانی لەوانە: "ئیبراهیم حاتەمی کیا"، "ئەحمەد ڕەزا دەرویش"، خاتوو "نازێنین موفەخەم"، "مەهدی کەرەم پوور" و "محەمەد عەلی حوسێن نیژاد"، ڕێوڕەسمی ڕێزلێنان لە چەندین سینەماکاری کورد و ئێرانی، لەوانە: "خوسرەو سینایی"، خانمە ئەکتەری کورد "مریەم بووبانی"، سینەماکاری کورد "هووشەنگ میرزایی"، "مەجید بەرزگەر" و "مستەفا ئاڵی ئەحمەد"، کەڵەیی "یوکا – پەکا لاکسو" Jukka-Pekka Laakso بەرپرسی فیستیڤاڵی نێودەوڵەتی فیلمی "تامپەرە" Tampere لە وڵاتی فینلەندا، کەڵەیی "یەتا ویلە" بەرپرسی بەشی کورتە فیلمی وڵاتی ئەڵمانیا، کەڵەیی "سایۆکۆ کینۆشیتا" Sayoko Kinoshita بەرپرسی فیستیڤاڵی نێودەوڵەتی فیلمی "هیرۆشیما" Hiroshima لە وڵاتی

ژاپۆن، نمایشی بەرهەمە هەڵبژێردراوەکان لە لایەن "خوسرەو سینایی" دەرهێنەری بەئەزموونی ئێرانی، چەندین ڤۆرکشۆپی پسپۆڕانە لە لایەن: "فەرهاد تەوحیدی" – سیناریۆنووسی، دکتۆر "ئەحمەد ئەلەستی" – بنەمای کورتە فیلم، "ئەمیر مەهران" – تیتراژ لە سینەما، "کریستەف ڕەزاعی" – موزیکی فیلم و "بەهرووز شەهامەت" – جوانناسی دەنگ، بەشی "کتێب و سینەما"، سیمیناری نێودەوڵەتی کورتە فیلم (رابردوو، ئێستا و داهاتوو)، چاوخشاندنێک بە کورتە فیلمەکانی وڵاتی ئەڵمانیا، ئەو فیلمە ئەڵمانیانەی کە براوەی خەڵاتی ئۆسکاربوون، بەشی "ڤیدیۆ ئاڕت"، فیلمەکانی ئیسلام و ئاشتی جیهانی و چەندین بەشی دیکە لە شاری تاران بەڕێوەدەچێت.
ئەندامانی لێژنەی دادوەرانی بەشی پێشبڕکێی نێودەوڵەتی سی و سێیەمین خولی فیستیڤاڵی نێودەوڵەتی کورتە فیلمی تاران بریتین لە: "خوسرەو سینایی" دەرهێنەر و سەرۆکی لێژنەی دادوەران لە وڵاتی ئێران، خاتوو "ژولیت دۆرێت" Julliete Duret بەرپرسی هونەریی لە وڵاتی بەلژیکا، "یوکا – پێکا لاکسو" Jukka-Pekka Laakso بەرپرسی فیستیڤاڵی نێودەوڵەتی فیلمی "تامپێرە" Tampere لە وڵاتی فینلەندا، خاتوو "شوبرا گوپتا" Shubhra Gupta نووسەر و ڕەخنەگری سینەما لە وڵاتی هیندستان و خاتوو "ئانا هێنکێل – دۆنەرسمارک" Anna Henckel-Donnersmarck دەرهێنەر لە وڵاتی ئەڵمانیا.
ئەندامانی لێژنەی دادوەرانی بەشی پێشبڕکێی "سینەمای ئێران"ی ئەم فیستیڤاڵەش بریتین لە: دکتۆر "ئەحمەد عالەمی" – مامۆستای زانکۆ، سینەماکاری دیکۆمێنتاری، ڕەخنەگر، نووسەر، وەرگێڕ و سەرۆکی لێژنەی دادوەران، "محەمەد ڕەزا هونەرمەند" – دەرهێنەر، "ڕەزا میرکەریمی" – دەرهێنەر، سیناریۆنووس و بەرهەمهێنەر، "موحسین ئەمیر یۆسفی" – دەرهێنەر، سیناریۆنووس و بەرهەمهێنەر و "داوود خەیام" – دەرهێنەر.
فیستیڤاڵی نێودەوڵەتی کورتە فیلمی تاران بە یەکێک لە فیستیڤاڵە گرینگ و بەرچاوەکانی کورتە فیلم لە ئاستی دنیا دێتە ئەژمار و لە نێوان دەرهێنەرانی کورتە فیلمی دنیادا پێگەیەکی تایبەتی بە خۆی هەیە و هەموو ساڵێک فیلمسازانی سەرتاسەری جیهان بەرهەمەکانی خۆیان بۆ نووسینگەی ئەم فیستیڤاڵە رەوانە دەکەن.

بۆ زانیاریی زیاتر:
www. tisff.ir

بەڕێوەبەرایەتیی راگەیاندنیی گشتیی فیستیڤاڵی نێودەوڵەتی کورتە فیلمی تاران.

سەرنجێک لەسەر شەڕی دژی داعش لەموسڵ و جیاوازی هەڵوێستەکان لەناو چەپدا ! … عەبدوڵا ساڵح

جەنگ درێژکراوەی سیاسەتە وەک لینین دەڵێ ، ئەگەر ئەم شەڕەی موسڵ بەو پێوانەیە هەڵسەنگێنین ، ئەوا سیاسەتێک کە لەپشتی ئەم شەڕەوە وەستاوە سیاسەتێکی تەواو کۆنەپەرستانەیە لە هەردووک لایەنی شەڕەکە ، ئەمریکاو هاوپەیمانانی لە هێزە ناوخۆییەکان و ئیقلیمییەکان و نێو دەوڵەتییەکان ، ئەوانەی هۆکارێک بوون بۆ سەرهەڵدانی داعش وەک نوێترین و دڕندەترین نوسخەی ئیسلامی سیاسی ، ئەمەی کە ئەم نوسخەیە ماوەی بەسەرچووەو هێڵە سوراکانی ئەوانی بەزاندووە ، ئیتر کارێکیان پێ نەماوەو بەدوای نوسخەیەکی تازەترەوەن بۆیە قۆڵیان هەڵماڵیوە بۆ لەناو بردنی ، لێرەوە ئاشکرایە کە لەناوبردنی سەربازی داعش لەلایەن ئەو هێزانەوە لە بەر خاتری چاوی کاڵی کەس نییە.

تەرەفی ئەولاتر کە داعشە بە بەرگری لەخۆیی و بەردەوامی بردنە پێشەوەی ئامانجەکەی کە بریتییە لە " بەجێگەیاندنی شەرعی خوا لەسەر ئەرز " شەڕی مان و نەمان دەکا . هەر بۆیە لەهەردووک لاوە شەڕەکی کۆنەپەرستانەیە .
ئەم شەڕە دەبێ هەرئێستا ڕاوەستێ ! ئەوە داخوازی حیزبی کۆمۆنستی کرێکاری عێراقە و حیزبی کۆمۆنستی کرێکاری کوردستانیش بەهەمان شێوە بەڵام بە دەربڕینێکی جیاواز ، هەندێک لە هێزە چەپەکانی دیکە وەک حیزبی کۆمۆنستی کرێکاری ئێران / حیکمەتیست بەپێچەوانەوە دەڵێن ئەم شەڕە جێگای موخالەفەتی ئێمە نییە ، لێگەڕێن با ئەوانەی داعشیان دروست کرد هەر خۆشیان لەناوی بەرن ، ئەم دوو هەڵوێستە جیاوازە بوەتە مایەی باس و جەدەلێکی توند لەناو هێزە چەپ و کۆمۆنیستەکاندا لە ناوخۆی عێراق بە گشتی و لە کوردستان بەتایبەتی .
بەرلەوەی بچمە ووردەکاری باسەکە دەمەوێ بڵێم من لەگەڵ ئەوەدام ئەم سەرەتانە لەجەستەی مرۆڤایەتی دا هەڵکەنرێ ، بەدەر لەوەی کە هەڵیدەکەنن ، بەتایبەتی ئەو هێزانەی خۆیان خوڵقێنەری بوون .

ئەگەرچی باوەڕی تەواوم هەیە بەوەی ئەم شەڕەکەی کۆنەپەرستانەیە ، ئەگەرچی بەشێک لە قوربانیانی خەڵکی سفیلن و دەبێ فشارێکی زۆر بخرێتە سەر لایەنی پەلاماردەر بەتایبەتی کە هەرچەندێک بۆی لواوە خۆی بەدوور بگرێ لە شوێنی ژیان و گوزەرانی خەڵک و شوێنە گشتییەکان لەلایەک ، وە لەلایەکی دیکەوە شوێنی حەوانەوەو نیشتەجێبوونی پێویست بۆ ئاوارەکانی ئەم شەڕە کۆنەپەرستانەیە دابین بکرێ ، هەروەها باوەڕی تەواوم هەیە کە ئەم شەڕە بەتەواوی داعش لە ڕووی سەربازییەوە لەناو نابا ، لەگەڵ هەموو ئەمانەشدا ئەگەر تێک شکانی داعش لەموسڵ بەراورد بکەین بە تێک نەشکانی و مانەوەی ، دەبینین ، بە بڕوای من ، لابردنی ئەم مەتەکە شوومەی ئیسلامی سیاسی و دەرپەڕاندنی لە موسڵ لە قازانج و بەرژەوەندی خەڵک دایە تاکو مانەوەی ،هەرچەندە ئەم بۆچونەی من ڕەنگە وەک مەسەلەیەکی محەلی چاوی لێبکرێ ، بەڵام من خۆم بەواقعی دەزانم ئەوەش لەبەر هۆ گەلێکی یەگجار زۆر کە من لێرەدا هەندێکیان دەژمێرم :

1 / خۆزگە هێزە چەپ و پێشکەوتوخوازەکان ئەوەندەیان لە توانا دابایە ، کە لە توانایاندا نییە ، جەماوەری ئەسیرکراوی دەستی داعش لە موسڵ ڕابەری بکەن و بە پشتیوانی ئەو هێزە جەماوەرییە داعش لەموسڵ وەدەرنێن و حەماسەیەک بخوڵقێنن لە شێوەی حەماسەی کچان و کوڕانی خەباتکار و قارەمانی کۆبانی ، ئەمە لەلایەک و لەلایەکی دیکە بەرەی پێشکەوتوخواز و مۆتەمەدنی دنیا هاتبانایە دەنگ و پشتیوانیان لەم حەماسە جەماوەرییە بکردایە هەر وەک چۆن لە جەنگی بوش و بلێر بۆ داگیرکردنی عێراق کردیان لە شوباتی ساڵی 2003 ، بەڵام داخەکەم نە ئەویان هەیە و نە ئەمیان ! ئەوەتا لەسەر ئاستی جیهاندا دەبینین چۆن هێزە ڕاستڕەوەکان مەیدانداری دەکەن ، هەڵبژاردنی ترامپ و دەرچونی بەریتانیا لە ئیتحادی ئەوروپی دوو نمونەی زیندوی ئەم حاڵەتەن .

2 / لەماوەی ئەم دوو ساڵە و نیوەی حوکمی داعش لە موسڵ پرۆگرام و پرۆسەی خوێندنیان بە جۆرێک بە ڕێوە بردوە کە زەین و هۆشی منداڵ و مێرمنداڵ و گەنجانیان وا شستو شۆ کردوە کە فێریکە داعشی زۆر توندڕەوتر لەخۆیان بەرهەم بهێنن ، قوربانیانی دەستی داعش هێنراونەتە قوتابخانەکان و بەربەرچاوی قوتابیانەوە ئیعدام کراون و تەنانەت زۆر جاریش ئەرکی جێبەجێکردنەکەیان بەوان سپاردوە !

3 / ژنان کە نیوەی کۆمەڵەن بە نیوە مرۆڤیش حیسابیان بۆ نەکراوە ، جیا لە پۆشینی جل و بەرگی تایبەت و مەقنەعەو ئەسیر کردنیان لە کوونی ژوور ، ڕێگا چونە دەرەوەشیان لێقەدەغە کراوە مەگەر لەگەڵ

مەحرەم ، خۆ باسی سەبایا و کچە یەزیدیەکان هەر ناکرێ !
4 / ئەم چوارچێوە جوغرافیایەی داعشی تێدا حاکم بووە لە کۆمەڵگای بەشەری دایان بڕاندوە و وەک لە ئەستێرەیەکی تر بن ، هەرکەس سەرپێچیشی کردبێ شەلاق ی کوشتن حازر و ئامادە !
5 / عێڕاق کە خۆی لە بارێکی ئابوری زۆر خراپدایە ، ئەی دەبێ دانشتوانی ژێر دەسەڵاتی داعش لە موسڵ حاڵیان چۆن بێ ؟
6 / چەکدارانی داعش خۆیان دادگاو خۆیان دادوەر و خۆیان جێبەجێکارن ، حوکمی شەرعی ئیسلام لە هەمان چرکەساتەکەدا بەجێدەگەیەنن !
خۆ باسی ئازادی تاک و مافەسەرەتایەکانی مر□ق ه□رناکرێ، تەنانەت جگەرە کێشانیش قەدەغەکراوە ! ئەمە چ دۆزەخێکە و چ مۆتەکەیەکە بەسەر سینگی بەشەریەتەوە ؟
مەنسوری حیکمەت لە چاوپێکەوتنێکدا لەگ□□ گ□قاری ئەنتەرناسیونالی هەفتەگی ژمارە 77 بەرواری 26 / 10 / 2001 دا لەباسی دنیا دوای 11 ی سیپتامبەر ئاوا باسی تالیبان دەکا : (ڕاگەیاندنی جەنگ لەلایەن هیچکەسێکەوە ، تەنانەت ئەمریکاو ڕۆژئاواش ، بەدژی تالیبان ، ناکرێ مەحکوم بکرێ ، تالیبان دەبێ بڕوا ، لە کۆتاییدا دەبێ بەزەبر بڕوا و بەکردەوەی سەربازی بڕوا، دوژمنی ڕۆژئاوا بۆ تالیبان باشترە لە دۆستایەتیەکەیان . هیچکەس ڕێگر نا بێ لەبەردەم پێچانەوەو داختسنی لاپەڕەی ئەو ئینسان کوژانەی کە ڕۆژئاوا خۆی هێناونیە سەر کار) لێرەدا دەبێ بڵێم تەئکیدیش لەوە دەکا تەو کە جیاوازی هەیە لە نێوان جەنگ و تیرۆر ، ئەمە ڕاستە ، چونکە ئەوکات تالیبان لە چیاکانی تۆرا بۆرا خۆی حەشار دابوو و ئەمریکاش ئەو ناوەی بەسەر سەری دانیشتوانی دا خاپور دەکرد گوایە شەڕی تالیبان دەکا ، وەک چۆن دەڵێن دەریاچەکە ووشک بکە تاکو ماسیە بۆگەنەکە بکوژی ! کە ئەمەش تیرۆریزمێکی حاشا هەڵنەگرە . بەڵام ئەمڕۆ داعش پانتایەکی زۆری خاک بەدانیشتوانەکەشیەوە لەژێر چنگ دایە ، دەوڵەتی ڕاگەیاندووە ، با دەوڵەتێکی موتەعارەفیش نەبێ ، کۆمەڵگا بەڕێوە دەبا بەتەمایە سیکەی پارە لێبدات ، سوپای هەیە ، کەواتە ئەمە شەڕی نێوان دوو لەشکرە .
با بگەڕێمەوە سەر ئەسڵی باسەکە ، ئەو کێشە سیاسیەی نێو چەپ دەربارەی شەڕی موسڵ . بوونی جیاوازی بیرو ڕا دەربارەی مەسەلەیەکی سیاسی و تەنانەت مەسەلەیەکی فکریش لەنێو بزوتنەوەیەکدا یاخود لە نێو حیزبێکی سیاسیشدا شتێکی زۆر سروشتیە ، هەروەها بوونی باس و جەدەل لەسەر ئەو بابەتانە حاڵەتێکی تەندروستە ، بەڵام ئەوەی جێگای داخە وون بوونی ئاسۆی سۆسیالستی لە هەندێک لەو باسانەدا و پابەند نەبوونی تەرەفەکان بە ئوس□□□ و پرەنسیپی کۆمۆنیزمی

کرێکارییەوە بە جۆرێک کە کەشو هەوایەکی سالمی سیاسی فەراهەم بێنێ بە بردنە پێشەوەی ئەم باس و جەدەلە ، نەک تەنیا ئەوە بگرێ پێنابردنی هەندێک لایەن بە هەمان شێواز و ئوسوڵی حیزبە بۆرجوازییەکان بە وەشاندنی تانەو تەشەری سیاسی و تەنانەت شەخسیش بۆ هەڵدانەوەی لاپەڕەکۆنەکان لەسەر یەکتر !؟ ئایا ئەمە کوێی کۆمۆنیزمی کرێکارییە ؟ ئایا نەدەکرا ئەلگۆیەکی ئوسوڵی کۆمۆنیستی وا بدەینە دەست لەم جۆرە خیلافاتانەدا کە دەرسێکیش بێ بۆ هێزەکانی تری دەرەوەی بزوتنەوەی چەپ لەبری گەیاندنی کارەکە بە شێوەنیك کە برینەکانی وا بەئاسانی ساڕێژ نەبن ؟ ئایا ئەمە خزمەتە بە بزوتنەوەکە یاخود بە نەیارانی ؟

ئەمڕۆ هەموو هێزەکانی مەیدانی سیاسی لە عێراق خەرێکی خۆ ئامادەکردنن بۆ قۆناغی دوای داعش چونکە بمانەوێ و نەمانەوێ شەڕەکە ئیدامەی هەیە لە دەرەوەی ئیرادەی ئێمە ، بمانەوێ و نەمانەوێ داعش لەڕووی سەربازییەوە بەرەو شکست دەڕوا ، چۆنیەتی خۆ سازدان بۆ قۆناغی دوای داعش ئەرکێکی بەئەملاو ئەولای گشت هێزە سیاسییەکانە، حیزبە بۆرجوازییەکان لەو بارەوە بەخەم نین ، بەڵام کۆمۆنیستەکان ، بەداخەوە ، وەک لە ئەجیندایاندا نەبێ وایە ! وادیارە ئەمەوداوە تێپەڕدەبێ و ئەوانیش لەتەماشاچی بەولاوە چیتر نەبن !

کاکڵەی باسەکە بە وتەیەکی لینین دەنمەوە لە باسی سۆسیالیزم و جەنگ کە دەڵێ : (هەرگیز ناتوانرێ جەنگ لەناوببرێ بەبێ لەناوبردنی چینەکان بەبێ دامەزراندنی سۆسیالیزم) .

2016 / 11 / 12

ڕێژەی نەگۆڕ .....!؟ ... برهان ئەحمەد

دەمانچە لە من بەختی باشترە , تفەنگ لە تۆ خەونی زیاترە
کانییەکان دەدەیتە بەر دەستەڕێژی وشکایی , پەینی خەزان دەخەیتە
سەر ڕەگی شەوبۆ, ڕووەتی پوونگە بەشةمزین ئاوپرژێن دەکەی , ئاگرت
لە باران بەرداوە , جێگا دەترسێ .

خەریکی رووتکردنەوەی زەویت , جلت لە بەر بەهاردا نەهێشت , بزر بووی لە نێوان هاتن و چوون , پەنجەرەت خەڵتانی ڵێڵی کردووە , ڕۆشنایی تووشی کەمخوێنی هاتووە , تاریکیش خوێن بەربوون .

ئەی ئینسان ,

هەموو شتێکی جوانت قفڵدا , زنجیرت خستە گەردن مامزوو باڵدارانی□و□ , ل□ بەر بێباکیت , باخچە د□ پژمێ , تووشی هەڵامەتی دڵەڕاوکێ بووە .

جریوەی ئەستێرە بە کلی تەڵخی دەرێژی , پەتووی تەم دەدەیتە سەر خەیاڵی فڕیوی پەپوولە , ناوکی وەسواسیت , لەسەر ڕێگای کوکوختی و خاڵخاڵۆکەکاندا چاند , دەستدرێژی دەکەیتە سەر کبریای گردوو تەپۆڵکە , هەیبەتی شاخ و چەمت هەڕاج کرد , مەلوولی دەگوازیتەوە نێو روحی گیا , دڵتەنگی دەگەیەنیتە نێو دەمارەکانی ئاو , نێو ئێسک و پروسکی هەور .

رەز لەرزوتا دەیگرێ , شێڵڵۆیی تەرازوو لاسەنگ دەکات , هەنگوینی کەم و کووڕی وتارخوێنی یەکسانییە , میوەی درەختی زمان بەکاڵی دەچنیتەوە .

ئەی ئینسان ,

لە ترسی تۆ , لە ناو هاوارێکی کپ , دەنگێکی خامۆش , قیژەیەکی خەواڵوودا خۆم گرمۆڵە کرد , لەناو خۆم هەڵکوڕمام , لە ناو گلێنەی مانگێکی نووستوودا ئ□قین و شەیداییم شاردەوە , خۆشەویستیم بۆ هەتا هەتایە پاراست .

ئیتر لەوە تێگەیشتم ئەمە ئەرکە سەرەکی و راستەقینەکەی منە .

هەرچی بەختیاریم هەبوو , هەرچی خەندەم کۆکردبووەوە , ئارەقەی مەچەک و بازوو , دیدگای تەماشاو بینین و وردبوونەوەم , سپاردە دەستە بەهێزەکانی ئەستێرەیەکی مردوو , سەعاتی سپێدەکانم بەخشییە تەرمی زیندووی شەوێک , کاتە ئاڵتوونییەکانی خەیاڵ و بیرکردنەوەم لەناو هەستی ترساوی تابووتێک دامنا .

تۆش ئەسپە ڕەسەنەکەت بە دیاری بۆ سوڵتانێک برد , لە با سووکتروو لە پووش پووچتر بوو , هەنگوینە بەتامەکەی بەهەشتی ئایندەی زەردەخەنەی نەوەکانت لە ژووری مێشەکاندا هەڵگرت , لە هۆڵی مشکەکاندا دەرگات لەسەر زەخیرەو دانەوێڵەکان داخست , قاسپەی کەوەکانت سپاردە خەیاڵی راوچییەک .

منیش ناچاربووم

لە ناو کفنی بێ ئۆقر□یدا ڕابکێشم ,

بۆ ئەوەی دێڕ بەدێڕی گریان توو□ هەڵدەم , بەدەفتەری فرمێسک و حەسرەتەکانما چوومەوە .

مردن ,

خۆری بانگەوازێکە نادیار, لە هەنیەی مەنارەی ژیانەو□ ه□د□ ,
ڕووداوی سەعاتێکە ژەنگ ناگرێ , بەرهەمی گۆرانییەکە ئەزەلی ,
سەرئەنجام هەموو کەس دەیچڕێ , تامی دەکات و دەیچێژێ , بەرووبوومی
باخێکە پیربوون ناناسێ , ئاوازی کەمانێکە ئەبەدی , دەنگی مۆسیقای
پەنهانییە لە زایەڵەی روونیدا , کرداری تامکردن و لە
بیرچوونەو□ یە .
شەهیدبوون , ئەزموونی فڕینی هەڵۆی میهرەبانییە لە ئاسمانی بەرزی
ستەمکاریدا
ئازادی بکەوێت , خۆشەویستیش دەمرێت
ئەمە حیکمەتی نووسراوی سەر سینەی کچە گەریلایەکە .
مردن ,
بەردەوام تۆڕی گەمارۆدانی ئێمەی هەڵگرتووە , هەمیشە بەڕێی کڕینی
دەزوولەو خامەو□ یە , بەردەوام تێکستی تەڵقینی لە گیرفاندایە ,
هەمیشە سەرقاڵی ئاوەدانکردنەوەی گۆڕستانەکانە , خوولیای
ئابڵوقەدانی هەردووکمان , ئارەزووی ئەوەی پێکەوە سەردانیمان بکات
, پێکەوە ئاهەنگمان بۆ بگێڕێت , لەگەڵماندا دووا قاوەی نەبوون
بخواتەوە .
ئەی مر□ق ,
تۆ , ل□ پێناو دەست بەسەراگرتنی چەند دۆنمێک لەزەت و شەهوەت
ل□ بەر خاتری هەندێ وەهمی جوان
ونبوون و سەرگەردانی و بیرچوونەوەت داهێنا , هەرچی وەفاداری
مانگ هەبوو بۆ شەوی وێڵی عاشقان , چی چاکەی تریفە هەیە بەسەر
هەنگاوی رێبوارانی رێگای ئەوینەوە , لە ناو تەنەگەیەکی خۆڵدا
ناشتت
دەشێ ڕوونەداو ڕووداو بێت
کۆتر دەستی لە کوشتنی خۆیدا ه□ بێت
دەشێ لە تەقینەو□ یەکدا , چاوێکم لە ماڵی دراوسێیەکدا بدۆزرێتەوە
, دەشێ ئەم سەرە پڕەم لە ڕەنگ و لە بۆن , بکەوێتە بەردەم
دوکانێکی عەتر فرۆشەوە , دڵم لە حەوشەکەی (.........) بە جێبمێنێت
.
وای کە دڵم دڵی خۆشە ئێستاکە ...!!!!
چون بە کۆڵانەکەی ئێوەدا تێپەڕی , وەکو چۆلەکەیەک ڕێی کەوت□□
بەر پەنجەرەکەی تۆ .
دەشێ دەستێکم ئارامی ئارایشتگایەکی خانمان تێکبدات , قاچێکم
بکەوێتە گۆڕەپانی قوتابخانەیەکی کچانی سەرەتاییەوە .
دەشێ قەسا بێکی دڵرەقی شار سی و جگەری من و مەڕێکی پیری بەسزمانی
لێبگ□□□□ت بەڕێکەوت گورچیلەیەکم فڕێبدرێتە بەردەست پشیلەیەکی

تەماحكاری گ□□ك□كەما نەوە
ئەی ئینسان …؟
ئەوەی لە سینەتدا دەگوزەرا , ئەوەی لە خوێنتەوە فوارەی دەكرد ,
بەتاڵی دەكەیتە نێو فەخفووری ئاودەستخانەیەك
ئەو باڵندانەی لەسەر شان و ملتدا دەنیشتنەوە
سەرت بۆ كردن بە قەفەس و دەستەكانت بە داو
ئیتر چۆن لێت نەترسم ئەی مر□ق …؟
چما لە چی گومانم نەبێ لێت ….؟
چیت ماوە زراوم نەبات …؟
بۆچی شتێكت ماوە نەمتۆقێنێت ….؟
دەشێت و …. دەشێت و …. دەشێت
ئەمان□ □وداو بن
روویانداو
ڕوو بدەنەوە
بەڵام ئەوەی جێگیرە , ئەوەی مەحا□□ □وداو بێت .
ڕێژەی نەگۆڕی ئەم □وداوانەیە .
مردنی من , چیرۆكی هەزاروو یەك شەوەی ئازادییە
مردنی تۆ , پێ خزانی سەرخۆشێكە لەجادەكانی ئەستەموڵ
كەوتنی هیپییەكە لە پاریس
خلیسكانی تلیاك كێشێكە لە تاران .
مردنی من
هەڵهاتنی خۆرێكی ترە لە قەندیل , درەوشانەوەی خوێنی ڕژاوی
پێشمەرگەیەكە لە شنگاڵ .
مەرگی تۆ
دۆزینەوەی تەرمی چیچانییەكە لە تەلل□و□رد . دانەوەی قەرزێكی كۆنە
بە زەوی .
ئەی مر□ق …. ئ□ی گەشتیاری بێ شوێن …؟
كەی , لە گۆڕماڵ , لە خانووە نوێكەت , لە كۆشكە لمی□كەت ,
پشوویەك دەدەی , كەی ئارام دەگری , كەی ڕادەكشێی ….؟
ئەی مر□ق …………….

برهان ئەحمەد
مانگی _١ ی _ ٢٠١٦ كەركوك

گۆڕان بەرەو بەغداد … ئاسۆكمال

بۆچی گۆڕان دەیەو□ خۆپیشاندانەكانی مامۆستایان و فەرمانبەرانی سلێمانی بەرەو بەغدا ڕوی وەرگێڕێ، لەكاتێكدا حكومەتی سلێمانی بەدەست خۆیانەوە و داهاتەكەی بەدەست یەكێتی شەریكە ستراتیژیەكەیانە؟

ئەم بزوتنەوەیە دوای ئەوەی لە ڕێگەی بەڕیوەبەری پەروەردەكەیەو□ خۆپیشاندانەكانی بە فەوزای چەند حزبێك ناوبرد و ڕۆژی دوایی دەنگی هەزاران خۆپیشاندەر وەڵامی دان شكێنی بەم هەڕەشانەی كاربەدەستەكەی گۆڕان دایەوە، ئەمجارە جێگری سەرۆكی پەرلەمانەكەی عێراقی دەیەوێ بەڵای خۆپیشاندان لە كۆڵ خۆیان بكەنەوە بەوەی بەرەو بەغدا ڕوی وەرگێڕن.

خەڵكی خۆپیشاندەر ئەگەر دوای گۆڕان بكەون بۆ بەغدا چیان دەست دەكەوێ؟

دەڵێن یاسایەكی دادپەروەرانە هەیە لە عێراق موچە لە بەرامبەر تەسلیمی داهاتدا دەدات. ئایا كێشەی ئێستا ئەوەیە كە داهاتی سلێمانی هەمووی تەسلیمی پارتی دەكەن بۆیە موچە نادرێ؟ ئەی یەكێتی لەو حكومەتە هاوبەشەدا داهاتی ئەمبەری دێگەڵەی بەدەستەوە نیە؟ ئەگەر داهاتی سلێمانی لەژێر دەستی یەكێتیدایە چۆن عەبادی موچە بە پارێزگای سلێمانی دەدا تا داهاتی سلێمانی تەسلیم نەكەن؟

ئایاگۆڕان دەتوانێ داهاتی سلێمانی لە یەكێتی بسەنێ و تەسلیمی عەبادی بكا؟

نەبونی موچە شكستی حكومەتە هاوبەشەكەی یەكێتی و پارتی و گۆڕان و ئیسلامیەكانە، نەك حكومەتی عێراق. حكومەتی عێراق ئەگەر لەگەڵ پارێزگاكانیشدا بەجیا مامەڵە بكات ،پارێزگای سلێمانی داهاتەكەی هەر لەژێردەستی یەكێتیدا دەمێنێتەوە و گۆڕان بەڕێوەبەری دەبێ. ئەوكات حكومەتی بەغدا لەگەڵ یەكێتی مامەڵە دەكا و یاسای “داهات بەرامبەر بەموچە” جێبەجێ دەكا. ئایا یەكێتی خۆی ناتوانێ لە داهات موچە بدات وا داوا لە بەغدا دەكا داهاتی بۆ بگۆڕێ بە موچە؟ ئەگەر لەجیاتی پارتی بەغدا سەرپەرشتی سلێمانی بێت دزی یەكێتی كەم دەبێتەوە؟ ئایا یەكێتی دەستبەرداری حكومەتە هاوبەشەكەی دەبێ لەگەڵ پارتی بۆ ئەوەی لەگەڵ گۆڕان هەرێمی سلێمانی سەر بە عێراق دروست بكا؟

ئەگەر گۆڕان كێشەی موچەی خەڵكی سلێمانی هەیە، بۆچی لە حكومەتە خۆجێیەكەی سلێمانی لە داهاتی سلێمانی موچە دابین ناكا؟ بۆچی بڕیاری پاشەكەوتی موچە هەڵناوەشێنێتەوە لەم پارێزگایەدا؟ ئەنجامی

ڕێکەوتنی لەگەڵ یەکێتی بۆ گۆڕینی سیستەم ئەوەیە کە لەژێر گوشاری وەزیری پەروەردەی پارتیدا ناڕەزایەتی مامۆستایان بەفەوزا ناودەبا و نوێنەرانی مانگرتوان لە باجەکانی سلێمانی دەگوێزیتەوە و لە سەر دزیەکانی یەکێتی لە سلێمانیدا فزە ناکا.
ئاشکرایە گۆڕان دەیەوێ وەزیفەی بەڕێوەبەری ئەم حکومەتە خۆجێیەی سلێمانی بەم چون بەرەو بەغدایە بپارێزێ ، ئەمجارەیان بەناوی دابینکردنی موچەی فەرمانبەرانەوە لە بەغدا. گۆڕان دوای شکستی هاوپەیمانێتی لەگەڵ پارتیدا و مردارەوەبونی هاوپەیمانێتی لەگەڵ باڵێکی یەکێتیدا ئێستا دەیەوێ لەگەڵ شەیاتیش ڕێک بکەوێ تا چیتر سەرولەژنە بەتەوە.
خەڵکی ناڕازی و خۆپیشاندانەکانیان شکست دەهێنن ئەگەر دوای ئەم عەراقچێتیە دیماگۆگیەی گۆڕان بکەون و سەرکەوتن تەنیا لە فشارهێنان بۆ دەسەڵاتدارانی پارێزگای سلیمانی و حکومەتی هەرێمەکەی پارتی و یەکێتی کە لەداهاتی کوردستان موچە دابین بکا و چیتر تاڵانی و دزی لەم مافەی خەڵک نەکرێ بەناوی پاشەکەوتی موچەوە. ئەم کارە خەڵک لەڕیگای دروستکردنی ڕیکخراوی جەماوەری و دەستبردن بۆ کۆنترۆڵی سەرچاوەکانی داهاتی کوردستان دەبێ لەلایەن ئەم خەڵکە ڕیکخراوەوە نەک بە ڕووەرگێڕانی ناڕەزایەتیەکان بەرەو تەسلیم بوون بە بەغدا.
ئەم پیلان و هەنگاوەی گۆڕان بۆ گۆڕینی قاڵبی ناڕەزایەتیەکانە لەوەی چیتر داوا لە دەسەلاتدارانی یەکێتی و گۆڕان نەکەن کە موچە بدەن و بڕیاری پاشەکەوتی موچە لە سلێمانی هەڵوەشێننەوە ،وە داوای خەڵک بکەن بۆ داوای گۆڕانەوە بۆ بەغدا و ئاراستەکردنی ناڕەزایەتیەکان لە موچەوە بۆ پشتیوانی گۆڕان بەرامبەر بەپارتی تا وەک ١٧ شوبات خەڵک خوێن بدات و ئەوانیش بچنەوە دەسەڵات.

ئاسۆ کمال

ئافرەت خۆی خۆی خستۆته گیزاوەی

پیاوسالاری … ئانیا ئەحمەد پور

ئەم ناونیشانەی سەرەوە ناویك نییە لە نرخی ئافرەت كەم بكاتەوە یاخود تاوانبار بینوینی بەلكو راستیەكی شاراوەیە و دەرخەری زۆر لەو كیشانەیە كە رەنكە بیاوكرابیتە كوناهبار لەكاتیكدا ئافرەت خۆی خستۆتە زیر حوكم و كۆمەلكەیەكی توندرەو. مایەی بیركردنەوەیە كە جۆن مرۆف بتوانی خۆی بخاتە ری وشوینی وا كە بۆ جەندین سەدە كاریكەری بمینی بەلام ئەستەم نیە وەكو كوتراوە مرۆف خاوەن كەسایەتی بی هیج بونەوەر و هیج شتیك ناتواتی لە بەهاكانی كەم بكاتەوە ئەی كەواتە جی بوە هۆی ئەوەی ئافرەت ببیتە زیردەستە و مامەلەی نەشیاوی لەكەلدا بكری؟ یان جۆن بون بە كلابون دەخریتە ئەستۆی خۆی؟ هەر لەسەرەتاوە بیكەی بەرز و بوونی ئافرەت لە ئەدەبیات و نوسیندا زۆرترین بابەت و بیری كۆمەلایەتی داكیركردوە و زۆربەی كیشە كۆمەلایەتیەكان خراونەتە بال ئەو رەفتارە نەشیاوانە و سەركۆنەكردن بەنامرۆفایەتی دز بە كەورەیی ئافرەت لیقەلەم دراوە هونەرمەندان لە ریكەی هونەر و هۆنراوە بەجەندین شیواز بەسەریاندا هەلكوتون و وەك فریشتە وەسفیان كردون هەلەیە كەر بوتری وەسفی كەورەیی ئافرەت دورە لە راستی بەلكو ئەمە راستیەكی رونە لەهەمان كاتدا هەلەیە كەر بوتری هەمو ئافرەتیك فریشتەیەكە و دورە لەتاوان لەم باسەدا بەردە هەلدەمالین لەسەر جەند راستیەك كە شاراوە و ونە بە رونكردنەوەی هۆی بونی ئافرەت بە كیشەی كۆمەلكە

رەفتارەكان مرۆفەكان دەنوینن مەبەست لیرەدا ئەوە نیە كە خاوەن كەسایەتی لاوازن و ناتوانن بونیان بسەلمینن بەبیجەوانەوە توانای ئافرەت زۆر لەوە زیاترە كە وینا دەكری كەوایە جی وادەكات ئافرەت بە بونەوەریكی لاواز سەیربكری؟ئەمە دەكەرینمەوە سەر بیرورایەكی هەلە لەمەر جوانی و بیاهەلكوتن رەنكە بەشیك لە ئافرەتان لیبیان وابی كە نواندنی لاوازی یاخود نواندنی میهرەبانیەك كە لەسنور دەربجی و ببیتە هۆی سەیركردنیان وەك بونەوەریكی بیدەسەلات ئەوا جوانی و ئافرەت بونیان دەسەلمینن ئەمەش بۆخۆی هۆكاریكە كە هەستی زالبون لای بیاو دروست بكات هەمان هۆكارە كە جیاوازی رەكەزی لەناو خیزانەكان دروست دەكات لەكاتی كرتنە دەسەلات لەلایەن بیاوەوە
ئارەزوی بساوان بە ویستی رۆلی باریزكاریكەر و كەورە و سەروەر بەهیزترو زیاترە لەهەر ئارەزویەكی تر بروایان وایە كە زنان بەبی بونی بیاوەكانیان توانای كوزەراندنی زیان و باریزكاری لەخۆیان و خیزانەكانیان نیە و رقیان لە زنانی خاوەن هیزە تەنانەت رقیان

لەوەیە کە ئافرەت کاربکات. بەکشتی ئەو ئافرەتانەیان دەوی کە وەك مندال هکری بیاوانن.رل کیرانی لاوازی و مندالیکی هکر لەلایەن ئافرەتەوە ریکایەکی ئاسانە ب بەرەبیدانی ئەو زالبونەی بیاوهاومیشەکە هەمیشە راستەوانەیە بەهەمان رادەی زیادبونی جوانی و هەلسوکەوتی ئافرەت وەکو میهرەبانیك ریزەخبەسەندی و کاریکەربونی بیاو لەکمەلکە بەرزدەبیتەوە

جکە لەمانە کرتنەوەی ئافرەت لەو رلە لاوازە و کیرانی رلیکی بەهیزتر و جەسباندنی کەسایەتیەکی توانادار جەند کاریکەریەکی لەسەر بیاوان لەکمەلکە بەکشتی و بیاوان لەبەرامبەر خیزان بەتایبەتی دروست دەکات یەر لەهەمو شتیك بیویستە ئەوە بزانری لاوازبونی رلی بیاو وەکو سوکایەتیەك سەیردەکری لەکاتیکدا لایان ئاسایيە لەو جرە سوکایەتیەی کە خیان قبولی ناکەن بەرامبەر ئافرەت بکری

بیاوان دەکری بلین بکرین ب دو کروب. کروبی یەکەم ئەو بیاوانەن کە بیروباوەری مەزهەبی توندیان هەیە و خیان ئامادەکردوە ب روبەروبونەوەی کیشەی کمەلایەتی ئەمانە زیاتر لەو بیاوانە وینا دەکری کە لەسەدەکانی رابردو و بەر لە بیری رشنبیرین لەلایەن ئەم جرە ئافرەت وەکو قەوارەیەکی داخراو و زیاتر وەکو خزمەتکاریك مامەلەی لەکەلدا دەکری بروایان بەحوکم کردن لەخیزان و بونی خیزانی کەورە بجوك دەکریتەوە لەجری ئەم کروبە لە بیاوان لە ئیستادا ریزەی کەمترە بەلام کمەلکە لەم جرە بیاوانە بەتال نیە ئەم کربە بروای بەکارکردنی ئافرەت لەدەرەوە نیە زرجار باوکانی ئەم بەشە کجەکانیان لەخواروی 18سالیەوە بەشو دەدەن بروایان وایە کە ئازادی دەربرین لای ئافرەت یاخود میهرەبان بون و نەرمی نواندن بەرامبەر ئافرەت جا ج خیزانەکانیان یاخود مندالەکانیان جریك لە سوکایەتیە مامەلەکردن لەکەل ام جرە بیاوانە ئەستەمە جونکە بەروەردەکردنیان لەخیزانی

داخراوە کروبی دوەم ئەم بیاوانەن کە بەهیج شتیکەوە بابەند نین تاقەتی روبەروبونەوەی کیشەی کمەلایەتیان نیە ئەم حرە لەبیاوان لەسەردەم و کات و ساتی ئیستادا بەریزەیەکی زیاتر لەکروبی یەکەم بەرجاو دەکەوی ئەم جرە بەرادەیەکی باشتر لەکروبی یەکەم کراوەترن خکونجاندنیان لەکەل کمەلکا و سەردەمی ئیستا هیستی بیاوسالاری و توندرەوی تارادەیەك کەمترە وەك لە بیاوانی کروبی یەکەم ئەمانە بروایان بەکارکردنی ئافرەت لەدەرەوە و ئازادی ئافرەت هەیە بەلام نەك مامەلەکردنیان شیاو بی بەرامبەر ئەو ئازادیانە بەلکو لەهەولی

زەوتکردنیانن لەریکەی جەند دیاردەیەك زەقترینیان
1–دەست بەسەر داکرتنی بلەکان و زیادی ریزەی دامەزراوانی بیاو
2–حوکم کردنی خیزان و توندرەو بون
3–جەسباندنی کەسایەتی
لەکاتی قبولنەکردنی ئازادیانەی لەلایەن ئەم زەتکردنە بۆ ئافرەت ئەم دو کروبەی کە باسکراون ئەوا بیاوان زیاتر دەکەونە زیرکاریکەری هەست کردن بەکەم بون یاخود لاوازبونی دەسەلاتیان لەریکەی ئەم هەست کردنەی ئەوانەوە دەکەینە هەمان دەرئەنجام کەهاوسەنکبونی دەسەلاتی بیاو و ئافرەت لە کۆمەلکەدا بجەسبی
هۆکاری تر کە وادەکات ئافرەت وەکو کالایەك مامەلەی لەکەلدا بکری زیادبونی دیاردەی لەشفرۆشیە یاخود بەیوەندی جنسی ئافرەت لەکاتی ئەو دیاردانە هەمان

رۆلی لاوزبون دەکیری ئەوەی بیاوان هان دەدا بۆکۆنترۆلکردنی کۆمەلکە ئاسانی بەدەست هینانی ئارەزوەکانیانن سەبارەت بە زنان بەزیادبونی کالاکردنی جەستەی ئافرەت بەدەست هینانی ئارەزو لای بیاوان ریکایەکی ئاسان دەبی لیرەشدا هاوکیشەکە راستەوانەیە بەهەمان رادەی کالابونی ئافرەت بیاوسالاری بەرزدەبیتەوە رەنکە بەدامەزراندنی کەسایەتی بتەو لای ئافرەت ببیتە فاکتەریك بۆ هەنکاو بەهەنکاوی لەناوبردنی جیاوازی رەکەزی بەلام بەرادەی زیادبونی هۆکارەکانی ئیم رەکەزبەرستیە کە خودی ئافرەتانن کۆمەلکە بەرەو لیشاویك لەکیزی و ناهاوسەنکی دەجیت و روبەروی کیشەی کۆمەلایەتی زیاتر دەبیتەوە بەسەرنجدانی ریزەی زۆربونی ئەم ناهاوسەنکیە دەکری هۆکارەکەی بکەریتەوە بۆ ئافرەت بە حوکمی ئەوەی ریکای شیاو بۆ خەلسوکەوت و جەسباندنی خود نادۆزیتەوە بەلام کەر بتوانری ئافرەت ئەو هاوکیشانە بیجەوانە بکاتەوە ریکا خۆشکەر گەبی بۆ جەسباندنی دەسەلاتی ئافرەت لەکۆمەلکە و کۆتایی بیهینانی ئەم جیاوازیە رەکەزییە